

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΞΕ' ΤΕΥΧ. Α' ΙΔΙΑΝ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 15 ΜΑΪΟΥ 1988 ΑΡΙΘ. 8

ΥΠΕΡΧΡΟΝΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΗΣ Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ*

(Έξ άφορμής τής 1200ετηρίδος αυτής)

Μηνύματα πρὸς τὸν προτεσταντικὸν κόσμον.

Τὰ μηνύματα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιὰ τὴ χρῆσι τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐνότητος ἐξασφαλίζεται μὲ τὴν προσήλωσι στὴν κοινὴ χριστιανικὴ παράδοσι τῆς πρώτης χριστιανικῆς χιλιετίας, ἀπευθύνονται σήμερα ἰδιαιτέρα στὸν προτεσταντικὸν κόσμον καὶ σὲ ὅλες τὶς Ἐκκλησίες, ποὺ συμμετέχουν στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνησι.

Μεγάλο ρήγμα στὴν παράδοσι τῆς τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἦταν ἀναμφιβόλως ἡ θύελλα τῆς λεγομένης Μεταρρουθμίσεως, ἡ ὁποία ἀπέκρουσε καὶ παραμέρισε τὶς ἱερὲς εἰκόνες. Φανατικοὶ διώκτες τοὺς ἦταν π.χ. ὁ Κάρλστατ¹⁴², ὁ Ζβίνγκλιος¹⁴³ καὶ ὁ Καλβῖνος¹⁴⁴. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασι τῆς εἰκονοκλαστικῆς τοὺς δράσεως καταστράφηκαν πολλὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα στὴν Ἑλβετία, στὴ Γαλλία, στὶς Κάτω Χῶρες καὶ

στὴ Γερμανία¹⁴⁵. Γιὰ τὸν Λούθηρον ἡ χρῆσις τῶν εἰκόνων ἦταν κάτι τὸ ἀδιάφορο. Αὐτὲς ἔπρεπε νὰ ἀπομακρύνωνται, ὅταν ἡ χρῆσις τοὺς ἐθεωρεῖτο ὡς «ἔργο ἀξιομισθίας». Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ὁ Λούθηρος συνιστοῦσε τὶς εἰκόνες¹⁴⁶. Ἦδη ἔχομε ἀναφέρει, ὅτι ὁ Λούθηρος ἀναγνώριζε τὸν διδακτικὸν σκοπὸν.

Σήμερα πολλὲς προτεσταντικὲς Ἐκκλησίες ἀντικρῦζον κατὰ φιλικώτερον τρόπο τὶς εἰκόνες. Τοῦτο ὀφείλεται στὸ ὅτι κατανοοῦν ὀλονὲν καὶ περισσότερον τὴ σημασία τῆς Τέχνης γιὰ τὴν χριστιανικὴ λατρεία. Ὁ γνωστός ἐπιφανὴς προτεσταντικὸς θεολόγος Adolf von Harnack στὸν περίφημον πανηγυρικὸν λόγο του γιὰ τὰ γενέθλια τοῦ βασιλέως (Kaisersgeburtstagsrede, 1907), ποὺ εἶχε τὸν τίτλον «Προτεσταντισμὸς καὶ Καθολικισμὸς στὴν Γερμανία» (Protestantismus und Katholizismus in Deutschland), συγκρίνοντας τὴν ρωμαιοκαθολικὴν καὶ τὴν «εὐαγγελικὴν» λατρεία, ἀπηύθυνε στοὺς προτεστάντες τὰ ἐξῆς ἐρωτήματα: «Δὲν εἶναι ἡ προσέλκυσις τοῦ αἰσθητικοῦ στοιχείου, τῆς Τέχνης, στὴ λατρεία σὲ μεγαλύτερη ἔκτασι εὐκαταία καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 258 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους.

142. Μὲ τὸ σύγγραμμά του «Von Abtuhung der Bilder» ὁ μεταρρουθμιστὴς Andreas v. Karlstadt (1480-1541) ἔδωκε ἀφορμὴν γιὰ νὰ γίνον τὰ ἔτη 1521-1522 ταραχὲς στὴ Wittenberg καὶ νὰ ἀπομακρυνθοῦν οἱ εἰκόνες ἐκ τῶν προτεσταντικῶν ναῶν: O. Vassella, Andreas von Karlstadt στὸ Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 5, Freiburg 1960, στ. 1363-1364.

132. E. Iserloh, Bilderstreit στὸ Lexikon für Theologie und Kirche, τόμ. 2, Freiburg 1958, στ. 463.

144. Ἐνθ' ἄνωτ., στ. 464.

145. Herbart Schade, Bild - Bildverehrung - Bilderstreit, στὸ Sacramentum Mundi - Theologisches Lexikon für die Praxis, τόμ. 1, Freiburg-Basel-Wien 1968, στ. 598-604.

146. E. Iserloh, ἔνθ' ἄνωτ., στ. 463.

ποθητή; Ἀκόμη καὶ ἐὰν ὑποθεθῆ, ὅτι ἡ πουριτανικὴ μορφή τῆς λατρείας θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι στὴν πλειονότητα τῶν σοβαρῶν Χριστιανῶν ἢ μόνη ἐπιθυμητή, δὲν θὰ ἤμποροῦσε ἢ μία μορφή νὰ ὑπάρχει εἰρηνικὰ δίπλα στὴν ἄλλη, ἀφοῦ οἱ θρησκευτικὲς ἔμφυτες προδιαθέσεις καὶ ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τόσον διαφορετικὲς;»¹⁴⁷. Ἦδη περὶ τὰ μέσα τοῦ ἰθ' αἰῶνος ὁ λουθηρανὸς γερμανὸς ἱερεὺς Wilhelm Löhe, ὅστις ἐν Neuendettelsau κατὰ ρηξικέλευθον τρόπον προώθησε τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαμόρφωσιν τοῦ θεσμοῦ τῶν «εὐαγγελικῶν» διακονισσῶν¹⁴⁸, διακήρυξε τὴν ἀνάγκη τῆς αἰσθητικῆς διακοσμήσεως τῶν προτεσταντικῶν ναῶν, τὴν ὁποία ὁ ἴδιος ἀνέπτυξε πρωτοποριακῶς, ἰδρύσας καὶ «σύλλογον λειτουργικῆς διακοσμήσεως γιὰ τὴν Λουθηρανικὴ Ἐκκλησία» (Paramentenverein für die lutherische Kirche). Μάλιστα πάνω στὸν τοῖχο ἐνὸς ἐργαστηρίου ἱερᾶς διακοσμητικῆς στὸ Ἰδρυμα διακονισσῶν τοῦ Neuendettelsau ἔγραψε τὴν ἐξῆς ὠραία προσευχή: «Κύριε, Σὺ ποὺ δέχθηκες τὸ πολῦτιμο μύρο τῆς γυναίκας, κάμε ὥστε ὅλη ἢ ἐπιμέλεια, μὲ τὴν ὁποία διακοσμοῦμε τοὺς ἱεροὺς ναοὺς καὶ τὰ θυσιαστήριά Σου νὰ εἶναι ἐπίσης ἕνα δοχεῖο ἴμυρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου» (Ἰωάν. β', 3), ποὺ ἀδειάζουμε πάλιν στὰ πόδια Σου»¹⁴⁹.

Οἱ ἐκδηλώσεις αὐτές, ὅπως καὶ πολλὲς ἄλλες παρόμοιες, συνετέλεσαν, ὥστε, ἰδίως μετὰ τὸν Δεύτερο παγκόσμιον πόλεμον, πολλοὶ προτεστάντες νὰ στολίζουν τοὺς ναοὺς τῶν μὲ εἰκονογραφικὲς παραστάσεις. Σὲ εὐρεῖς

κύκλους τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἔχει σήμερα ὑπερνικηθῆ ἢ ἀγχώδης πουριτανικὴ ὑπεραυστηρότης (Rigorismus) καὶ γίνεται κατανοητόν, ὅτι, ὅπως οἱ λόγοι τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως ἢ οἱ τόνοι τῆς λατρευτικῆς μουσικῆς εἶναι καλοὶ γιὰ τὰ αὐτιά, κατὰ παρόμοιον τρόπον ἢ στερεὰ ὕλη καὶ οἱ μορφές τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς ἢ τὰ χρώματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ζωγραφικῆς εἶναι καλὰ γιὰ τὰ μάτια. Ἐὰν ὄχι στὴν ἴδια ποσότητα ἕνεκα τῆς ἀπορρίψεως τῆς τιμητικῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων καὶ ἐὰν ὄχι μὲ τὸν ἴδιο ἀναγωγικὸ καὶ μυσταγωγικὸ χαρακτῆρα, πάντως σὲ ἀρκετοὺς προτεσταντικοὺς ναοὺς ἐπανέρχεται μὲ δειλὰ βήματα — τουλάχιστο γιὰ διδακτικοὺς καὶ κατηχητικοὺς σκοποὺς — ἡ Ζωγραφικὴ τῶν εἰκόνων (σὲ τοιχογραφίες, σὲ ὑαλογραφίες, σὲ βιτρώ, σὲ κεντήματα κ.λπ.) καὶ μάλιστα ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κάθε νατουραλιστικὸ χαρακτῆρα. Ἡ ἐπιστροφή αὐτῆ πολλῶν προτεσταντῶν σὲ μιὰ παράδοσι τῆς ἐνωμένης Ἐκκλησίας τῆς πρώτης χιλιετίας δὲν περιορίζεται στὴν παραγωγή συμβολικῶν χρωματικῶν συνθέσεων, ἀλλὰ ἀναφέρεται καὶ στὴ διδακτικὴ ἐξεικόνισιν σκηνῶν τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου καὶ ἄλλων ἱερῶν προσώπων ἢ γεγονότων τῆς ὅλης Βιβλικῆς Ἱστορίας τῆς σωτηρίας ἢ μερικὲς φορές καὶ αὐτῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Ἡ νεοπροτεσταντικὴ αὐτὴ εἰκονογραφία ἀνήκει στὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ κληρονομία τῶν Χριστιανῶν. Ἡ ἱστοριοδογματικὴ μελέτη τῆς Θεολογίας τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἢ ὁποία ἔχει διατυπωθῆ στὰ Πρακτικὰ τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀποκαλύπτει στίς ἱερῆς εἰκόνες διπλοῦν νόημα: ἕνα πλεόν ἀριστοτελικό, κατὰ τὸ ὁποῖο οἱ εἰκόνες εἶναι ἐξωτερικὰ σημεῖα πρὸς παρουσίαν πραγματικότητος, ἢ ὁποία εἶναι χωρισμένη ἀπὸ αὐτὲς καὶ τὴν ὁποία αὐτὲς ὑποδηλώνουν κατὰ τρόπον παιδαγωγικό, καὶ ἕνα — κατὰ τὴν εἰδολογικὴ διατύπωσιν καὶ ὄχι κατὰ τὸ συγκεκριμένο περιεχόμενο — μᾶλλον πλατωνικό νόημα, κατὰ τὸ ὁποῖο οἱ εἰκόνες μὲ τὴν ἐνέργειαν τῆς Θείας Χάριτος συμμετέχουν στὴν πραγματικότητα τῶν ἐξεικονιζομένων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαίνουν τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τῶν προσώπων ἢ γεγονότων, ποὺ προβάλλονται μὲ τίς ἱερῆς εἰ-

147. «Ist nicht die Herbeziehung des ästhetischen Elements, der Kunst, im Gottesdienst in grösserem Umfange wünschenswert? Selbst wenn die puritanische Form des Kultus die der Mehrzahl der ernstesten Christen allein erwünschte sein sollte, könnte nicht, da die religiösen Anlagen und Bedürfnisse des Menschen so verschieden sind, die eine Form friedlich neben der anderen stehen?». Ἡ περικοπὴ αὐτῆ τοῦ Ad. v. Harnack παρατίθεται στὸ ἔργο Johannes Hessen, Religionsphilosophie, τόμ. 2, München-Basel 1955, σ. 65.

148. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡρώιδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης — Αἱ διακονίσσαι διὰ τῶν αἰώνων, Ἀθήναι, 1949, σ. 128 ἐξ.

149. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 193-195. Irma Exner, Die Diakonie der Paramentik, στὸ Diakonissenbuch ποὺ ἐκδόθηκε τὸ 1935 ἀπ' τὸν Kaiserswerther Verband Diakonissen-Mutterhäuser, σ. 373-376.

Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ
ΑΡΧΙΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τῷ Ἐλλογιωτάτῳ κυρίῳ Ἐθαγγέλῳ Θεοδώρῳ,

Εἰς Ἀθήνας

Σεπτῆ ἐντολῇ τῆς Ἀυτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κυρίου κυρίου Δημητρίου, ἀποστέλλω τῇ ἡμετέρᾳ Ἐλλογιότητι, περικλείστωσ ὧδε, ἐν φωτοτυπικῇ ἀντιγράφῳ, σεπτὸν Πατριαρχικὸν Γράμμα πρὸς τὴν Ἱερὰν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους, καὶ παρακαλῶ θερμῶς ὅπως τοῦτο δημοσιευθῇ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἡμετέρας Ἐλλογιότητος ἔγκριτον Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐπὶ δὲ τούτοις διαβιβάζων ἡμῖν τὴν ἁγίαν εὐλογία καὶ τὰς ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου εὐχὰς τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν, διατελῶ μετ' ἀγάπης ἐν Κυρίῳ.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 16ῃ Ἀπριλίου 1988.

† Ἀρχιμανδρίτης Μελίτων Καραῆς

Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου

Ἀριθμ. Πρωτ. 87.

Ἄσιστάτοι Ἐπιστάται καὶ Ἀντιπρόσωποι τῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, χάρις εἴη τῇ ὑμῶν Ὀσιότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Ἐν ἀγάπῃ ἐλάβομεν καὶ ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου προσοχῇ τῇ δεούσῃ, ὡς εἰκόσ, ἀνέγνωμεν τὸ ἀπὸ 15 Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. ΦΙ/28/824 γράμμα τῆς ἀγαπητῆς ἡμῖν Ὀσιότητος ὑμῶν, ὑποβαλλούσης ὀρισμένας σκέψεις καὶ ἀνησυχίας, διαλαλουμένας ἐν τῷ Ἁγιωνύμῳ Ὄρει, ἐξ ἀφορμῆς κακῆς πάντως πληροφορήσεως καὶ ἀξιολογήσεως ὑπὸ τινων τῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρό-

κόνες¹⁵⁰. Ἡ νεοπροτεσταντικὴ αὐτὴ κατεύθυνσις ἀναγνωρίζει σήμερα μόνον τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ δύο νοήματα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι μία πρόοδος μέσα στὰ πλαίσια τῶν διεκκλησιαστικῶν προσεγγίσεων.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

150. Πρβλ. Karl Rahner, Schriften zur Theologie, τόμ. 4, Neuere Schriften, Einsiedeln-Zürich-Köln 1964, σ. 299 ἐξ.

νους, ἐπαφῶν καὶ σχέσεων τῆς καθ' ἡμᾶς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία καὶ μετ' αὐτῆς ἡ καθ' ἡμᾶς Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ δι' ἰδιαιτέρας πάντοτε ἐκτιμήσεως καὶ ἐγκαυχήσεως περιέβαλλε καὶ περιβάλλει τὰ ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἡρωικὰ ἀθλήματα καὶ τοὺς καλλινικούς ἀγῶνας τῶν ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει ἀσκουμένων ὀσιωτάτων πατέρων ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τῆς ἀμωμήτου Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ τῶν ἠθικῶν καὶ λοιπῶν πνευματικῶν ἀξιών τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Γένους, ὡς καὶ τῆς ἀνοθεύτου Ἱερᾶς Παραδόσεως. Διὰ τοῦτο καὶ πάντοτε ἔχει ἐστραμμένη τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς πρὸς τὸν Θεοφύροτον τῆς Θεοτόκου Τόπον, λογιζομένη τοῦτον οὐ μόνον τιμαλφὲς μοναχικὸν ἀγλαίσμα τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Θρόνου, ἀλλὰ καὶ καύχημα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ πνευματικῆς ἅμα ἐνδοχώραν τοῦ κόσμου.

Διὰ τοῦτο μετὰ πολλῆς συγκινήσεως καὶ πνευματικῆς ἀγαλλιόσεως βλέπει καὶ σήμερον συνόλην τὴν Ἀγιώνυμον Ἀδελφότητα διακατεχομένην ὑπὸ τῆς αὐτῆς εὐαισθησίας καὶ ἀγωνιστικότητος, προκειμένου περὶ θεμάτων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, καὶ ἐνωτίζεται τῆς μυστικῆς καὶ ἱερᾶς φωνῆς τῆς ἐρήμου, καλούσης εἰς αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ ἀνασύνταξιν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Μοναχισμοῦ αὐτῆς, ἐν ἐτοιμασίᾳ πρὸς θεραπείαν μὲν τῶν ἰδίων ὑστερημάτων, προσφορὰν δὲ καὶ διάθεσιν τοῦ ἀδαπανήτου θησαυροῦ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἁγίου σκοποῦ τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος καὶ εἰρήνης σύμπαντος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου.

Ὁμοῦ ὅμως μετὰ τῆς ἀπὸ τῆς ἐρήμου φωνῆς, ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἀκούει καὶ τινὰ ἄλλην φωνήν, αὐτὴν προερχομένην ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας, ὑπευθύνου διὰ τὴν ἐνότητα τῶν κατὰ τόπους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καὶ διὰ τὴν ὀρθὴν πορείαν πρὸς τὴν ὑπὸ σύμπαντος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου ποθομένην Χριστιανικὴν ἐνότητα, ἵνα αὐτὴ ἐδραιωθῇ ἐπὶ τῆς ἀληθείας. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐπικοινωνία καὶ οἱ διάλογοι αὐτῆς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Χριστιανῶν, σταθερῶς ἐλπίζουσης εἰς τὸν κηρύξαντα εἰρήνην τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν καὶ ἀποκαταλλάσσοντα τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ» (Ἐφεσ. 2,16).

Ἐν τοιαύτῃ μόνον ἀντιλήψει καὶ ἐκτελέσει τῆς ἀποστολῆς ἡμῶν καὶ ὑμῶν εἶναι δυνατόν, ἐν ἀντιδόσει διακονίας, ἵνα ἐπιτελέσωμεν ἔργον θεάρεστον οἰκοδομῆς, καὶ δὴ σήμερον εἰς μίαν ἐποχὴν κρίσεως τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἀξιών, συγχύσεως, ἐκκοσμι-

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΕΙΜΗΛΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΑΥΤΗΣ(*)

41. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων: χειρόγραφον διαστάσεων 0,29X0,22 ἔχον 222 φύλλα περιγραμμένα, κείμενον δίστηλον μετὰ 24 στίχους καθ' ἑκάστην σελίδα. Φέρει πλείστα ἐπίτιπλα κοσμήματα καὶ καλλιγραφικὰ ἔγχρωμα κεφαλαῖα πρωτογράμματα. Στάχωσις: ἐφθαρμένη, εἶναι τοῦ 11ου αἰῶνος, γραφεύς δὲ ὁ Ἀντόνιος Ἱερομόναχος.

42. Νομοκάνων Ματθαίου Βλαστάρεως. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,29X0,21, κείμενον δίστηλον μετὰ 24 στίχους καθ' ἑκάστην στήλην. Στάχωσις: ξύλον μετὰ δέρματος, εἰς τὸ τέλος ἢ εἰδησις: «Χριστέ παράσχου τοῖς ἑμοῖς πόνοις χάριον. Εὐχέσθαι καὶ μοι ἐλαχίστω Ἀντωνίῳ Ἱερομόναχῳ ἐν ἔτει στυλ' (1322) ὁ προσμονάριος τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ μητρὸς Ἐκκλησίας».

43. Συναξάρια ἀγίων Σεπτεμβρίου καὶ Δεκεμβρίου. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,29X0,20, ἔχον φύλλα 400, περιέχει βίους καὶ μαρτύρια κυριωτέρων ἀγίων τῶν ὡς ἄνω μηνῶν. Βιβλιοδεσία δερματώδης, ἐγγραφή ἀρχαῖα τοῦ 15ου αἰῶνος ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

44. Κυριακοδρομιον, ἦτοι «Ἐδαγγέλιον ἐξηγητόν, περιέχον τὰς Κυριακαῖς ὕμνους...» χειρόγραφον ἐπὶ χαρτῶν, διαστάσεων 0,26X0,17, ἔχον φύλλα 322, κείμενον μετὰ λεπτοτάτην γραφήν ἐπιμελημένην καὶ καλαισθητόν. Στάχωσις: ξύλον μετὰ δέρματος, ἐγγραφή τὸν 16ον αἰῶνα ὑπὸ ἀγνώστου γραφέως.

45. Πεντηκοστάριον, χειρόγραφον ἐπὶ χαρτῶν διαστάσεων 0,28X0,20, ἔχον φύλλα 187, κείμενον δίστηλον μετὰ 27 στίχους ἀνά στήλην. Στάχωσις: χαρτώδης νεωτέρα. Ἐκ τῆς β' ὄψεως φύλλου

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 220 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

κεύσεως καὶ ἀναρχίας εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἐκφάνσεις καὶ ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ταῦτα ἐν πατρικῇ ἀγάπῃ γράφοντες πρὸς τὴν Ὁσιότητα ὑμῶν, διαβεβαιούμεθα ὑμᾶς καὶ αἰθίς ὅτι ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία παραμένει πάντοτε σταθερά, ἀκλόνητος καὶ ἀναλλοίωτος ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς πίστεως καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως «χθὲς καὶ σήμερον ἢ αὐτὴ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας», διαλεγόμενη πάντοτε τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς, ἣν θέτει ἐπὶ τὴν λυχνίαν οὐχὶ δὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀγρυπνος φρουρός, μάρτυς καὶ διάκονος τῆς Ὁρθοδοξίας, οἰκονομοῦσα τὰ πάντα διὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅθεν προτροπέμεθα πατρικῶς ὅπως τὰ ὡς ἄνω ὑπ' ὄψιν λαμβάνοντες καὶ ἐν αὐτοῖς ἐγκύπτοντες, μὴνητε ἀεδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι, μὴ κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι τείνοντες εὐήκοον οὖς εἰς ἀλλοτρίας φωνάς, ὧν πολλαὶ προέρχονται ἐκ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους καὶ τῶν μεθοδεῶν τοῦ πονηροῦ.

132 πληροφορούμεθα ὅτι ἐγγραφή ὑπὸ τινος Ἀναγνώστου τοῦ Ξένου ἐν ἔτει 1350.

46. Παράκλητικὴ, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,20X0,14 ἔχει φύλλα 90. Στάχωσις: πανόδητος νεωτέρα, ἐγγραφή περὶ τὸν 15ον αἰῶνα, ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

47. Ψαλτήριον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,22X0,15 ἔχον φύλλα 115 μετὰ 23 στίχους κατὰ σελίδα. Στάχωσις πανόδητος νεωτέρα, ἐγγραφή τὸν 16ον αἰῶνα ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

48. Χειρόγραφον χαρτῶν περιέχον Κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, εἶναι διαστάσεων 0,22X0,13 ἀκέφαλον κολοβωμένον. ἔχει φύλλα 90 μετὰ 22 στίχους κατὰ σελίδα, ἢ στάχωσις αὐτοῦ εἶναι νεωτέρα, ἐγγραφή ὑπὸ ἀδήλου γραφέως περὶ τὰ τέλη τοῦ 13ου αἰῶνος.

49. Συναξάριον Σεπτεμβρίου-Ἰανουαρίου, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,30X0,22 ἔχον φύλλα 138, κείμενον δίστηλον μετὰ 36 στίχους ἀνά στήλην, ἀρκετὰ ἐφθαρμένον ὡς καὶ ἡ στάχωσις αὐτοῦ ἐξηθρομένη, εἶναι τοῦ 14ου αἰῶνος.

50. Ἰατροσόφιον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,27X0,22 ἔχον φύλλα 60. Περιέχει φαρμακευτικὰς συνταγὰς πρακτικῆς μεθόδου. Βιβλιοδεσία: δερματώδης ἐφθαρμένη, ἐγγραφή τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

51. Μηναιὸν Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,29X0,20, ἔχον φύλλα 181 ἐκ τῶν ὁποίων 1-32 κείμενον μονόστηλον καὶ 33-181 δίστηλον μετὰ 27 στίχους κατὰ σελίδα. Εἰς ἀμφοτέρω τὰ κείμενα ἐπίτιπλα κοσμήματα ἔγχρωμα

Πρὸς τούτοις, ἐπιδηλοῦμεν ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία πολλὴν πικρίαν καὶ θλίψιν δοκιμάζει ὡς αἰὲς βλέπει τὴν Ἀγιώνυμον Πολιτείαν ὑπεισερχομένην εἰς τὸ ἔργον καὶ τὰς εὐθύναις αὐτῆς, ὡς καὶ εἰς τὰς εὐθύναις ἄλλων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, διατυπουσῶν τὴν ἀπορίαν καὶ τὸ παράπονον αὐτῶν διὰ τὰς τοιαύτας ὑμῶν ἐπεμβάσεις.

Πεποιθότες ὅτι τὸ Ἅγιον Ὄρος, συνεχίζον τὰς πρὸς Κύριον ἐντεύξεις καὶ ἱκεσίας ὑπὲρ τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπανταχοῦ γῆς Ὁρθοδοξίας, πολλὴν παρέξει ἐνίσχυσιν καὶ παρηγορίαν εἰς συνέχισιν τοῦ ἱεροῦ καὶ πολυευθύνου ἔργου αὐτῆς ὑπὸ τὰς γνωστάς πᾶσιν ὑμῖν συνθήκας καὶ περιστάσεις, αἰτούμεθα ἐφ' ὑμᾶς πάντας δαφιλῆ χάριν τοῦ Παναγᾶθου Θεοῦ καὶ τὸ ἀπειρον Αὐτοῦ ἔλεος.

ἄλπη' Μαρτίου δ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

πρὸ ἐκάστου μηνός. Στάχσις: δερματόδετος, ἐγρᾶφη κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ 15ου αἰῶνος.

52. «*Ἡ θεία καὶ Ἱερὰ Λειτουργία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου*», χαρτῶα χειρόγραφος, διαστάσεων 0,22x0,15 ἐκ φύλλων 25. Στάχσις: ἀπλή ἐκ χαρτον, ἐγρᾶφη τὸν 19ον αἰῶνα.

53. Αἱ τρεῖς *Θεῖαι Λειτουργίαι*. Χειρόγραφον διαστάσεων 0,20x0,14, ἔχον φύλλα 93 ἐν οἷς περιέχεται ἀπὸ φύλλον 1-30 («*Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου*»), ἀπὸ 30-77 («*Ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας τοῦ Μεγάλου*») καὶ ἀπὸ 78-93 («*Ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων*»). Πρὸ ἐκάστης Θείας Λειτουργίας περίτεχρον ἐπίτιπλον κόσμημα. Στάχσις: πανόδετος νεωτέρα, ἐγρᾶφη περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος.

54. Ὡρολόγιον. Χειρόγραφον χαρτῶον διαστάσεων 0,14x0,10 ἔχον φύλλα 235, ἀκέφαλον καὶ κολοβωμένον ἐν μέρει. Στάχσις: πανόδετος νεωτέρα, ἐγρᾶφη πιθανῶς τὸ β' ἡμισυ τοῦ 16ου αἰῶνος.

55. Ἐξηγήσεις Ἀποστολικῶν καὶ Συνοδικῶν Κανόνων: «*ποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἰωάννου Ζωναρά*»), χειρόγραφον χαρτῶον διαστάσεων 0,26x0,17, ἔχον φύλλα 256 καὶ καθ' ἐν τούτων 38 στίχους μὲ φροντισμένην λεπτοτάτην καὶ ἐπιμελημένην γραφήν. Εἰς τὸ 18ον φύλλον ὡς καὶ εἰς τὸ 239ον ὑπάρχει ὑπογραφή τοῦ Οὐγγροβλαχίας καὶ Πρώτου Χαρίτωνος. Ἐχει στάχσιν δερματόδετον καὶ ἐγρᾶφη τὸ β' ἡμισυ τοῦ 14ου αἰῶνος.

56. Ἱερὸν Ψαλτήριον, χαρτῶον ἀκέφαλον καὶ κολοβωμένον, διαστάσεων 0,21x0,15 ἔχον φύλλα 141 μὲ 22 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχσις πανόδετος νεωτέρα, ἐγρᾶφη τὸν 16ον αἰῶνα.

57. Μηναιὸν Ἰανουαρίου, ἀκέφαλον καὶ κολοβωμένον, χαρτῶον διαστάσεων 0,22x0,15 φύλλα 58 καὶ 27 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχσις: πανόδετος νεωτέρα, ἐγρᾶφη τὸν 14ον αἰῶνα ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

58. Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, χαρτῶον χειρόγραφον, διαστάσεων 0,21x0,23 ἔχον φύλλα 249 κείμενον δίσηλον μὲ 23 στίχους κατὰ στήλην. Ἐπίτιπλα ἐγχρωμα, εὐμεγέθη ἀρχικά καλλιγραφικά. Στάχσις δερματόδετος, εἰς τὸ τέλος ἢ εἰδήσις: «*τελειώθη σὺν Θεῷ ἡ παροῦσα διὰ χειρὸς Κωνσταντίνου ἐν Ἱερουσὺν ἀχρήστου τοῦ Σκληροῦ, ἐν μηνί Ἰουνίῳ εἰκοστῇ τετάρτῃ ἔτους 1176*», ἄλλη: «*πᾶς ὁ ταύτην χρώμενος εὐχέσθω τῷ Θεῷ καὶ ὑπὲρ τῷ γράφοντι καὶ ὁ Θεὸς σώσει καὶ ὑμᾶς ἅμα καὶ ἡμᾶς, ἀμήν*», ἕτερα: «*ὡσπερ ξένοι χαίρουσι πατρίδα κλέπτειν οὕτως καὶ οἱ γράφοντες καὶ ἐμοὶ οὐ τέλος*», ἄλλη: «*περιέχει δὲ Εὐαγγέλια ὀλόγραφα ὁμοῦ τετρακόσια ἑνδεκά ἅμα τῶν κεφαλαιογραφέντων καὶ ἐρμηνευθέντων ζητηθῆναι εἰς ἀμφοτέρους τοὺς Εὐαγγελιστάς*».

59. Κεφάλαιά τινα θεολογικά, πατερικά, χειρόγραφον χαρτῶον διαστάσεων 0,19x0,13, ἔχον

φύλλα 78 μὲ 37 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα, λεπτοτάτης γραφῆς. Στάχσις: πανόδετος νεωτέρα, ἐγρᾶφη τὸν 14ον αἰῶνα.

60. Μαρτυρολόγιον μηνός Δεκεμβρίου, χειρόγραφον χαρτῶον διαστάσεων 0,31x0,21 ἔχον φύλλα 283 κείμενον μὲ 33 στίχους εἰς κάθε σελίδα, περιέχει βίους καὶ μαρτύρια ἁγίων τοῦ μηνός Δεκεμβρίου. Στάχσις: Ξύλον μετὰ δέρματος, εἶναι τοῦ ἀ' ἡμίσεος τοῦ 15ου αἰῶνος, γραφὴν ὑπὸ ἀδήλου γραφέως.

61. Παρακλητικὴ, χειρόγραφος χαρτῶα, διαστάσεων 0,33x0,25 ἔχει φύλλα 179, κείμενον δίσηλον καὶ μὲ 44 στίχους καθ' ἐκάστην στήλην. Εἰς τὴν β' ὄψιν τοῦ φύλλον 175 ἢ εἰδήσις: «*συνγχερόσται με ἀδελφῇ καὶ πατέρες τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἐλαχίστῳ καὶ ἀνωήτῳ τῷ τυπογράφῳ ὅτι ὡς χωρικῶς καὶ εὐχεσθαι δι' αὐτὸν καὶ μὴ καταράσθαι ὅτι ὡ γράφον παραγράφον, οὔτε γάμος ἄκλαντος οὔτε νεκρός ἀγάλστατος οὔτε βιβλίον ἀσφαλτον καὶ εὐχεσθαι δι' αὐτὸν καὶ μὴ καταράσθαι. διὰ χειρὸς ἐμοῦ Μιχαὴλ τοῦ Γραμματικοῦ ὅπου τῷ ἔγραψεν τῷ βιβλίον τούτου καὶ εὐχεσθαι δι' αὐτὸν καὶ μὴ καταράσθαι. ἔτος ζ'ιστ' (1526). Στάχσις ξυλόδετος.*»

62. Τέσσαρα Εὐαγγέλια, κώδιξ χειρόγραφος ἀκέφαλος κολοβωμένος, διαστάσεων 0,22x0,14 ἔχον ἀπὸ 1-19 φύλλα μεμβράνης καὶ 20-171 φύλλα χαρτῶα. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι τοῦ 14ου αἰῶνος καὶ τὸ δεύτερον ἀρχῶν τοῦ 15ου αἰῶνος.

63. Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια. Κείμενον χειρόγραφον χαρτῶον διαστάσεων 0,29x0,21 ἔχον φύλλα 245 μὲ 21 στίχους κατὰ σελίδα καὶ περίτεχρον πολύχρωμον ἐπίτιπλον κόσμημα εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστου Εὐαγγελίου. Ἐκ τῆς πρώτης σελίδος ἢ εἰδήσις: «*† ΤΗΝ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΙΛΗΦΕΝ ΕΚ ΛΟΓΟΥ ΧΑΡΙΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΟΥΤΟΣ Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΑΡΚΩΣΙΝ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΣΟΦΩΣ ΔΙΕΤΡΑΝΩΣΕΝ ΕΚ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥΤΟΥ ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΠΑΝΤΩΣ ΣΤΟΜΑ ΤΡΑΝΩΣ ΔΙΗΡΜΗΝΕΥΣΕ ΤΟΝ ΚΕΚΡΥΜΜΕΝΟΝ ΤΟΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΝ ΝΟΥΝ ΩΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΗΨΕ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΛΟΓΟΙΣ, ΕΥΓΕ ΛΗΣΜΟΝΑ ΔΙ (...) ΤΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΑΚΕΝΑΥΤΟΣ*».

Στάχσις: ξύλον μετὰ δέρματος.

64. Τριώδιον, σὺν Θεῷ ἁγίῳ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Χειρόγραφον χαρτῶον, διαστάσεων 0,29x0,20, ἔχον φύλλα 259 κείμενον δίσηλον μὲ 32 στίχους κατὰ στήλην. Εἰς τὴν β' ὄψιν τοῦ φύλλον 209 ἢ εἰδήσις ὅτι ἐγρᾶφη τὸ 1357. Στάχσις: Ξύλον μετὰ δέρματος.

65. Τριώδιον, χειρόγραφον χαρτῶον, διαστάσεων 0,22x0,15 ἔχον φύλλα 62 μὲ 27 στίχους κατὰ σελίδα. Στάχσις νεωτέρα πανόδετος, ἐγρᾶφη τέλη τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ ἀγνώστου γραφέως.

66. Λόγοι Πατέρων εἰς μνήμας ἁγίων.

Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,28X0,21 ἔχον φύλλα 147 κείμενον δίπτυχον μετὰ 38 στίχους κατὰ στήλην. Στάχως: πανόδετος νεωτέρα, ἐγράφη β' ἡμισὺν 14ου αἰῶνος.

67. Λόγοι Πατέρων καὶ βίοι ἀγίων. Χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,23X0,15 ἔχον φύλλα 341 μετὰ 25 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχως: ξύλον μετὰ δέσματος, ἐγράφη τέλη τοῦ 14ου αἰῶνος ὑπὸ ἀγνώστου.

68. Θεοσθηρίκτου εἰδύλλια καὶ Ὀπιτιανοῦ ἀλιευτικά. Χειρόγραφον χαρτῶν, διαστάσεων 0,23X0,15, ἔχον φύλλα 153 μετὰ 14 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα καὶ μετὰ πλῆθος διαστίχων καὶ παρασελιδίων ἐμνηρευτικῶν σημειώσεων, ἀκέφαλον κολοβωμένον. Στάχως: ξυλόδετος, ἐγράφη ὑπὸ ἀδήλου.

69. Λειτουργικὸς Σλαβικὸς Κωδῆξ, χειρόγραφος, χαρτῶς διαστάσεων 0,19X0,15 ἔχον φύλλα 189 ἀπὸ 1-39 φύλλον γραφῆ σλαβική. Συνέχεια ἕως τέλους Παρησία Μονῆς Σπηλαίου Γρεβενῶν. Ἀναφέρονται ἐν αὐτῇ ὀνόματα διατελεσάντων ἡγουμένων τῆς Μονῆς. Στάχως: δερματόδετος, ἀπὸ μαρτυρίας τοῦ βιβλίου ἐγράφη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος.

70. Βαθμολόγιον καὶ ἕτερα δύο τεύχη ὁμοῦ δεμένα. Διαστάσεων 0,20X0,14 ἔχον φύλλα 110. Τεῦχος α) Βαθμολόγιον χειρόγραφον ἐκ φύλλων 50, εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ εἰδησις: «τὸ παρὸν βαθμολόγιον ἐγράφη διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Ἰωάσαφ Ἱερομονάχου τοῦ ἐκ Τρίκκης, ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ τῇ περιφίμῳ Θεσσαλονικῇ ἔνδον τῆς Μητροπόλεως κατὰ τῷ ἀρχαίᾳ (1651) ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ». Τεῦχος β) Πασχάλιον αἰώνιον μετὰ καινῆς καὶ συνοπτικῆς μεθόδου πρόχειρον τοῖς πᾶσι, ἀρχόμενον ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος ἀρχῆς καὶ λήγον ἕως εἰς ἔτη βρονθ'. Καὶ ἀποῦ τελειώσεται πάλιν ἀρχίζεῖ εἰς τὴν αὐτὴν ἰδίαν ἀρχὴν. Ἐτυπώθη ἐν ταῖς κλειναῖς Βενετίας, παρὰ Ἰωάννη Ἀντωνίῳ τῷ Ἰουλιανῷ ἀγμστ' (πουλιέται κοντὰ εἰς τὸν Πόντε τοῦ ἀγίου Φαντίνου), ἔχον φύλλα 10 ἐκδεδομένον τύποις ὡς προεγράφη. Τεῦχος γ) Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ μικρῷ ἄθω. Χειρόγραφος χαρτῶς ἐκ φύλλων 48, πρὸ τοῦ κειμένου εἰκῶν γραμμικῆ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν τῷ μικρῷ ἄθω. Ἐγράφη τὸν 16ον αἰῶνα. Στάχως: δερματόδετος.

71. Ψαλτήριον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,21X0,16, ἔχον σελίδας 74 μετὰ 21 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα, ἀκέφαλον καὶ κολοβωμένον. Στάχως: πανόδετος νεωτέρα, εἶναι τοῦ 15ου αἰῶνος.

72. Μηναιῖον Ἰανουαρίου, χαρτῶν χειρόγραφον, διαστάσεων 0,21X0,16, ἔχον φύλλα 215 ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 1-28 ἕνας τύπος γραφῆς ἀπὸ φύλλον 29-215 ἕτερα γραφῆ. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος 18 στίχοι καθ' ἐκάστην σελίδα ἐνῶ εἰς τὸ δεύτερον 27. Στάχως: πανόδετος νεωτέρα, εἶναι τοῦ 14ου αἰῶνος.

73. Ἐρμηνεΐα Κανόνων εἰς διαφόρους ἑορτάς, χειρόγραφον διαστάσεων 0,24X0,11 ἔχον

φύλλα 167 κείμενον 27 στίχων καθ' ἐκάστην σελίδα. Εἰς τὸ τέλος ἢ εἰδησις: «ἔτελειώθη ΑΨΠα (1781) Νοεμβρίου κα' ἐν Κοζάνῃ διὰ χειρὸς Κων/νου Στάμκου». Ἀκόμη φύλλα χειρόγραφα 13 περιέχοντα κερ. IB' «Ἐγγενίου Ἱεροδιακόνου τοῦ Βουλγάρου, Ὁρθόδοξος Θεολογία, ἢτοι πίστεως ἔκθεσις κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἁγίαν Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν», ἀκολουθεῖ «Σεραφεῖμ ἑλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης» ἐπιστολὴ πρὸς τὸν ὁσιώτατον ἐν Ἱεροδιακόνοις Ἐγγενίου καὶ τέλος «Προσφώνημα, προσφωνηθὲν τῇ μεγάλῃ Αὐτοκρατορίσῃ Αἰκατερίνῃ Β', πασῶν τῶν Ρωσικῶν, παρὰ τοῦ σοφωτάτου κυρίου Ἐγγενίου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀρχιερατείας του, τῇ α' τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου». Στάχως: πανόδετος, νεωτέρα.

74. Ὁρολόγιον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,15X0,10 ἔχον φύλλα 230, ἀκέφαλον κολοβωμένον. Στάχως: πανόδετος νεωτέρα, εἶναι τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰῶνος.

75. Παρησία Μονῆς Σπηλαίου Γρεβενῶν, φύλλα 30 διαστάσεων 0,21X0,15 τοῦ 18ου αἰῶνος ἄνευ σπουδαιότητος.

76. Ἐὐχολόγιον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,15X0,11 ἔχον φύλλα 91 μετὰ 17 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχως: δερματόδετος τοῦ 16ου αἰῶνος.

77. Ὁρολόγιον: διαστάσεων 0,15X0,9 κατὰ τὸ ἡμισὺν χειρόγραφον καὶ τὸ ὑπόλοιπον τύποις, δερματόδετον τοῦ 16ου αἰῶνος.

78. Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικάνορος, χειρόγραφον χαρτῶν ἐκ φύλλων 22, ἴσως εἶναι ἢ παλαιότερα χειρόγραφος καὶ αὐτὴ τοῦ ἔτους 1770 ὅπου τεθησαύριστα ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ. Στάχως: δερματόδετος καὶ συνεξεδδῆ τύποις τὸ 1980.

79. Ἱερὸν Ψαλτήριον, χειρόγραφον χαρτῶν διαστάσεων 0,20X0,15 ἔχον φύλλα 260 μετὰ 18 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Ἐχει ἐπίτιπλον κόσμημα ἐγχρωμον καὶ ἀρχικά καθ' ἕκαστον ψαλμὸν καλλιγραφικὰ μεγάλου μεγέθους. Στάχως: δερματόδετος, ἐγράφη τὸν 16ον αἰῶνα.

80. Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, χειρόγραφον διαστάσεων 0,18X0,13 ἔχον φύλλα 261 μετὰ 22 στίχους καθ' ἐκάστην σελίδα. Στάχως: δερματόδετος, εἶναι τοῦ τέλους τοῦ 13ου αἰῶνος.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώνουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ*

Ἱστορική, φιλοσοφική και θεολογική θεώρηση τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος

Α. Τὰ βαθύτερα αἷτια τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος.

Ἀπ' ὅσα σημειώθηκαν προηγουμένως ἔγινε φανερό πῶς οἱ οικολόγοι καὶ οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι γενικότερα προσπαθοῦν νὰ ἐξηγήσουν τὸ οικολογικὸ πρόβλημα ἀποκλειστικὰ μὲ πολιτικο-οικονομικὰ καὶ κοινωνικὰ κριτήρια. Κανεὶς θέβαια δὲν μπορεῖ νὰ ἰσχυριστῆι πῶς τὸ οικολογικὸ πρόβλημα δὲν ὀφείλεται καὶ στὰ αἷτια αὐτά. Ὅμως τὰ πραγματικὰ αἷτια τοῦ προβλήματος πρέπει νὰ εἶναι πολὺ βαθύτερα καὶ ὅταν λέμε βαθύτερα ἐννοοῦμε πνευματικότερα. Ἀφήνοντας λοιπὸν σὲ ἄλλους εἰδικότερους νὰ μιλήσουν γιὰ τὰ οικονομικο-πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ αἷτια τοῦ οικολογικοῦ προβλήματος, θὰ ἐπιχειρήσουμε στὴ συνέχεια τῆς μελέτης μας νὰ ἐπισημάνουμε τὰ πνευματικὰ αἷτια του περιβαλλοντολογικοῦ προβλήματος τῆς ἐποχῆς μας.

α) Ἡ διαφθορὰ τῆς κυριαρχικῆς ἐποχῆς: Τὰ οικολογικὰ προβλήματα καὶ σὲ παλαιότερες ἐποχὲς καὶ στὴ δική μας προήλθαν ἀπὸ τὴ διαφθορὰ τοῦ χαρίσματος τῆς κυριαρχικότητος τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ φύση. Ἡ καταστροφὴ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος δὲν ὀφείλεται στὴ σχετικὴ ἀγιογραφικὴ ἐντολὴ «κατακυριεύσατε τῆς γῆς», ἀλλὰ στὴν καταστρατήγησή της ἀπὸ τὸν πεπτωκῶτα ἄνθρωπο. Ἡ οικολογικὴ καταστροφὴ ὀφείλεται στὴν λανθασμένη καὶ ἀνεύθυνη ἄσκηση τῆς κυριαρχικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ φύση, ὅπως σημειώθηκε καὶ στὸ προηγούμενο κεφάλαιο.

β) Ἡ θρησκευτικὴ ἀλλοτρίωση: Ἡ οικολογικὴ καταστροφὴ προήλθε ἀπὸ τὴν ὀρθολογιστικὴ καὶ ἐκκοσμικευμένη Φιλοσοφία, ἡ ὁποία ἀποδεσμεύθηκε ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό, ἰδίως ἀπὸ τὸν 18ο αἰῶνα καὶ ἐξῆς. Εἰδικότερα ἡ βασικὴ αἷτία τῆς σύγχρονης τεχνολογικῆς ἀντιθέσεως ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ φύση βρίσκεται στὴν ἐκκοσμικευμένη φιλοσοφικὴ σκέψη τοῦ Βάκωνα, τοῦ Καρτεσιῦ τοῦ Λάιμπνιτς, Μπέρκλεϋ, Κάντ κ.ἄ. Οἱ νεώτεροι αὐτοὶ φιλόσοφοι κῦπετιμήσαν τὸ φυσικὸν περιβάλλον τοῦ ἀνθρώπου καὶ διέκριναν ὀξέως τὴν μεταφυσικὴν σχέσιν μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ περιβάλλοντος. Ἡ φύσις ἐξελήφθη ὡς ὑπερμεγέθης μηχανή, τῆς ὁποίας διακριτικὰ εἶναι ἡ ἔκτασις, ὁ ἀριθμὸς, ἡ διάρκεια καὶ ἡ κίνησις...

Ἡ λανθασμένη θεωρία ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον καὶ καταστρεπτικὴν ὀργάνωσιν τοῦ πολιτισμοῦ»⁸⁹.

Ἐξάλλου, ἡ εὐθύνη τῆς ἐκκοσμικευμένης φιλοσοφίας γιὰ τὸ οικολογικὸ πρόβλημα ἔγκειται καὶ στὸ ἐξῆς: στὸ ὅτι κατόρθωσε νὰ κάμψει τὴν ἀντίστασιν τῆς Ἐκκλησίας στὶς συνεχεῖς ἀλλαγές, γεγονὸς ποὺ συνετέλεσε ὥστε νὰ διγκωθεῖ τὸ ρεῦμα τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τὸ φυσικὸ περιβάλλον⁹⁰.

Τὸ οικολογικὸ ἐπομένως πρόβλημα συνδέεται ἄμεσα μὲ τὴ θρησκευτικὴ ἀλλοτρίωση καὶ ἐκκοσμικευσι τῆς ἐποχῆς μας πρὸς τὴν Ἀναγέννησιν καὶ κορυφώθηκε μὲ τὸν Ὀρθολογισμό καὶ τὴ Διαφώτιση τοῦ 18ου αἰῶνα. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν προκάλεσαν τὴν ἀλλοτρίωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, τὸ συν-ἀνθρωπὸ του καὶ τὸ φυσικὸ περιβάλλον του.

γ) Ἡ λατρεία τοῦ κέρδους: Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τόσο στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες τῆς Δύσεως ὅσο καὶ στὶς σοσιαλιστικὲς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς ἀντὶ τῆς πίστεως στὸ Θεὸ ἐκαλλιέργησε τὴ θρησκεία τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Τὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ τὴν ἀντικατέστησε μὲ τὴν λατρεία τοῦ «Ἀκαθάριστου Ἐθνικοῦ Προϊόντος» (ΑΕΠ) καὶ τὴν λατρεία τοῦ «Κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος». «Παντοῦ ἡ παλίρροια τοῦ χρήματος» παρασύρει τοὺς κανόνες ποὺ προστατεύουν τὸ τοπίο, τὰ δάση καὶ τὶς ἐξοχές. Αὐτὴ ἡ κερδοσκοπία εἶναι πολὺ βρώμικη. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι τὸ κέρδος βρῖσκει τὴν ἠθικὴν του δικαίωσιν στὴν ἰδεολογία τῆς ἀνάπτυξης»⁹¹.

δ) Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἐξουσίας: Ἡ ἀαζήτησις τοῦ ὕψιστου κέρδους ὠδήγησε στὴν ἐπιθυμία τῆς ἐξουσίας καὶ κυριαρχίας πάνω στοὺς ἀθρώπους. Μετὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος οἱ τεχνοκράτες προχωροῦν στὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς προσωπικότητος τῶν ἀθρώπων. Καὶ οἱ δύο «κόσμοι» σήμερα, Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, βρῖσκονται σὲ ἀνταγωνισμό γιὰ τὸ ποῖός θὰ προχωρήσει γρηγορότερα ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν στὴν παγκόσμια κυριαρχία. Βασικὸ στοιχεῖο τοῦ ἀνταγωνισμοῦ αὐτοῦ εἶναι οἱ πολεμικοὶ ἐξοπλισμοί. Τὰ ἔργα ἐπιστημονικῆς φαντασίας ἄρχισαν νὰ περιγράφουν μὲ ἐντυπωσιακὰ λεπτομέρειες τὴν ἐποχὴν τοῦ ὑπὲρ-δικτάτορα ποὺ θὰ

89. Ἡλ. Οἰκονόμου, ὅπ. π. σελ. 9.

90. T. Derr, σελ. 30.

91. P. Samuel, «Οἰκολογία», σελ. 182.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 222 τοῦ ὑπ' ἀρ. 6 τεύχους.

ρυθμίζει τη ζωή, τη σκέψη και τις τύχες τών ανθρώπων του μέλλοντος.

ε) 'Ο ύλιστικὸς τρόπος ζωῆς: Ἡ τεχνολογία τῆς ἀποστασίας σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴ δίψα τοῦ κέρδους ἐδημιούργησαν τὸν πολιτισμὸ τῆς ἀφθονίας, τῆς ὑπερ-καταναλώσεως, τῶν ἀνέσεων καὶ τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων. «Οἱ ἐπιχειρήσεις καλλιεργοῦν τὸ σύνθημα 'πετάξτε το μετὰ τὴ χρήση'. Ἡ μόδα καὶ ἡ διαφήμιση κάνουν τὶς ἐπιθυμίες νὰ αὐξάνουν γρηγορότερα ἀπὸ τὴν παραγωγή καὶ κάνουν σχεδὸν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνικανοποίητους, ἀλλοτριωμένους, ὁποιοδήποτε κι ἂν εἶναι τὸ ἐπίπεδο τῆς ζωῆς τους»⁹². Ἡ στροφή αὐτὴ τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου σ' ἓνα ὑλιστικὸ τρόπο ζωῆς ὄχι μόνον αὐξήσε τὴ βία, τὴν τρομοκρατία καὶ τὴν ἐγκληματικότητα, ἀλλὰ καὶ ἀπειλεῖ τὶς φυσικὲς πηγές τῆς ζωῆς μὲ ἀφανισμό ἀπὸ τὴν ὑπερ-ἐκμετάλλευση τῶν ἀποθεμάτων τοῦ πλανῆτη μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Στὴν ἀναζήτηση λύσεων γιὰ τὸ περιβαλλοντικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας οἱ Οἰκολόγοι διαφοροποιοῦνται. Οἱ ἀπόψεις τους παρουσιάζουν μεγάλη διαφορὰ καὶ ποικιλία. Παράλληλα μὲ τὴν οἰκολογικὴ ἐπιστήμη ἔχουν ἀναπτυχθεῖ ἐπίσης καὶ διάφορα οἰκολογικὰ Κινημᾶτα⁹³, τῶν ὁποίων ἡ ποικιλία τῶν τίτλων καὶ τῶν τοποθετήσεων ἀντανακλᾷ ἀσφαλῶς τὴ διαφοροποίηση τῶν Οἰκολόγων.

Θὰ εἶναι λοιπὸν χρήσιμο νὰ προχωρήσουμε τώρα σὲ μιὰ σύντομη παρουσίαση τῶν σπουδαιότερων οἰκολογικῶν θεωριῶν καὶ Κινημᾶτων καὶ στὴ συνέχεια νὰ προβοῦμε σὲ μιὰ κριτικὴ θεώρηση τῶν οἰκολογικῶν αὐτῶν τάσεων.

1. Οἰκολογικὲς τάσεις ποὺ ἀπολυτοποιοῦν ἢ θεοποιοῦν τὸ φυσικὸ περιβάλλον.

α) 'Ο ρομαντισμὸς: Ὑπάρχουν οἰκολόγοι καὶ περιβαλλοντικὰ Κινημᾶτα ποὺ χαρακτηρίζονται ἀπὸ ἓναν ἀπέραντο σεβασμὸ γιὰ τὴν ἄγρια φύση. Πρόκειται γιὰ οἰκολογικὲς τάσεις ποὺ εἶναι ἀποκλειστικὰ προσανατολισμένες στὴ λατρεία τῆς φύσης, μὲ ἀντίστοιχη περιφρόνηση κάθε ἀνθρώπινης ἀξίας. Οἱ οἰκολόγοι καὶ οἱ ὄπαδοί τῆς τάσεως αὐτῆς βλέπουν παντοῦ τὸ Θεὸ (=πανθεϊστές). Ἡ φύση γι' αὐτοὺς

δὲν ἀποκαλύπτει ἀπλῶς τὸ Θεό, ἀλλὰ εἶναι καθ' ἑαυτὴν θεϊκὴ. Γι' αὐτό, ἀντὶ νὰ ἀναζητοῦν τὸ Θεὸ διὰ μέσου τῆς φύσεως, αὐτοὶ λατρεύουν τὴ φύση ὡς Θεὸ.

Συνέπεια τῆς ιδεολογικῆς αὐτῆς τοποθετήσεως εἶναι τὸ ρομαντικὸ σύνθημα «ἐπιστροφή στὴ φύση», ποὺ σημαίνει ἄρνηση τῆς τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπιστροφή σὲ «φυσικούς» τρόπους ζωῆς. Ἡ ἁρμονία καὶ ἡ ἰσορροπία ποὺ παρατηροῦνται στὸ φυσικὸ κόσμον κάνουν μερικὸς νὰ θεοποιοῦν τὴ φύση. Οἱ ὄπαδοί τῆς στάσεως αὐτῆς ἀπολυτοποιοῦν τοὺς φυσικὸς νόμους καὶ ἀναγνωρίζουν στὴ φύση ἠθικὴ ἀξία καὶ ἀρετὴ. Γι' αὐτοὺς οἱ φυσικοὶ νόμοι εἶναι ἀπόλυτοι κανόνες ἠθικῆς ζωῆς. Τὰ φυσικὰ ἀντικείμενα ἔχουν ἀπαραβίαστα «δικαιώματα», ὅπως καὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἡ τάση αὐτὴ φτάνει μέχρι τὴν ἀκρότατη θέση ὀρισμένων οἰκολογικῶν κινήματων ποὺ σὲ περίπτωσι διλημματος «ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸ φυσικὸ περιβάλλον» ὑποστηρίζουν ἀδίστακτα τὸ δεύτερο⁹⁴.

β) 'Ο οἰκοφασισμὸς: Ὑπάρχουν ἄλλοι Οἰκολόγοι ποὺ βρίσκουν πῶς ἡ βιομηχανικὴ κοινωνία γλύκανε ἐξαιρετικὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ καὶ πῶς ἡ ἄνεση βοηθᾷ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἀδυνάτων. Γιὰ λύση προτείνουν τὴν ἀναγκαιότητα τῆς φυσικῆς ἐπιλογῆς. Χρειάζεται ἐπαύξηση τῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας, ἰσχυρίζονται. Μὲ τὶς σπαρτιατικὲς καὶ δύσκολες συνθῆκες ζωῆς θὰ ἐπιβιώσουν μονάχα οἱ ἰσχυροί. Δὲν πρέπει νὰ δίνομε μεγάλους ἀγῶνες ἐναντίον τῶν μικροβίων, γιατί αὐτὰ συμβάλλουν στὴν ἐπιλογή τῶν ἰσχυρῶν καὶ στὴν ἐξαφάνιση τῶν ἀδυνάτων! Ἡ οἰκολογικὴ αὐτὴ τάση εὐνοεῖ τὸν εὐγονισμό καὶ τὸν αὐταρχικὸ ἀντιυπερπληθυσμό⁹⁵.

Οἱ οἰκολογικὲς αὐτὲς τάσεις ὑπενθυμίζουν τὸ χιτλερικὸ ναζισμό ποὺ βασικὸ του χαρακτηριστικὸ

94. Τὰ πιὸ παλιὰ καὶ ἰσχυρὰ περιβαλλοντικὰ κινήματα στὴν Ἀμερικὴ εἶναι τὸ Σιέρα Κλάμπ, ἡ Ἐθνικὴ Ὀμοσπονδία φυσικῆς ζωῆς, τὸ Ἴδρυμα γιὰ τὴ Διατήρηση, ἡ Ἐταιρία γιὰ τὴ φυσικὴ ζωὴ κλπ. Ὁ βιολόγος Γκάρρετ Ἄρντιν, ἐξέχων μέλος τοῦ ἀμερικανικοῦ οἰκολογικοῦ κινήματος ὑποστηρίζει: «Ἄν ὁ ἀναγκαστὸς χάρος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τεσσάρων ὄραων δένδρων μπορούσε νὰ χρησιμοποιηθεῖ γιὰ νὰ θρέψει ἓνα ἄνθρωπο, θὰ ἴεγα καθαρὰ καὶ ἑάστερα ὅτι τέσσερα δένδρα ἀξίζουν περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἄνθρωπο». Ρ. Samuel, «Οἰκολογία», σελ. 305.

95. Τὸ Τεχνολογικὸ Ἰνστιτοῦτο τῆς Μασαχουσέτης (MIT) καὶ γιὰ λογαριασμὸ τῆς Λέσχης τῆς Ρώμης συνέταξε ἔκθεση μὲ τίτλο «Τὰ ὅρια τῆς ἀνάπτυξης» (The limits of growth). Στὴν ἔκθεση αὐτὴ ὑποστηρίζεται ὅτι ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ἐπιζήσει ἡ ἀνθρωπότητα περισσότερο ἀπὸ λίγες δεκάδες χρόνια εἶναι νὰ ὑπάρξει ἓνα πάγωμα στὸ σημερινὸ ἐπίπεδο τῆς πληθυσμιακῆς καὶ οικονομικῆς ἀνάπτυξης. Σύμφωνα μὲ τὸ νέο «εὐαγγέλιον» τῆς ἐκθεσης αὐτῆς ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος ἰσοῦται μὲ τὸ ἄθροισμα: Πληθυσμιακὴ Αὐξηση Μηδὲν συν Οἰκονομικὴ Αὐξηση Μηδὲν (Zero Population Growth + Zero Economic Growth, ZPG + ZEG).

Ἡ Ὀμάδα μάλιστα «Πληθυσμιακὴ Αὐξηση Μηδὲν» συνέταξε ἓνα σχέδιο νόμου, στὸ ὁποῖο ὑποστηρίζεται ὅτι κάθε γένημα μετὰ τὰ δύο παιδιὰ νὰ θεωρεῖται παράβαση καὶ νὰ τιμωροῦνται πατέρας καὶ μητέρες μὲ πρόστιμο ὁ καθένας 50 δολάρια γιὰ πρώτη παράβαση, 1000 δολάρια γιὰ τὴ δεύτερη παράβαση καὶ μὲ τὴν τρίτη νὰ τοὺς γίνεται στείρωση! Βλ. Ρ. Samuel, «Οἰκολογία», σελ. 306.

92. Ρ. Ντυμόν, ὅπ. π. σελ. 86.

93. Οἱ Ἐπιτροπὲς καὶ οἱ ἐνώσεις, ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὶς ὀνομάσει οἰκολογικὲς, ἔχουν διάφορες μορφές, χώρους δράσεως καὶ σκοπούς. Ἄλλες ἔχουν γενικὸ καὶ ἄλλες εἰδικὸ χαρακτήρα (π.χ. ἀγωνίζονται γιὰ τὴ λύση συγκεκριμένων προβλημάτων). Ἄλλες εἶναι τοπικὲς, ἄλλες περιφερειακὲς καὶ ἄλλες ἐθνικὲς. Ἄλλες ὑποστηρίζουν ἓνα συγκεκριμένο τύπον κοινωνίας, ἄλλες ὄχι. Μερικοὶ λένε ὅτι οἱ πρῶτες εἶναι «πολιτικοποιημένες» καὶ οἱ δευτέρες «ἀπολιτικὲς». Ἐνα ἀκόμη ἐντυπωσιακὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ οἰκολογικοῦ Κινήματος εἶναι ὁ διεθνὴς χαρακτήρας του. Τέλος, τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦν οἱ οἰκολογιστὲς εἶναι μέσα «ἤθια» καὶ «ἐλαφρά». Π. Σαμουέλ, «Οἰκολογικὸ Μανιφέστο», ὅπ. π. σελ. 26.

ἦταν ὁ διαχωρισμός τῶν ἀνθρώπων σὲ ἰσχυροὺς καὶ ἀδυνάτους καὶ ἰδεολογία του ἢ ἀνάγκη γιὰ μιὰ ἀνελέγητη φυσικὴ ἢ ἀνθρώπινη ἐπιλεγὴ (θύματα τῆς τελευταίας ἦταν τὰ ἑκατομμύρια τῶν Ἑβραίων ποὺ ἐπολοτοποίησαν στοὺς φούρνους τῶν στρατοπέδων!).

γ) Ὁ ἀντιεπιστημονισμός: Ἡ οἰκολογικὴ αὐτὴ τάση γεννήθηκε πρὸς τὸ τέλος τῆς δεκαετίας τοῦ '60 καὶ ἀνδρώθηκε μέσα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Μπέρικελῦ τὸ 1967, στὸ γαλλικὸ φοιτητικὸ κίνημα τοῦ Μαΐου 1968, στοὺς χίππυς, στὸ κοινοβιακὸ κίνημα, στοὺς διάφορους σπιριτουαλισμοὺς ποὺ εἶχαν ὡς σύνθημα τὸ «κάνετε ἔρωτα, ἔχι πόλεμο» (make love, not war). Μὲ τὴ λέξη «πόλεμος» ἐννοοῦσαν τὸν ἀδιάκοπο πόλεμο τοῦ ἀνθρώπου ἐναντίον τῆς φύσης ποὺ ἔχει σὰν ἀποτέλεσμα τὴν οἰκολογικὴ κρίση. Ὁ ἀντιεπιστημονισμός εἶναι κυρίως μιὰ ἀντίδραση ἐναντίον τῆς τεχνοκρατικῆς κοινωνίας, τῆς ὑπεροργανωμένης, τῆς ὑπερπρογραμματισμένης καὶ μαθητικοποιημένης ποὺ ἐπιβάλλει στὸν ἄνθρωπο δουλειές, ἀνέσεις καὶ κατοικίες μιᾶς ἀπελιπτικῆς ὁμοιομορφίας. Εἶναι μιὰ ἐξέγερση ἐναντίον τοῦ ψυχροῦ ὀρθολογισμοῦ τῶν διευθυντῶν, τῶν προγραμματιστῶν καὶ τῶν διανοομένων ποὺ μὲ τίς ἀναλύσεις τους ὀδηγοῦν στὴν τεχνοκρατία⁹⁶.

δ) Ὁ οἰκομυστικισμός: Πρόκειται γιὰ τὴν μυστικιστικὴ ἀντιμετώπιση τῆς γῆς καὶ τῆς φύσης. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἔχι μόνον ἀναγνωρίζεται ἡ ἱερότητα τῆς φύσεως, ἀλλὰ καὶ ἐπιζητεῖται ἡ μυστικιστικὴ ἔνωση μαζί της. Σκοπὸς εἶναι ἡ ἔνωση καὶ ταύτιση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ φύση. Ἡ τάση αὐτὴ χαρακτηρίζεται ὅσοις ἐπηρεάζονται ἀπὸ ἀνατολικά θρησκευόμενα καὶ κυρίως τὸν Ἰνδοϊσμό. Στὸν Ἰνδοϊσμὸ ἐπικρατεῖ ἡ ἀντίληψη ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἠθικὲς ὑποχρεώσεις σὲ φυσικὰ ἀντικείμενα (κυρίως ζῶα) ποὺ θεωροῦνται ἱερὲς ὀντότητες. Ἐκφραστικὸ παράδειγμα ἡ δοξασία τῆς Ἱερῆς Ἀγελάδας στὴν Ἰνδία.

Οἱ μυστικιστικὲς αὐτὲς τάσεις δὲν περιορίζονται μόνον στὸ οἰκολογικὸ κίνημα, ἀλλὰ ἐκδηλώνονται καὶ στὴν καθημερινὴ ζωὴ. Σχεδὸν ὅλα τὰ ἔντυπα (ἐφημερίδες, περιοδικὰ) διαθέτουν στήλες γιὰ τὴν ἀστρολογία, ποὺ καταβροχθίζονται. Τὰ «ἄστρα μιλάνε γιὰ τὴν τύχη σας». Οἱ ἐκδόσεις βιβλίων πάνω σὲ τίς γνώσεις τοῦ μυστηρίου ἔχουν μεγάλη πέραση στὸ κοινὸ (ἱπτάμενοι δίσκοι, χαμένοι πολιτισμοί, ἐσωστρεφεῖς παραδόσεις)⁹⁷.

2. Χριστιανικὴ θεώρηση τῶν οἰκολογικῶν τάσεων.

α) Διάκριση ἀνθρώπου καὶ φύσεως: Ἡ χριστιανικὴ ἀποψη στὸ θέμα τῶν σχέσεων ἀνθρώπου καὶ φύσεως εἶναι ἀπόλυτα ἀνθρωποκεντρικὴ, ὅπως σημειώθηκε προηγουμένως. Γιὰ τοὺς χριστιανούς, ἡ διάκριση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπη

φύση εἶναι δεδομένη καὶ δὲν μπορεῖ νὰ καταργηθεῖ μὲ κανένα τρόπο. Ὁ Χριστιανισμὸς διακηρύττει πάντοτε τὴν μοναδικότητα τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸ φυσικὸ περιβάλλον. Ἡ ἀρχὴ πάνω στὴν ὁποία θεμελιώνεται ἡ χριστιανικὴ Λατρεία καὶ εἰδικότερα ἡ Θεολογία τῶν Μυστηρίων εἶναι ὅτι ὁ ἐν Χριστῷ («καὶνὸς ἄνθρωπος») εἶναι ὁ ἱερέας, ποὺ ἐργάζεται γιὰ τὴν μεταμόρφωση καὶ ἀποκατάσταση τῆς φύσεως στὸ ἀρχαῖο κάλλος της.

Στὴν Ἁγία Γραφὴ τονίζεται βέβαια καὶ ἡ θετικὴ πλευρὰ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ὅπως π.χ. ὡς χώρος ἀναπαύσεως καὶ περισυλλογῆς (Γ' Βασ. ιθ' 8-18. Ματθ. ιδ' 23. Μαρκ. στ' 31). Ἡ ἔρημος γιὰ τὴν Ἁγία Γραφὴ εἶναι κυρίως ὁ ἄγριος καὶ ἀκατοίκητος τόπος, τὸν ὁποῖο οἱ Ἰσραηλίτες ἀγωνίζονται νὰ ἐγκαταλείψουν γιὰ νὰ φτάσουν στὴ χώρα ποὺ «ἔρρεε μέλι καὶ γάλα». Ἡ ἔρημος εἶναι ὁ χώρος ὅπου ὁ Ἰησοῦς δέχθηκε τοὺς τρομεροὺς πειρασμοὺς (Ματθ. δ' 1-11). Ἀκόμη ἡ ἄγρια θάλασσα καὶ τὸ ἀπύθμενο βάθος της, ἡ ἄβυσσος, θεωροῦνται ὡς σύμβολα τοῦ χάους καὶ τοῦ σκοταδιοῦ (Γεν. α' 2) καὶ ὡς κατοικία τοῦ δαιμονικοῦ κόσμου (Λουκ. στ' 31).

Ἐξάλλου, ἱστορικὰ καὶ πολιτιστικά, ὅτι μᾶς κάνει ἀνθρώπους, εἶναι ἡ διάκρισή μας ἀπὸ τὴ φύση. Ἡ λέξη ποὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴ διαδικασία τῆς ἀνθρωπίνης προόδου εἶναι (πολιτισμός). Ὁ καλλιεργημένος καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος ἦταν ἀπὸ παλαιὰ ὁ κάτοικος τῆς πόλεως. Ὁ homo civilis. Ἐνῶ ὁ ἀπαίδευτος ἦταν ὁ ἄνθρωπος τῶν δασῶν, homo silvaticus. Πολιτισμένος εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐλευθερώνεται ἀπὸ τίς δομὲς τῆς φύσεως. Ὁ ἄνθρωπος τῆς φύσεως δὲν εἶναι ὁ εὐγενὴς ἄγριος, ἀλλὰ ὁ βάρβαρος. Ἡ ἄγρια περιοχὴ ὅπου κατοικεῖ δὲν εἶναι ἡ κολυμβήθρα τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ὁ χώρος τῶν κινδύνων, ὁ ἐχθρὸς τοῦ πολιτισμοῦ. Σήμερα ὅταν μιᾶμε γιὰ ἀστικὴ «ζούγκλα», ἐννοοῦμε τὴν κατάπτωση τῆς πόλεως ἀπὸ τίς δημιουργικὲς δυνάμεις τοῦ πολιτισμοῦ στὴν κατάσταση τοῦ χάους καὶ τῆς ἀποδιοργανώσεως. Οἱ ρομαντικοὶ ἀκόμη ποὺ νοσταλγοῦν καὶ εὐχονται νὰ γυρίσουμε πίσω τὸ ρολόι τῆς ἱστορίας, λησμονοῦν ὅτι πρὶν 100 χρόνια ὁ μέσος ὄρος ζωῆς ἦταν ἴσως 36 χρόνια λιγότερο ἀπ' ὅτι εἶναι σήμερα. Λησμονοῦν ἕνα σύνολο κοινωνικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἀλλαγῶν ποὺ χάρισαν περισσότερες ἀνθρωπιστικὲς δυνατότητες στὴ ζωὴ τοῦ μέσου ἀνθρώπου.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Ἀρχελάου ΕΥΘΥΜΙΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΣ
Οἱ ἱεραπόστολοι, φωτιστὲς τῶν Σλάβων.
Ἱστορικὸ ἀφήγημα
Ἐκδοσὴ Ἀποστ. Διακονίας

96. Π. Σαμουέλ, «Οἰκολογικὸ Μανιφέστο», σελ. 23.

97. P. Samuel, «Οἰκολογία», σελ. 312. Βλ. καὶ Paulos Mar Gregorios, «The human presence», ὅπ. π. σελ. 35, 87.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ ΦΩΤΙΣΤΗΣ ΤΩΝ ΡΩΣΣΩΝ*

γ'. Ὁ ἁγιορείτης μοναχός.

Ἡ ἐπιστροφή τοῦ οὐμανιστοῦ Μιχαὴλ Τριβώλη εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἡ ἀπόφασίς αὐτοῦ νὰ ἀσπασθῆ τὸν μοναχικὸν βίον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάξιμος ἀποτελοῦν καθοριστικὴν ἔκφρασιν τῆς πνευματικῆς του πορείας. Εἰς ἡλικίαν 35 μόλις ἐτῶν εἶχεν ὀλοκληρώσει τὸν κύκλον τῶν ἐμπειριῶν του διὰ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς λαμπρᾶς διακονίας τῶν ἀναζητήσεων τῶν οὐμανιστῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων κατέλαβεν ὅλως ἐξέχουσαν θέσιν, ἀλλ' ἐγνώρισεν ἐπίσης τὰς ἐσωτερικὰς ἀντιφάσεις καὶ τὰς παγανιστικὰς ἐκτροπὰς τῶν οὐμανιστῶν. Ἡ ἄμετρος ἐλευθεριότης τῶν ἡθῶν καὶ ἡ υπερῆφανος ἀποκοπὴ ἐκ τῶν πνευματικῶν ἀναζητήσεων τοῦ λαοῦ κατεδείχθη διὰ τῆς ἀπηχίσεως τοῦ φλογεροῦ ἠθικοῦ κηρύγματος τοῦ Ἱερωνύμου Σαβοναρόλα εἰς τὴν Φλωρεντίαν, τὸ παλλάδιον τῶν οὐμανιστῶν. Τὸ μῆνυμα τῶν συγκλονιστικῶν γεγονότων ἐλειτούργει ὡς συνεχὲς ἐρέθισμα διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τῶν τάσεων καὶ τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἐπιλογῶν τῶν οὐμανιστῶν, ὁ δὲ Μιχαὴλ Τριβώλης εἶχε συνειδητοποιήσει τὰς διαστάσεις τοῦ προβλήματος κατὰ τὰς συζητήσεις μὲ τὸν Τζιανφραντσέσκο Πίκο ντέλλα Μιράντολα. Ἡ ἐσωτερικὴ πνευματικὴ πάλη ἐιετέινετο μεταξὺ τῆς παραδοσιακῆς πίστεως καὶ τῆς νέας βιοθεωρίας τῶν οὐμανιστῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μιχαὴλ Τριβώλης εἶχεν ἤδη κατακτήσει ἐξέχουσαν θέσιν.

Ἡ ἐγκατάλειψις τῆς Ἰταλίας ἐσήμαινε τὴν ἀποριψιν τοῦ νέου πνεύματος, ἡ παραμονὴ εἰς τὴν Ἰταλίαν θὰ ἐσήμαινε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς παραδοσιακῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τὸν ἀπόλυτον συσχηματισμὸν πρὸς τὴν νέαν βιοθεωρίαν. Θεωρητικῶς καὶ αἱ δύο προοπτικαὶ ἦσαν ἐξ ἴσου δυναταὶ διὰ τὸν Μιχαὴλ Τριβώλην, διότι οὗτος ἐπὶ μακρὸν ἀμφιταλαντευθεὶς μεταξὺ τῶν δύο, ἀλλ' ἐν τῇ πράξει ἠδύνατο μόνον νὰ παραμείνῃ οἷος ἦτο παιδιόθεν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται τόσον ἐκ τῶν ἐπιλογῶν τῶν οὐμανιστῶν, μεθ' ὧν συνειργάσθη, ὅσον καὶ ἐκ τῆς εὐαισθησίας, μεθ' ἧς περιέβαλε τὸ κήρυγμα τοῦ Σαβοναρόλα. Ἡ παραμονὴ του εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡ συνεργασία του μετὰ τῶν οὐμανιστῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ συγκινήσῃ τὴν θρησκευτικὴν του συνείδησιν. Τὸ πνευματικὸν ἀδιέξοδον τοῦ Μιχαὴλ Τριβώλη εἶναι ἤδη σαφὲς εἰς τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν Σικπιῶνα τὸν Καρτερομάχον (24 Ἀπριλίου 1504), εἰς τὴν ὁποῖον γράφει χαρακτηριστικῶς: «ὦ ρ α ο ὕ ν σοι ἐξ ο υ σ ι ἄ ζ ει ν ἐ ν τ ο ῖ ς ἐ μ ο ῖ ς καὶ τ ο ι ο ὕ τ ω χ ρ ῆ σ θ α ι μ ο ι ἦ σοι δ ο κ ε ῖ». Ἐν τούτοις εὗρε τὴν δύ-

ναμιν νὰ υπερβῆ τὴν πνευματικὴν κρίσιν καὶ νὰ λάβῃ γενναίως ἀποφάσεις.

Ἐγκατέλειψε τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἦτο περιζήτητος, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀσπασθῆ τὸν μοναχικὸν βίον. Ἦτο πλέον πνευματικῶς ὄριμος διὰ τὴν ἀφιέρωσίν του εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ὀρθοδόξου ἀσκητικοῦ ἰδεώδους μακρὰν τῶν συμβατικῶν κριτηρίων τοῦ κόσμου. Ὡς μοναχὸς ἐνετάχθη εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου καὶ ἐβίου ἐν μετανόια τὴν ἀσκητικὴν παράδοσιν τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ. Εἰς τὴν μονὴν ἐγκατεβίου καὶ ὁ λόγιος πρῶν Οἰκουμενικῶν Πατριάρχων Νήφων Β' (1486-1489, 1497-1498). Οὗτος ἦτο πελοποννησίος καὶ διετήρει στενάς σχέσεις μὲ τοὺς βυζαντινοὺς λόγιους, οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τὴν Δύσιν. Ὁ μοναχὸς Μάξιμος βεβαίως δὲν ἀπέριψε τὰς ἐν τῇ Δύσει κτηθείσας ἐμπειρίας, ἀλλ' ἠδύνατο πλέον νὰ προβαίῃ εἰς ἀντικειμενικὰς ἀξιολογήσεις τῶν ἀναζητήσεων τῶν οὐμανιστῶν. Αἱ συζητήσεις μὲ τὸν πρῶν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον Νήφωνα ἐβοήθησαν τὸν μοναχὸν Μάξιμον νὰ κατατάξῃ τὰς ἐμπειρίας αὐτὰς καὶ νὰ κατανοήσῃ βαθύτερον τὸ ὄξυ ἀντιλατινικὸν φρόνημα τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ. Ἡ κριτικὴ τοῦ Σαβοναρόλα κατὰ τοῦ παπικοῦ θεσμοῦ καὶ τῆς παπικῆς κουρίας (curia romana) διεσταυροῦντο μὲ τὰς ἀντιλατινικὰς διακηρύξεις τῶν ἁγιορειτῶν μοναχῶν. Ἡ παρουσία του εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπῆρξε θετικὴ, διότι ἡ ἐντυπωσιακὴ μὀρφωσις προσέδιδεν εἰς τὸ πρόσωπόν του ἐξαιρετικὴν ἀντινοβολίαν, διὸ καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς διάφορους ἀποστολάς.

Ἡ ποικιλοτρόπως σχολιασθεῖσα παραμονὴ του εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀπλῶν μοναχῶν ὑπῆρξεν ὀπωσδήποτε προσωπικὴ ἐπιλογή, ἡ ὁποία ὅμως δὲν παρημποδισε τὴν εὐρυτάτην ἀκτινοβολίαν τῆς προσωπικότητός του τόσον ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ὅσον καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Τὸ «ἰ δ ι ὀ ρ ρ υ θ μ ο ν» καθεστῶς τῆς ἀσκήσεως εἰς τὰς μονὰς τοῦ Ἁγίου Ὄρους δὲν ἀνταπεκρίνετο προφανῶς εἰς τὰς περὶ τοῦ ὀρθοδόξου μοναχισμοῦ ἀντιλήψεις τοῦ μοναχοῦ Μάξιμου, διότι ὠδήγει εἰς ἀνισότητάς μεταξὺ τῶν μοναχῶν. Ἄλλως τε καὶ αἱ ἐν τῇ Δύσει κτηθεῖσαι ἐμπειρίαι περὶ τοῦ κοινωνικοῦ ρόλου τοῦ λατινικοῦ μοναχισμοῦ προδιέθετον αὐτὸν εὐνοικῶς ὑπὲρ τοῦ κοινοβιακοῦ καθεστώτος. Κατὰ τὴν δεκαετὴ περίπου ἐγκαταβίωσιν εἰς τὴν μονὴν Βατοπεδίου ὁ μοναχὸς Μάξιμος ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἀσκήσιν καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν χειρογράφων τῆς πλουσίας βιβλιοθήκης τῆς μονῆς, ἐνῶ προθύμως ἀνελάμβανε τὰς ἀνατιθεμένας αὐτῷ ἀποστολάς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἡ ἀνάθεσις αὐτῷ τούτων ἀποστολῶν δηλοῖ τὴν πρὸς τὸ πρόσωπόν του καθο-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 277 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 τεύχους.

λικὴν ἐκτίμησιν τῶν μοναχῶν καὶ ὅπωςδὴποτε δὲν θὰ ἦδύνατο νὰ ἐρμηνευθῆ, ὡς πολλάκις ἐπιχειρεῖται, ὡς δυσφορία τῶν μοναχῶν διὰ τὰς ἰδέας τοῦ Μαξίμου.

Αἱ οὐμανιστικαὶ ἐμπειρίαι τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου εἶχον πλέον ἐνταχθῆ ὀργανικῶς εἰς τὸ ὀρθόδοξον ἀσκητικὸν ἰδεῶδες, ἢ δὲ ταπεινὴ μορφωτικὴ στάθμη τῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν ἦτο πρόβλημα διὰ τοὺς ἰδίους καὶ ὅπωςδὴποτε ὄχι διὰ τὸν Μάξιμον, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο πλέον νὰ προβάλλῃ ὡς πρότυπα τὰς μεγάλας λογίας μορφὰς τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ. Ἐν τούτοις, ἡ πραγματικὴ κατάστασις τοῦ μοναχισμοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους δὲν εὐρίσκετο εἰς περίοδον ἀκηχίας, ὁ δὲ μοναχὸς Μάξιμος εἶχε τὸν κριτικὸν νοῦν καὶ τὴν γνῶσιν διὰ τὴν παρατήρησιν τῆς σχετικῆς παρακμῆς, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων ἐλαχίστων ἀναφορῶν εἰς τὸν ἀγιορειτικὸν μοναχισμὸν.

Ἡ τυπολατρικὴ προσήλωσις εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἀσκητικὴν παράδοσιν, αἱ εὐλογοὶ ἀνισότητες τοῦ αἰδιορρύθμου καθεστῶτος, ἡ προϊοῦσα ἀποδυναμωσις τῆς παραδοσιακῆς σχέσεως τῶν ὀρθόδοξων μονῶν πρὸς τὴν ἀντιγραφὴν καὶ τὴν μελέτην τῶν χειρογράφων τῆς ὀρθόδοξου πατερικῆς παραδόσεως καὶ γενικώτερον ἡ χαλαρὰ τήρησις τῶν κανόνων τοῦ ὀρθόδοξου ἀσκητικοῦ ἰδεώδους δὲν ἐκάλυπτον τὸν ἀγνὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ ἀνανήψαντος οὐμανιστοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπωθήσῃ εἰς τὸ περιθώριον τῆς μνήμης του τὴν δυναμικὴν παρουσίαν καὶ δρᾶσιν τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Φλωρεντίας Ἱερωνύμου Σαβοναρόλα. Τὸ Ἅγιον Ὄρος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξαφανίσῃ πλήρως εἰς τὸ ἀγιορειτικὸν ἀσκητικὸν πρότυπον τὰς πνευματικὰς ἀναζητήσεις τοῦ οὐμανιστοῦ μοναχοῦ Μαξίμου, διότι ὁ ἀγιορείτης μοναχὸς δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ πλήρως τὰς βιωθείσας οὐμανιστικὰς ἐμπειρίας.

Ἡ διαπίστωσις αὐτὴ καθιστᾷ πρόδηλον τὴν μοναδικότητα τῆς προσωπικότητος τοῦ οὐμανιστοῦ μοναχοῦ Μαξίμου τόσο μεταξὺ τῶν ἀγιορειτῶν μοναχῶν, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν ὀρθόδοξων οὐμανιστῶν τῆς Δύσεως. Οἱ ἀγιορεῖται μοναχοὶ δὲν ἠδύνατο νὰ κατανοήσουν τὰς συγκλονιστικὰς πνευματικὰς μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνεργοποιήθησαν διὰ τῆς Ἀναγεννήσεως εἰς τὸν δυτικὸν χριστιανικὸν κόσμον καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐνταχθοῦν εἰς τὴν διαδικασίαν ἀφομοιώσεως τῶν τάσεων αὐτῶν εἰς τὴν καθολικότητα τῆς ὀρθόδοξου παραδόσεως, ἐνῶ ὁ μοναχὸς Μάξιμος εἶχε συλλάβει τὸ μήνυμα τῆς νέας ἐποχῆς καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀδιαφορήσῃ. Οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι οὐμανιστὰι τῆς Δύσεως ὑπῆρτησαν, ὡς καὶ ὁ μοναχὸς Μάξιμος, τὴν μετακένωσιν τῆς κλασσικῆς ἑλληνικῆς κληρονομίας καὶ τῆς βυζαντινῆς πνευματικῆς παραδόσεως εἰς τὴν Δύσιν καὶ ἐτροφοδότησαν μὲ συνέχειαν καὶ συνέπειαν τὸ πνευματικὸν κίνημα τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐν τούτοις περιορίσθησαν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν μοναχὸν Μάξιμον, εἰς τὴν μονόδρομον πνευματικὴν προσφορὰν πρὸς τὴν Δύσιν.

Ὁ μοναχὸς Μάξιμος ὅμως δὲν περιορίσθη εἰς μόνην τὴν διακονίαν τῶν πνευματικῶν ἀναζητήσεων τοῦ δυτικοῦ ἀναγεννησιακοῦ κινήματος, ἀλλὰ μετε-

σχημάτισε τὰ ἀγωνιώδη ἐρωτήματά του διὰ τὸν Θεόν, τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον εἰς ἀντίστοιχον προβληματικὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν καὶ ἠξιολόγησεν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὀρθόδοξου παραδόσεως. Ὁ μοναχὸς Μάξιμος εἶχε ἤδη διαπιστώσει εἰς τὴν Δύσιν ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Ἀναγεννήσεως κατέκτα συνεχῶς ἕδαφος καὶ ὅτι παρῆγε θετικὰς ἢ ἀντιθετικὰς πνευματικὰς ζυμώσεις εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ ὄλου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Διὸ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως ἀφομοίωσις τῶν θετικῶν στοιχείων τοῦ ἀναγεννησιακοῦ προβληματισμοῦ ἠδύνατο νὰ συνδεθῆ πρὸς μίαν πληρεστέραν ἐνεργοποίησιν τῆς ὀρθόδοξου παραδόσεως εἰς τὴν ζωὴν τῶν ὀρθόδοξων λαῶν. Ὁ ἴδιος ὁ μοναχὸς Μάξιμος ἀπετέλει ὑπόδειγμα τῆς αὐτῆς ὑγιούς ἀφομοιώσεως τῶν ἀναγεννησιακῶν ἀναζητήσεων εἰς τὸ πνεῦμα τῆς βυζαντινῆς παραδόσεως. Ἡ προβολὴ βεβαίως τῶν ἰδεῶν αὐτῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐχῃ ὡς ἀφετηρίαν ἐφαρμογῆς τὴν μοναστικὴν κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἡ Ρωσσία ὅμως ἠδύνατο νὰ θεωρηθῆ, ὡς κληρονόμος τῆς βυζαντινῆς πνευματικῆς παραδόσεως, ἢ ἰδανικὴ περίπτωση.

2. Ο ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΗΣ

α'. Ἡ ἀποστολικὴ δρᾶσις εἰς τὴν Ρωσσίαν.

Ἡ προσωπικότης τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ ὠλοκληρώθη πράγματι εἰς τὴν Ρωσσίαν, ἢ ὅποια μετὰ τὴν ἀποτίναξιν τοῦ μογγολικοῦ ζυγοῦ ἀνεζήτει τὸν ἀνακαθορισμὸν τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῆς ταυτότητος. Ἡ ἀνακάθαρσις τῶν πηγῶν τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ ρωστικοῦ λαοῦ ἔθεωρεῖτο προφανῶς ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη, διότι εἶχον διαπιστωθῆ νοθεύσεις, παραφθοραὶ καὶ σφάλματα καὶ εἰς αὐτὰ εἰσέτι τὰ λειτουργικὰ βιβλία κατὰ τὴν περίοδον τῆς μογγολικῆς κυριαρχίας. Ἡ ἀνακάθαρσις δὲν ἦτο δυνατὴ ἄνευ αὐθεντικῶν χειρογράφων τῶν ἑλληνικῶν πρωτοτύπων κειμένων ἢ ἄνευ πεπειραμένων μεταφραστῶν, διότι ἐλάχιστα πρόσωπα εἰς τὴν Ρωσσίαν ἐγνώριζον πλέον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ τὰ ὑπεύθυνον ἔργον τοῦ μεταφραστοῦ. Τοιαύτη ἄλλως τε προσπάθεια θὰ προεκάλεῖ ἀναμφιβόλως σοβαρὰς ἀντιδράσεις εἰς τὴν Ρωσσίαν, διὸ καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναληφθῆ ἄνευ προηγουμένης ἐγκρίσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὑπὸ τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπῆγετο κανονικῶς ἤδη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της (988) ἡ Μητρόπολις τῆς Ρωσσίας, παρὰ τὴν ἀναντίρρητον de facto χειραφέτησιν αὐτῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων (1453).

Ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτὸ δύναται νὰ κατανοηθῆ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ τσάρου Βασιλείου Γ' ἀποστολὴ τῆς ρωστικῆς πρεσβείας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διότι οὗτος ἔδει νὰ λάβῃ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου Α' (1513-1522) ὄχι μόνον διὰ τὴν μετάβασιν εἰς Ρωσσίαν τοῦ περιφήμου μεταφραστοῦ Σάββα, ὁ ὁποῖος ἦτο μοναχὸς τῆς Μονῆς Βατοπεδίου, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὴν εἰσέτι τὴν ἐγκρίσιν τῆς ἀναθεωρή-

σεως τῆς ρωσικῆς μεταφράσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἐπὶ τῇ βάσει πρωτοτύπων ἑλληνικῶν χειρογράφων. Ἡ ἀδυναμία τοῦ μοναχοῦ Σάββα νὰ ἀνταποκριθῆ εἰς τὸ αἴτημα τῆς ρωσικῆς πρεσβείας ὡδήγησεν εἰς τὴν ὑπόδειξιν τοῦ μοναχοῦ τῆς αὐτῆς μονῆς Μαξίμου, τὴν ὁποίαν ἐνέκρινε καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Ἡ ἐπιλογή τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου δι' ἐν τὸσον ὑπεύθυνον ἔργον εἶναι πράγματι ἐντυπωσιακῆ, διότι οὗτος ἤγνοιε τὴν ρωσικὴν γλῶσσαν. Ὅπως δὲ ἦτο ὅμως ὑποδλώνει ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν κύκλον τῶν περὶ τὰ χειρόγραφα ἐνασχολήσεων αὐτοῦ κατὰ τὴν δεκαετῆ περίπου ἐγκαταβίωσιν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησιν, μεθ' ἧς περιεβάλλετο τὸ πρόσωπόν του ὑπὸ τῆς ἀγιορειτικῆς πολιτείας καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ἡ μετάφρασις τοῦ ὑπομνηματισμένου Ψαλτῆρος, διότι ἡ παλαιὰ εἶχε νοθευθῆ, αἱ δὲ νοθεῖαι ἀπεδίδοντο εἰς αἵρεσιν τινα ἰουδαϊζόντων. Ἡ ἀσάφεια τῶν ρωσικῶν πηγῶν ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποστολῆς πηγάζει ἐκ τῶν θλιβερῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα συνεδέθησαν πρὸς τὸ πρόσωπον καὶ τὸ ἔργον τοῦ Μαξίμου εἰς Ρωσίαν. Ὅπως δὲ ἦτο ὅμως δὲν εἶναι ἐπαρκῶς θεμελιωμένη ἡ μαρτυρία τῶν ρωσικῶν χρονικῶν, καθ' ἣν οὗτος μετέβη εἰς Ρωσίαν διὰ τὴν συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Βεβαίως, ὁ μοναχὸς Μαξίμος εἶναι ἀναμφισβήτητος ὅτι ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἀλλ' ἡ τοιαύτη εὐλογος πρωτοβουλία ἐπὶ ἀγιορείτου μοναχοῦ οὐδὲν παραγράφει τὸ περιεχόμενον τῶν αἰτημάτων τῆς ρωσικῆς πρεσβείας. Πράγματι, ὁ Μαξίμος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν τσάρον Βασίλειον Γ' νὰ μὴ λησμονήσῃ «τὴν πενίαν τῆς ἱερᾶς μονῆς Βατοπεδίου», ἀλλὰ τὸ αἴτημα τοῦτο οὐδὲν σημαίνει ὅτι ὁ Μαξίμος μετέβη εἰς Ρωσίαν ἀδιὰ νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνην, ὡς ἀνέ-

φερον εἰς τὴν δίκην τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ πολέμιός του μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας Δανιήλ. Ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῆς μονῆς Βατοπεδίου ἢ καὶ τῶν ἄλλων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἦτο δευτερεύον καὶ παρεπόμενον στοιχεῖον τῆς κυρίας ἀποστολῆς, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς Βατοπεδίου Ἀνθίμου πρὸς τὸν μητροπολίτην Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας Βαρλαάμ, εἰς τὴν ὁποίαν δηλοῦται σαφῶς ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ μοναχοῦ Μαξίμου θὰ ἔδει νὰ συντελέσουν ὥστε «νὰ ἀυξήθῃ οὐκ εἰς ἐπιχορηγήσεις τοῦ μεγάλου ἡγεμόνος» τῆς Ρωσίας πρὸς τὴν μονὴν Βατοπεδίου. Ὁ Μαξίμος ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ὁ τσάρος τῆς Ρωσίας εἶχε ζητήσῃ γραπτῶς «ἐν ἀμεταφραστῇ ἐπιβλήων» δι' ἐιδικῆς πρεσβείας εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, διὸ καὶ διεκήρυσσε τοῦτο κατηγορηματικῶς ἐναντίον τῶν πολεμίων του.

Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ὀργάνωσις τῆς ἀποστολῆς ἐπερατώθη κατ' Ἰούνιον ἢ Ἰούλιον τοῦ 1516, ὅποτε ὁ Μαξίμος ἐγκατέλειψε τὸ Ἅγιον Ὄρος διὰ νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογητοῦ ἱερομοναχοῦ Νεοφύτου, τοῦ Βουλγάρου μοναχοῦ Λαυρεντίου καὶ ἀντιπροσώρων διαφόρων ἀγιορειτικῶν μονῶν, οἱ ὁποῖοι ἐστέλλοντο εἰς Ρωσίαν διὰ τὴν συλλογὴν ἐράνων. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ὁ μοναχὸς Μαξίμος ἔλαβε τὰς δεούσας ἐντολάς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου, ὁ ὁποῖος προσέθεσεν εἰς τὴν ἀποστολὴν τὸν Μητροπολίτην Ζιχνῶν Γρηγόριον καὶ τὸν διάκονον τοῦ Πατριαρχείου Διονύσιον.

Ἡ μακρὰ παραμονὴ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν δὲν θὰ ἔδει νὰ θεωρηθῆ ἄσχετος πρὸς τινα παρέμβασιν τοῦ σουλτάνου Σελῆμ Α', ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ἀδιάφορος διὰ τὰς σχέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετὰ τὴν Ρωσίαν. Ἄλλως τε, συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν πηγῶν, ὁ σουλτάνος ἐπεθύμει, νὰ ἀποστείλῃ εἰς Ρωσίαν ἀντὶ τοῦ Μαξίμου ἕτερον ἔγγαμον λαϊκὸν λόγιον, τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ σουλτάνος παρενέβη δι' ἰδίου λόγους εἰς τὴν συγκρότησιν καὶ εἰς τὴν σκοπιμότητα τῆς ἀποστολῆς. Οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἡ πολυμελής ἀποστολὴ ἔφθασεν εἰς Μόσχαν τὸν Μάρτιον τοῦ 1518 μετὰ μακρὸν καὶ ἐπίπονον ταξίδιον, λόγω τοῦ παρεμβαλλομένου χειμῶνος. Ὁ τσάρος Βασίλειος Γ' καὶ ὁ μητροπολίτης Βαρλαάμ ὑπεδέχθησαν μετὰ μεγάλας τιμὰς τὴν ἀποστολὴν, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη εἰς τὴν ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τιμωμένην μονὴν Τσουντώφ, παρὰ τὴν ἔδραν τοῦ Μητροπολίτου Βαρλαάμ.

Ὁ Μοναχὸς Μαξίμος, συμφώνως καὶ πρὸς τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς ἀποστολῆς του, ἀφιερῶθη εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Ψαλτῆρος. Εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του προσετέθησαν καὶ οἱ ῥώσοι Δημήτριος Γερασίμωφ, Βλάσιος Σουλβανός κ.ἄ. διὰ νὰ βοηθήσουν εἰς τὸ μεταφραστικὸν ἔργον, διότι ὁ Μαξίμος παρὰ τὴν συνεχῆ διδασκαλίαν τοῦ μοναχοῦ Λαυρεντίου, δὲν εἶχεν ἀποκτήσῃ ἐπαρκῆ δι' ἐν τὸσον ὑπεύθυνον ἔργον γινώ-

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ι. Μ. Χατζηφώτη

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ
ΤΟΥ ΟΙΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

κ.κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολυτελής έκδοση τῆς Ἀπ. Διακονίας γιὰ τὴν ἐπίσημη ἐπίσκεψιν τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ στὴν Ἑλλάδα. Ἐγχρωμὲς φωτογραφίες καὶ πλήρως χρονικὸ καθιστοῦν τὴν έκδοση μνημειώδη.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσίου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰακίου 1, 11521 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

σιν τῆς σλαβονικῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης. Πολύλακως μετέφραζεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν λατινικὴν διὰ τὰ διευκολύνονται οἱ συνεργάται του εἰς τὴν σλαβονικὴν μετάφρασιν.

Παρὰ τὰς σοβαρὰς αὐτὰς μεταφραστικὰς δυσχερείας τὸ τεράστιον ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸ εὐρύτατον φάσμα τῆς ἐρμηνείας τῶν Ψαλμῶν μετὰ τοῦ ἀντιστοίχου σχολιασμοῦ των ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων ἐπερατώθη εἰς σύντομον χρονικὸν διάστημα. Τὸ ὅλοκληρωμένον ἔργον ἐπεδόθη ὑπὸ τοῦ Μαξίμου εἰς τὸν τσάρον Βασίλειον Γ', ὁ ὁποῖος τὸ διεβίβασεν εἰς τὸν μητροπολίτην Βαρλαάμ δι' ἀξιολόγησιν. Εἰς τὸ ὑπόμνημα, διὰ τοῦ ὁποῖου συνώδευσε τὸ ἔργον, ὁ ἀγιαρεῖτης μοναχὸς ἀναφέρει τὰς σοβαρὰς μεταφραστικὰς δυσχερείας, ἀναγνωρίζει τὰς ὑφισταμένας μεταφραστικὰς ἀτελείας, ἐξαιρεῖ τὴν συμβολὴν τῶν συνεργατῶν του καὶ παρακαλεῖ τὸν τσάρον νὰ ἐγκρίνη τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἰδίου καὶ τῶν συνεργατῶν του εἰς τὰς μονὰς τῆς μετανοίας των.

Ὁ τσάρος, καίτοι ἱκανοποίησε τὸ αἴτημα διὰ τοὺς συνεργάτας του, δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποχωρισθῆ τοῦ σοφοῦ μοναχοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκρίνετο ἀναγκαῖος διὰ τὰ φιλόδοξα σχέδιά του. Ἡ ἐπιλογή τοῦ τσάρου ἦτο ἀπόρροια ὄχι μόνον τῆς μεταφραστικῆς προσφορᾶς τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐρυτέρου κύκλου τῶν οὐμανιστικῶν ἐμπειριῶν του, τὰς ὁποίας ἀνέπτυσσεν οὗτος εἰς τὸν τσάρον κατὰ τὰς κατ' ἰδίαν συζητήσεις. Ἡ οὐμανιστικὴ ἐμπειρία τοῦ Μαξίμου ἦτο ἐξ ἴσου πολύτιμος πρὸς τὴν μεταφραστικὴν προσφορὰν, διὸ καὶ ὁ τσάρος, ἐνῶ ἀπεδέσμευσε τοὺς συνεργάτας του εἰς τὸ μεταφραστικὸν ἔργον, δὲν ἦτο πρόθυμος νὰ παραιτηθῆ τοῦ ἐμπειροῦ οὐμανιστοῦ. Ἄλλως τε ὁ Μάξιμος ἠδύνατο πλέον νὰ συνεχίσῃ τὸ μεταφραστικὸν ἔργον μετὰ τὴν συμπαράστασιν τῶν ῥώσων συνεργατῶν του, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Βλασίου καὶ τοῦ Σουλβανοῦ.

Τῇ βοήθειᾳ των συνέχισε τὴν ἀτελεῖ ἐρμηνείαν (μέχρι τοῦ ιγ' κεφαλαίου) τῶν Πράξεων Ἀποστόλων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σχετικῶν ὑπομνημάτων τῶν ἑλλήνων Πατέρων, ἰδίᾳ δὲ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Θεοφυλάκτου Βουλγαρίας. Τὸ ἔργον ἐπερατώθη τὴν 17ην Μαρτίου 1521. Ἐν συνεχείᾳ μετέφρασε τοὺς κανόνας τῶν οἰκουμενικῶν καὶ τῶν τοπικῶν συνόδων ἐκ τοῦ Συντάγματος τοῦ Ματθαίου Βλασάρεως, τὰς ὁμιλίαις τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τὰ εὐαγγέλια τοῦ Ματθαίου καὶ τοῦ Ἰωάννου, περικοπὰς προφητικῶν βιβλίων μεθ' ὑπομνημάτων, τὰ κεφάλαια γ' καὶ δ' τοῦ Β' Ἑσδρα, τὰς γ' καὶ η' Ὁράσεις τοῦ Δανιήλ, τὰ περὶ τῆς Σωσάνης καὶ τῆς Ἑσθήρ, τὸν Λόγον τοῦ Μ. Βασιλείου εἰς τὸν μάρτυρα Βαρλαάμ, τὸν Βίον τῆς Θεοτόκου Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, τὸν Βίον Διονυσίου τοῦ Ἀρεσπαγίτου κ.ἄ. Παραλλήλως πρὸς τὴν μεταφραστικὴν ἐργασίαν ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν λειτουργικῶν κειμένων (Περικοπαὶ Εὐαγγελίου καὶ Ἀποστόλου, Τριώδιον, Ὁρολόγιον, Μηναῖα κ.λπ.).

Τὸ ἐντυπωσιακὸν αὐτὸ ἔργον ὑπῆρξε καρπὸς τῆς πλήρους ἀφιερώσεως, τῆς ἀκαταπονήτου ἐργατικῆ-

τητος καὶ τῆς ἀνεκτιμήτου ἐμπειρίας τοῦ Μαξίμου, ὁ ὁποῖος συνέδεε, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν οὐμανιστῶν, πᾶσαν μεταρρυθμιστικὴν προσπάθειαν μετὰ τὸ αὐθεντικὸν περιεχόμενον τῶν πηγῶν τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἡ ἀνακάθαρσις τῶν πηγῶν ἐκ τῶν παρεμφρησάντων σφαλμάτων καὶ ἡ αὐθεντικὴ κατανόησις τοῦ περιεχομένου αὐτῶν διὰ τῶν πατερικῶν ἐρμηνειῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ἀπετέλου τὴν ἀμετακίνητον βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας θὰ ἠδύνατο νὰ θεμελιωθῆ μία νέα προοπτικὴ ἀναπτύξεως τῆς καθ' ὄλου πνευματικότητος καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ.

Αἱ περὶ τῶν πηγῶν τῆς πίστεως ἀντιλήψεις τοῦ ἀγιορείτου μοναχοῦ καθίστανται σαφέστεραι διὰ τῆς ἀρνήσεως νὰ συμμορφωθῆ εἰς τὸ αἴτημα τοῦ πολεμίου του μητροπολίτου Δανιήλ διὰ τὴν μετάφρασιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τοῦ Θεοδώρητου Κύρου, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχον εὐνοϊκαὶ ἰδέαι διὰ τὴν κτῆσιν περιουσίας ὑπὸ τῶν μονῶν καὶ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐσφαλμένως εἰς τὴν προσκληθεῖσαν ἐν Ῥωσίᾳ ἔριν τῶν μοναχῶν περὶ τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν. Ἡ ἀρνήσις τοῦ Μαξίμου ὑποδηλοῖ τὴν σπουδαιότητα, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀπέδιδεν εἰς τὰς πηγὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, διότι ἡ μαρτυρομένη κτῆσις περιουσίας ὑπὸ τῶν μονῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν δικαίωσιν τῆς πλουτοκρατικῆς τάσεως ὀρισμένης μερίδος τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Ῥωσσίας, τελούσης ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἰωσήφ Βολοκολάμσκι (1440-1515).

(Συνεχίζεται)

Καθηγ. ΒΛΑΣΙΟΣ ΙΩ. ΦΕΙΔΑΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Δύο βιβλία τοῦ

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, σὲ 6' ἔκδοσι:

ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΣ ΑΙΝΟΣ

Θεομητορικὲς ὁμιλίαις μετὰ πλούσιο ὕμνολογικὸ καὶ πατερικὸ ὕλικό, πολύτιμο βοήθημα τῶν κληρικῶν καὶ ἐντρυφήμα τῶν πιστῶν γιὰ κάθε Θεομητορικὴ ἑορτή.

ΦΥΣΙΖΩΣ ΑΛΓΗΔΩΝ

Ἀξιόλογα κείμενα πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἀφιερωμένο στὰ σωτήρια καὶ ζωοποιὰ πάθη τοῦ Κυρίου μας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσάνου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰασίου 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

Η ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ(*)

Ἡ Συνάντησις τοῦ Διμεροῦς Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριαρχείου καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ.

* * *

Τρίτον θέμα: «Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὁ ἔτασμος τῶν πνευμάτων» (εἰσηγηταὶ Γρηγόριος Ααρεντζάκης καὶ Jürgen Becker):

1. Ὁ ὀρθόδοξος εἰσηγητής, κ. Ααρεντζάκης, ἐτόνισε πρῶτον, ὅτι ἀποτελεῖ ἐν τόλμημα ἢ προσπάθεια ἐπεξεργασίας τοῦ θέματος τούτου, τόσον διότι ἀναφέρεται εἰς ἐν ἀκατανόητον μυστήριον τῆς πίστεως ἡμῶν, ὅσον καὶ διότι ἡ πνευματικὴ ζωὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ρυθμίζεται καὶ νὰ ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ κανονισμῶν καὶ νομικῶν πλαισίων. Ἐπίσης αἱ θεωρητικαί, φιλοσοφικαὶ καὶ ὀρθολογιστικαὶ θεολογικαὶ ἐργασίαι ἀπεμάκρυναν τὴν θεολογίαν ἐκ τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐμπειρία ἀπεναντίας τῶν Ἁγίων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἀπαραίτητος καὶ σημαντικὴ καὶ εἶναι εὐχάριστος, διότι καὶ πάλιν δίδεται καὶ εἰς τὴν Δύσει μεγαλύτερα σημασία τῆς ἐμπειρίας αὐτῆς.

Εἰς τὴν ὀρθόδοξον θεολογίαν ἡ Πνευματολογία θεωρεῖται ἀπολύτως ἐνασματομένη μετὰ τὴν καθόλου Τριαδολογίαν δεδομένου, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς πρόσωπον ὑφίσταται ἐν κοινωνίᾳ καὶ περιχωρήσει μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνδέεται ἐπίσης μετὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.

Τὴν ὑπαρξίν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καὶ συγκεκριμένως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μαρτυρεῖ πλουσίως ἡ Ἁγία Γραφή, ἰδιαιτέρως δὲ τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον. Ὡσαύτως ἡ μαρτυρία τῶν Πράξεων περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν Σύνοδον εἶναι βασικὴ.

Οὕτω πως ἐνεργεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς διδάσκαλος, ὡς ὀδηγός, ὡς παράκλητος, ὡς συμπαραστάτης καὶ βοηθός ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης καὶ ἀπαραιτήτων ἀποφάσεων.

Μετὰ ταῦτα καθίσταται ἀναγκαῖον, ὅπως, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ διάκρισιν τῶν πνευμάτων, ἐνισχυθῇ ἡ πίστις ἡμῶν πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁφείλομεν, ὅπως ἀποβάλωμεν τὸν φόβον ἡμῶν καὶ νὰ ἐμπιστευθῶμεν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου περὶ τῆς πέμψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὅποιον ὀδηγεῖ πράγματι εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Ὡς ἐκ τούτου δὲν πρέπει νὰ καταπνίγεται ἀμέσως κάθε

νέα φωνὴ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας μόνον ἐκ τοῦ φόβου, μήπως ὀδηγήσει εἰς τὴν πλάνην. Ὁ φόβος εἶναι χειρότερος τῆς πλάνης, ἢ ὅποια δύναται νὰ διορθωθῇ, ἐνῶ ὁ φόβος ἐξουδετερώνει ἐκ τῶν προτέρων κάθε ζωὴν.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ θεολόγοι καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι δὲν στηρίζονται εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλὰ ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ ἰδικόν των πνεῦμα μετὰ μίαν ὑπερβολικὴν αὐτάρκειαν καὶ ἐγωισμόν, ἀπομακρυνόμενοι ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, τῆς διαχρονικῆς καὶ τῆς συγχρόνου, καὶ ἀγόμενοι εἰς σχίσματα καὶ αἱρέσεις.

Παρ' ὅλα ταῦτα ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σπουδαῖοι θεολόγοι, ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, μεγάλοι Ἅγιοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, οἱ ὅποιοι ὑψώσαντες τὴν φωνὴν αὐτῶν ἔδωσαν νέους παλμούς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς τὴν ἔντασιν «Παλαιοῦ» καὶ «Νέου» εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐγκατέλειψαν αἱ μεγάλοι αὐταὶ προσωπικότητες, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας τὴν πεποίθησιν αὐτῶν, ὅτι τὰ πάντα ἔλαβον ἐκ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων.

Ἡ κοινωνία αὕτη ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης ἔφερε τοὺς καρποὺς αὐτῆς καὶ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα εἰς κρίσιμωτάτας στιγμάς. Ἡ ἐν ἀγάπῃ ἐνεργουμένη διάκρισις τῶν πνευμάτων ὑπῆρξεν πάντοτε πρὸς ὄφελος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Αἱ μαρτυρίαι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐπ' αὐτοῦ εἶναι λίαν χαρακτηριστικαί.

Παράλληλα πρὸς τὴν ἀγάπην μεγίστην σημασίαν ἔχουν ἡ ὑπακοή καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ εἰρήνη, ἡ σωφροσύνη, ἡ ὑπομονή, ἡ πιστότης κλπ., αἱ ὅποια ὀδηγοῦν εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου.

Πράγματι ἡ ἀγιότης τοῦ βίου εἶναι ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων κριτηρίων τῆς διακρίσεως τῶν πνευμάτων, ἢ ὅποια εἰς τὴν ἀπόλυτον συνέπειαν αὐτῆς ὀδηγεῖ μέχρι καὶ τοῦ μαρτυρίου. Εἶναι δὲ εὐχάριστος, ὅτι καὶ ἐντὸς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζεται καὶ πάλιν ἡ σημασία τῆς ἀγιότητος. Ὄντως ἡ προσφορὰ τῶν Ἁγίων εἰς κρίσιμους στιγμάς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε μεγίστη, τῶν Ἁγίων τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ καὶ τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Τοιοῦτοι Ἅγιοι δύνανται νὰ προέλθουν ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀδιακρίτως θέσεως καὶ ἀξιώματος, ἀδιακρίτως γένους καὶ προελεύσεως καὶ νὰ προσφέρουν δυναμισμόν καὶ ζωὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρονται ὠρισμένοι τομεῖς, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖα ἡ διάκρισις τῶν πνευμάτων:

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 283 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7 τεύχους

α) Ἡ διάκρισις μεταξύ καλοῦ καὶ κακοῦ εἰς τὴν ζωὴν τῶν πιστῶν.

β) Ἡ διάκρισις μεταξύ «Προφητῶν» καὶ «Ψευδοπροφητῶν».

γ) Τοῦτο ἐγίνε καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ὅτε ἡ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη νὰ διακρίνη μεταξύ «κανονικῶν» καὶ μὴ «κανονικῶν» βιβλίων διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Κανόνος τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἄνευ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ὑπαρξις καὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἄλλως πως, Παράδοσις καὶ Ἁγία Γραφή ἀποτελοῦν ἐνότητα, ὡς παράλληλοι φορεῖς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως.

δ) Τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ κατὰ τὰς διαφόρους θεολογικὰς συζητήσεις καὶ τὴν σύγκλησιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, διὰ τῶν ὁποίων διευτυπώθη ἡ ὀρθὴ πίστις εἰς τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας. Βεβαίως πρωταρχικὴν σπουδαιότητα ἔχει τὸ περιεχόμενον τῶν δογμάτων καὶ δευτερεύουσαν σημασίαν ἡ ὁρολογία τῆς διατυπώσεως, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

ε) Μεγίστην σημασίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς διακρίσεως τῶν πνευμάτων ἔχει καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς «Οἰκονομίας» ἐν σχέσει πρὸς τὴν «Ἀκρίβειαν» διὰ τὴν καθόλου ζωὴν τῶν πιστῶν.

2. Ἀναπτύσσων τὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀποψιν τῆς εὐαγγελικῆς ἐκκλησίας ἔθιξεν εἰς τὴν εἰσήγησιν αὐτοῦ ὁ κ. Β e c k e r τὰ ἑξῆς σημεῖα:

α) Ἡ Χριστιανικὴ πίστις ζεῖ ἀπὸ τὴν ἀπολυτότητα καὶ μοναδικότητα τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως.

β) Τὸ πρωτογενὲς τοῦτο γεγονός τῆς ἀπολυτρώσεως καθίσταται παρὸν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

γ) Δοθέντος ὅτι ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀποτελεῖ ἐνέχυρον διὰ μίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὸ ἀρχικὸν τοῦτο γεγονός, εἶναι ὁ Κανὼν οὗτος ἐν ταύτῃ καὶ δεσμὸς ἐνότητος μεταξύ τῶν χριστιανῶν.

δ) Διὰ τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἀποτελοῦν ἡ ἐμπειρία τῆς Ἀσπασίας καὶ ἡ ἐμπειρία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μίαν ἐνότητα.

ε) Διὰ τὴν πρωτοχριστιανικὴν ἐκκλησίαν ἰσχύει ἐπίσης, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἢ «σβέννυται» τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἐπομένως ἐκφράσεις τοῦ Πνεύματος δέον ὅπως ὑπόκεινται εἰς κρίσιν.

στ) Ἡ πρωτοχριστιανικὴ ἐκκλησία γνωρίζει διαφόρους καταστάσεις, καθ' ἃς πνευματικαὶ ἀξιώσεις εὐρίσκοντο εἰς ἀντίθεσιν καὶ ὅτι ἐπομένως αὐταὶ ὄφειλον νὰ ὑπόκεινται εἰς κρίσιν.

ζ) Ἡ κρίσις τῶν πνευμάτων λαμβάνει χώραν κατὰ τρόπον ἐπιχειρηματολογικὸν καὶ ἐν ἀναφορᾷ πάντοτε πρὸς τὸ γεγονός τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

η) Τοιοῦτου εἶδους κρίσις λαμβάνει χώραν ἐπὶ τῶν πεδίων τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος.

θ) Τὸ πάθος καὶ ἡ ἐμμονὴ τῆς πρωτοχριστιανικῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ ἀρχικὸν γεγονός τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως δύνανται νὰ βοηθήσουν κατὰ βάσιν καὶ τὰς παρούσας οἰκουμενικὰς συζητήσεις.

ΚΟΙΝΟΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

τῆς Η' Συναντήσεως ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Διμεροῦς Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ:

Ἡ Η' Συνάντησις ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ Ἀντιπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ ἔλαβε χώραν εἰς τὸν εὐαγγελικὸν τόπον συναντήσεων τοῦ Hohenwart πλησίον τοῦ Pforzheim ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς τοπικῆς εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Βάδης ἀπὸ τῆς 28ης Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 7ης Ὀκτωβρίου 1987, ὑπὸ τὴν κοινὴν Προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου Γερμανίας καὶ Ἐξάρχου Κεντρῆς Εὐρώπης Αὐγουστίνου καὶ τοῦ Προέδρου D. Dr. Heinz Joachim Held, Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Γραφείου ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐν συνεχείᾳ τῆς Ζ' Συναντήσεως τοῦ Διαλόγου, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη ἐπὶ ὀρθοδόξου ἐδάφους, εἰς Καβάλαν, τὸ 1984 μεθ' ἑμᾶς: «Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ τέλεσις τῆς Θείας Εὐχαριστίας», ἡ Η' Συνάντησις ἠσχολήθη μετὰ τὸ θέμα: «Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ τῆς Ἐκκλησίας». Εἰς τὸ ἐπίκεντρον τοῦ Διαλόγου ἦσαν αἱ εἰσηγήσεις ἀπὸ ὀρθοδόξου καὶ εὐαγγελικῆς πλευρᾶς ἐπὶ τῶν ἑξῆς θεμάτων:

«Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐν τῇ τελείσει τῶν μυστηρίων»,

«Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν ζωὴν τῶν χριστιανῶν (κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου) καὶ

«Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὁ ἔτασμός τῶν πνευμάτων».

Εἰς τὰς εἰσηγήσεις αὐτὰς ἐξετάσθη εἰδικώτερον ἢ διαφορετικὴ ἱστορικὴ ἐξέλιξις καὶ ἡ σημασία αὐτῆς διὰ τὴν παρούσαν ἐκκλησιαστικὴν πραγματικότητα ἐν σχέσει πρὸς τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Διὰ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τὰς λατρευτικὰς συνάξεις ἐκάστης τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Διαλόγου ἐγένετο αἰσθητὸς ὁ πνευματικὸς χαρακτήρ τῶν Ἐκκλησιῶν, ὁ ὁποῖος ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς καθ' ὅλου ἀτμοσφαιρας τῆς Συναντήσεως.

Εἰς τὰς εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις διεπιστώθη καὶ ὁμοφώνως ἐτονίσθη, ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ Προσώπου (Ὑποστάσεως) τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δὲν δύναται νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ἐνεργείας τῶν Προσώπων τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ἡ ὁποία συσχετίζεται μετὰ τῆς καθ' ὅλου Οἰκονομίας τῆς σωτηρίας τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐνέργεια αὕτη ἔχει τὴν πηγὴν αὐτῆς εἰς τὸ ὁμοούσιον καὶ τὴν περιχώρησιν τῶν τριῶν Προσώπων

τῆς Ἁγίας Τριάδος, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ παραμένει συνδεδεμένη.

Ὡσαύτως διὰ τῶν διαλέξεων καὶ συζητήσεων ἐτονίσθη ἐναργῶς ἡ ὑφισταμένη στενὴ σχέση μετὰ τοῦ σωτηριώδους ἔργου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ σύνοδοι διεπίστωσαν ὁμοφώνως, ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἰδρύει καὶ συγκροτεῖ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὅτι συνοδεύει καὶ τελειοῖ τὸ ἔργον τοῦ ἁγιασμοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

Μὲ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον ὡς ἱεροκήρυκος καὶ ποιμένος ἐκτιμᾶται καὶ ὑπὸ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ ὁποίου ἀνήκει εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀδιαρέτου χριστιανισμοῦ, διηκρινίσθη καὶ ὑπὸ τῶν δύο πλευρῶν ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς τὸν τομέα τῆς πρακτικῆς καὶ ἠθικῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν. Ἐντεῦθεν διεπιστώθη καὶ ἡ ὑφισταμένη ἀδιάκοπος συνέχεια τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀκόμη καὶ εἰς μορφὰς τῆς συγχρόνου ἱστορίας τοῦ καθ' ὅλου χριστιανισμοῦ.

Κατὰ τὴν ροὴν τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ λόγῳ τῶν ἀγῶνων διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἀποστολικῆς πίστεως ἐξεκλήθησαν κριτήρια διὰ τὴν διάκρισιν τῶν πνευμάτων. Κριτήριον τῆς κρίσεως καὶ διακρίσεως αὐτῆς εἶναι ἡ βασικὴ ἀποστολικὴ μαρτυρία περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ κοινωνία αὕτη εὐρίσκει τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς εἰς τὴν συνοδικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἐκκλησίας.

Σύμφωνοι ὑπῆρξαν οἱ σύνοδοι ἐπὶ τῶν σημείων, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἐξουσιάζουν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ τὸν χριστιανισμὸν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν ἐνότητα ἐν τῇ ἀγάπῃ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Διαλόγου ἀνεκάλυψαν οἱ σύνοδοι εἰς λειτουργικὰ κείμενα καὶ ἐκκλησιαστικούς ὕμνους κοινὰς παραδόσεις καὶ μίαν συνεχῶς ἀύξανομένην πνευματικὴν ἐγγύτητα. Τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν ἐνθάρρυνσιν εἰς τὴν πορείαν πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ πρὸς τὴν κοινὴν μαρτυρίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἰς τὸν κόσμον τῆς σήμερον.

Παραλλήλως πρὸς τὰς θεολογικὰς συζητήσεις ἐδόθη ἐπίσης εἰς τὰς Ἐπιτροπὰς τοῦ Διαλόγου ἡ δυνατότης, ὅπως γνωρίσουν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν τῆς φιλοξενούσης Ἐκκλησίας. Τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐξυπηρέτησαν ἐπισκέψεις εἰς ἐνορίας καὶ ἰδρύματα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Βάδης καὶ τῆς Βυττεμβέργης. Εἰς Bretten, τὸν τόπον γεννήσεως τοῦ Μελάγχθονος, ἐπεσκέφθησαν οἱ σύνοδοι τὸν «Οἶκον τοῦ Μελάγχθονος», εἰς τὸν ὁποῖον ἔγινε ἀναφορὰ εἰς τὴν σημασίαν τοῦ λογίου αὐτοῦ ἀνδρὸς διὰ τὰς ἐπαφὰς μετὰ τῶν Λουθηρανῶν θεολόγων καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα.

Ἡ λεπτομερὴς καὶ ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ

ἀληθείας διεξαχθεῖσα συζήτησις κατέδειξε — παρὰ τὰς ὑφισταμένας διαφορὰς θεολογικῆς σκέψεως — μίαν ἐγγύτητα εἰς πολλὰ βασικὰ θέματα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς εἰς τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὸν τρόπον κατανοήσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Δόγματος. Παρ' ὅλα ταῦτα ἔγινε συνειδητὸν μετὰ πικρίας τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ πορείᾳ πρὸς τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν ὑφίστανται εἰσέτι ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνάγκη, ὅπως ὑπερπηδηθοῦν.

Ἐνεκα τούτου εἰσηγοῦνται οἱ σύνοδοι εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτῶν Ἀρχὰς, ὅπως συνεχισθῇ ὁ Θεολογικὸς οὗτος Διάλογος μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ.

Hohenwart, τῆ 7ῃ Ὀκτωβρίου 1987

Διὰ τὴν ἀντιπροσωπεῖαν

τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

† Ὁ Γερμανίας Λύγουστίνος

Διὰ τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν
τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἐν Γερμανίᾳ
Heinz Held

(Τέλος)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΣΔΕΚΗΣ, Δρ. Θ.

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΑΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΑΡΑ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν Ἐορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια, Εὐαγγελισμός, Κοιμησις, Ἀπόδοσις), Συναξις, Ὑπαπαντή, Ζωοδ. Πηγή, Ἁγία Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἁγία Ζώνη, Ἐορταὶ θαυμάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἐνας ἀνεκτίμητος «μανδέκτης», πραγματικὸν θησαυρῶμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, ποὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰ καὶ εορτολογικὰ ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1 — 115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσάνιου 2, Πλατ. Κλαυθμόνος, τηλ. 322.8637.

“Η ΗΓΟΥΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΘΩΝΑ ΚΥΡΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,” *

Μακαριώτατε,

Ἐν αἰσθήμασιν βαθείας συγκινήσεως διατελοῦμεν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐνιαυθα παραμονῆς ἡμῶν, ὁρῶντες τὴν εὐσέβειαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ, διὰ προσβειῶν τῆς Παναχράντου Ἀδιοῦ Μητροῦς ἐνεπιστεύθη εἰς Ὑμᾶς, ἵνα ὀδηγήτε αὐτὸν εἰς νομὰς σωτηρίους.

Ὁ Θεὸς σπῆρος τοῦ Ἐδαγγελίου, τὸν ὁποῖον ἔρριπεν “ὁ μέγας τῆς Οἰκουμένης διδάσκαλος καὶ ἀσίγητος τῆς Ἐκκλησίας σάλπιγξ”, Παῦλος ὁ Ἀπόστολος, ἵνα εἴπωμεν κατὰ τὸν Μ. Φώτιον, ἐκαρποφόρησεν ἑκατονιαπλασίως εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἀθηναίων. Καὶ ἡ γενομένη πνευματικὴ μεταστοιχείωσις τῆς φιλοσόφου καὶ “δεισιδαίμονος” ταύτης πόλεως ἠκτινοδόλησεν εἰς τὴν Οἰκουμένην ἅπασαν. Δὲν ὑπάρχει προηγούμενον εἰσὶν πόλεως τῆς ὑδρογείου, ἰσοῦτον βαθέως καὶ ριζικῶς ἐπηρεασίας τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν πρὸ καὶ μετὰ Χριστόν.

Ὡς Ὁρθόδοξοι Μοναχοί, ἐρασταὶ τῆς ὄντως φιλοσοφίας, εὐγνωμονοῦμεν τὸν Τριαδικὸν Θεὸν διὰ τὰς δωρεάς του, καὶ ὡς Ἕλληνες αἰσθανόμεθα ὑπερήφανοι, διότι δεχθέντες τὸ Ἐδαγγέλιον, μετεδώσαμεν αὐτὸ πρὸς τὸν κόσμον ἅπαντα, ἀνόθεντον καὶ ἀναλλοίωτον, ὡς παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἀπ’ ἀρχῆς “αὐτόπται καὶ ὑπέρηται γενόμενοι τοῦ Λόγου”, μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἔκφρασις τοῦ Ἐδαγγελίου διὰ τῶν κατηγοριῶν τῆς Ἑλληνικῆς σκέψεως. Οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐμελώδησαν ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἐναρμόνιον τῆς Θεολογίας μέλος.

Περιτεθεὶς νὰ ἀναφερθῶμεν εἰς τὸν ρόλον καὶ τὴν θέσιν τοῦ Μοναχικοῦ βίου ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ,τι ἱερόν ἔχει ἡ Ὁρθοδοξία ἐν τῇ Θεολογίᾳ, τῇ Θεῷ Λατρείᾳ, ὁμολογίᾳ καὶ Θεῷ Λειτουργίᾳ, εἶναι δημιούργημα τοῦ Μοναχικοῦ βίου. Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ Ἐκκλησία πάντοτε προσέβλεπεν, ὡς εἰς ὑψίστην βαθμίδα πνευματικῆς τελειώσεως καὶ πραγματώσεως τοῦ Ἐδαγγελικοῦ ἰδεώδους, εἰς τὸν Μοναχικὸν βίον. Ὁ Μοναχισμὸς οὐδέποτε διέσειλεν ἑαυτὸν ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, μὴ ὦν οὐδὲν ἄλλο, παρὰ μόνον αὐτὴ Ἀῖτη ἢ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Μοναχὸς κατὰ τὸν Ὅσιον Νεῖλον τὸν ἀσκητὴν ἐστίν: “ὁ πάντων χωρισθεὶς καὶ πᾶσι συνηρησομένος”. Διὰ τῆς προσευχῆς του καὶ τῆς λειτουργικῆς ζωῆς του, ὁ μοναχὸς τελεῖ ἐν συνεχεῖ κοινωνίᾳ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὸ καὶ παρακολουθεῖ μετὰ ἰδιαίτερον εὐαισθησίαν τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς δυσκολίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ.

Ὁ Δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Μιλτιάδης Ἐδερτ προσφωνεῖ τοὺς Ἀγιορεῖτες Πατέρες.

Ὡς Ἀγιορεῖται συμεριζόμεθα τοὺς ἀγῶνας Ὑμῶν καὶ κατανοοῦμεν τὸν Σταιρὸν τῆς Ἐκκλησίας. Εἴμεθα μέλη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Σώματος, διὸ καὶ αἱ θλίψεις Ὑμῶν, εἶναι καὶ ἡμέτεραι θλίψεις. Ἐχομεν συνείδησιν, ὅτι εἴμεθα “σάρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας καὶ ὁσὰ ἐκ τῶν ὁστέων Αὐτῆς”. Τὸ Ἅγιον Ὄρος κατὰ μέγιστον μέρος ἐπανδρουῖται ἐκ προσώπων, ἀγαγεννηθέντων ἐν Χριστῷ καὶ ποδηγετηθέντων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πνευματικοῦ βίου ὑπὸ ποιμένων τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἀγιορειτικοῦ Μοναχισμοῦ πρὸς τὴν Ἑλλαδικὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι χρέος ἀνεξόφλητον. Οὕτως φυσικῶς καὶ ἀδιάσπαστος ὁ Ἰερός ἡμῶν Τόπος ἀνησυχεῖ, συμπάσχει καὶ συνωδίνει, ὁσὰκις πολεμεῖται ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς θεσμός, ὡς Μήτηρ καὶ τροφὸς τοῦ Γένους. Εἰς ἀληθῆς Μοναχὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μένη ἀδιάφορος, ὁσὰκις ἡ παιδεία τοῦ Γένους πλήττεται ἐκ θεμελίων, ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας κλονίζεται, ἢ παράδοσις καὶ τὸ ἦθος τοῦ Ἔθνους ἀλλοιοῦνται. Ἐντὸς τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέον νὰ ἐκκληφθῇ ἐκάστη σεμνὴ Ἀγιορει-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 295 τοῦ ὑπ’ ἀριθ. 7 τεύχους.

Ὁ παν. Πρωτεπιστάτης προσφέρει στοῦ Δήμαρχο Ἀθηναίων σύγχρονο ἀντίγραφο τῆς Παναγίας «Ἀξιόν ἐστιν».

τική διαμαρτυρία γενομένη, εἰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Καὶ ἡ γενομένη τελευταία πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τῆς χώρας τηλεγραφικὴ διαμαρτυρία, ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν ὑψηροεῦδη. Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὸς τὸν ἀντίθεον καὶ ἀντικλησιαστικὸν νόμον 1700/87 ὑπῆρξεν καὶ παραμένει ὁμόφωνος καὶ ἀταλάντευτος, διότι διακωφεύεται τὸ μέλλον τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας. Χαίρομεν διότι ἡ σεπιτὴ Ἱεραρχία τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγίας Ἐκκλησίας, εἶναι μέχρι σήμερον ἠνωμένη καὶ ἀνυποχώρητος καὶ εἰμῶδα ὡς ἐκ τούτου βέβαιοι, ὅτι ἡ νίκη θὰ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν εὐρυτέρῳ ἐννοίᾳ ἔσεται νίκη τοῦ Γένους καὶ τοῦ λαοῦ.

Ὡς Ἁγιορεῖται αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν, διότι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος συνεσφίγγθησαν αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Μητέρα Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, τὸν κορυφαῖον τοῦτον Ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ Κων)πολις εἶναι τὸ κέντρον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀναφορᾶς τοῦ Γένους καὶ τῶν κατὰ πνεῦμα θυγατέρων Ἐκκλησιῶν τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ Ἁγιον Ὅρος πάντοτε εἶναι ἀντίθετον μετὰ ὁποιαδήποτε ἐνέργειαν, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ νὰ ὑποκαταστήσῃ ἢ νὰ μειώσῃ τὴν θέσιν τοῦ σεπιτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θεόρου εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν.

Τὸ Ἁγιον Ὅρος, χάριτι Θεοῦ ἔχει ἐπανδρωθῆ με νέους Μοναχοὺς, ἀνήκοντας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν με ἥθος Ἐκκλησιαστικὸν καὶ Ἁγιορειτικὸν μοναχικὸν πνεῦμα.

Αἰσθανόμεθα τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν σεπιτὴν Ἱεραρχίαν, διότι εὐχαρίστως χορηγεῖτε τὴν κανονικὴν ἄδειαν εἰς Ἀρχιερεῖς τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας, προσκαλουμένους ὑπὸ Ἁγιο-

ρειτικῶν Ἱερῶν Μονῶν, διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, πρὸς τὸ Ἁγιον Ὅρος ἔχει τὴν πνευματικὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀναφορὰν του, προκειμένου νὰ τελέσων χειροτονίας Ἁγιορειτῶν Πατέρων καὶ νὰ προστοῦν Ἁγιορειτικῶν πανηγύρεων.

Εὐχαριστοῦμεν Ὑμᾶς βαθύτατα διὰ τὴν γενομένην πρὸς τὴν Ἱεράν Κοινότητα πρόσκλησιν νὰ διαμετακομίσῃ τὴν ἱεράν εἰκόνα τοῦ «Ἀξιόν ἐστιν» εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀγιασμὸν τοῦ ποιμνίου Σας. Τοῦτο δεικνύει τὸ ποιμαντικὸν ἐνδιαφέρον Ὑμῶν διὰ τὴν ἐν Χριστῷ οἰκοδομὴν αὐτοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εὐγνωμονοῦμεν Ὑμᾶς διὰ τὴν Ἀβραμιαίαν φιλοξενίαν καὶ τὴν φιλόφρονα πανταχοῦ δεξίωσιν καὶ περιποίησιν, κατὰ τὴν ἐνιαυθὰ παραμονὴν ἡμῶν καὶ ἀπὸ τοῦδε προσκαλοῦμεν Ὑμᾶς ἐπισημῶς, ἵνα ἐπισκεφθῆτε τὸν Ἱερόν ἡμῶν Τόπον, διὰ νὰ Σᾶς δεῖξωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀγάπην ἡμῶν καὶ γνωρίσητε προσωπικῶς καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει ἀδελφούς μας καὶ παράσχητε τὰς Ὑμετέρας Τιμίας εὐχὰς καὶ εὐλογίας».

Ὁ Μακαριώτατος, ἀντιφωνῶν ἀπὸ στήθους, ἐξέφρασε τὴν θαθεῖά του συγκίνηση καὶ τίς πολλές του εὐχαριστίες γιὰ τὴν πρόθυμη ἀνταπόκριση τῆς Ἱεράς Κοινότητος στοῦ αἰτημά του νὰ μεταφερθῆ ἡ Θεομητορικὴ Εἰκόνα εἰς τὴν Ἀθήνα, πρὸς στηριγμὸν καὶ εὐλογία τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ. Ὑπογράμμισε τὴν συμβολὴ τοῦ Μοναχισμοῦ εἰς τὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τόνισε ὅτι τὸ Ἁγιον Ὅρος εἶναι ἡ Ἀκρόπολις τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ζήτησε τίς προσευχὰς τῶν Πατέρων γιὰ τοὺς Ποιμένες καὶ τὸ πλήρωμα τῆς πάντοτε ἀγωνιζομένης Ἐκκλησίας. Ἐκμυστηρεύθη τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ πάλι τὸ Ἁγιον Ὅρος καὶ, με ἀφορμὴ ἀπὸ τὴν προσφώνηση, σκιαγράφησε τὴν ἀγωνία, τὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς κόπους του, ὥστε τὸ καθεστῶς «τῆς νόμιμης κρατουμένης Πολιτείας» νὰ μεταβληθῆ σὲ καθεστῶς «συναλλαγίας», ὡς θετικὸ δῆμα γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τελειώνοντας προσέφερε τὸ χρυσοῦ σταυρὸ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ὡς ἀφιέρωμα γιὰ τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα, ἐπιστήθιο σταυρὸ γιὰ τὸν ἐκάστοτε Πρωτεπιστάτην καὶ θαρύτιμο ἀσημένιο Ἅγιο Ποτήριον γιὰ τὸν Ἱερό Ναὸ τοῦ Πρωτάτου. Ὁ παν. Πρωτεπιστάτης τοῦ προσέφερε ἐκ μέρους τῆς Ἱεράς Κοινότητος ξύλινο σκαλιστὸ ἀντίγραφο τῆς σεπτῆς Εἰκόνας. Οἱ Πατέρες ἔψαλιν τὴν Φῆμιν τοῦ Μακαριωτάτου, καὶ ἐπακολούθησε ἡ δεξίωσις σὲ πολὺ θερμὸ καὶ ἐγκάρδιο κλίμα.

Τὸ θράδινον Θεοφιλέστατος ἅγιος Δωδώνης παρέθεσε ἀποχαριτωστῆρι δειπνοσά

μέλη τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος, στὸ Διορθόδοξο Κέντρο. Στὴν ἐγκάρδια προσφώνηση τοῦ Θεοφιλεστάτου ἀντιφώνησε ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Καρακάλλου, *ἰ ε ρ ο μ. Π α ρ θ ε ν ι ο ς.*

* * *

Πέρα ὅμως ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τίς δεξιώσεις, ποὺ ἀποτελοῦσαν ἀντίδωρο τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Ἱερὰ Κοινότητα καὶ τὴν Ἀγιώνυμη Πολιτεία τοῦ Ἁθῶνα, τὸ πλήρωμα τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὸν θαύτατο σεβασμὸ καὶ τὴν εὐλάβειά του πρὸς τὴν Ἱερὴ Εἰκόνα καὶ μὲ τὸν αὐθορμητισμὸ τῆς ἐμπιστοσύνης του πρὸς τοὺς Ἁγιορεῖτες Πατέρες ἦταν ἡ πιὸ σπουδαία ἔκφραση τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἡ καλύτερη ἠθικὴ ἀμοιβὴ ποὺ προσέφερε ἡ Ἀθηναϊκὴ Ἐκκλησία στὸν φιλάδελφο κόπο τους. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀνταπόκριση τοῦ κόσμου ὠθήσε τοὺς Πατέρες νὰ παρατείνουν τὴν παραμονή τους στὴν Ἀθήνα, ὥστε νὰ δοθῇ ἡ δυνατότητα σὲ περισσότερους πιστοὺς νὰ προσκυνήσουν τὴν Ἁγία Εἰκόνα. Ἔτσι, σὰν μιὰ ἰδιαίτερη θεομητορικὴ εὐλογία, συνέπεσε νὰ ἐορτάζουμε τὰ Εἰσόδια τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τὴν παραμονὴ τῆς ἀναχωρήσεως.

Τὴν Κυριακὴ 22) 11, μετὰ ἀπὸ ὀλονύκτιο προσκύνημα, τελέσθηκε ἡ θεία Λειτουργία μὲ προεξάρχοντα τὸν Θεοφιλέστατο Ἐπίσκοπο Εὐρίπου κ. Βασίλειο, ποὺ ἐκπροσωποῦσε τὸν Μακαριώτατο. Πρὶν ἀπὸ τὴν ἀπόλυση, ὁ Θεοφιλέστατος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ ἐντὸς καὶ τὸ ἐκτὸς τοῦ Ναοῦ πολυπληθῆς ἐκκλησίασιμα εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

«Ἀγαπητοί μου,

ἡ Ἁγία Εἰκόνα τῆς Παναγίας μας, τὸ “Ἄξιόν Ἐσιν”, σήμερον ἐπιστρέφει στὸ Ἅγιον Ὄρος, σιὸν τόπο αὐτὸν τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς προσευχῆς.

Οἱ Ἁγιορεῖτες Πατέρες, ὡς γνωστόν, ἐδέχθησαν τὴν παράκλησιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ ἔφεραν ἐδῶ σιὸν κόσμο, ποὺ πλεονάζει ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀπελπισία, τὴ Σεπτῆ Εἰκόνα τῆς Παναγίας μας, γιὰ νὰ μᾶς εὐλογήσῃ καὶ νὰ μᾶς παρηγορήσῃ.

Ὁ καθένας μας, καθὼς εὐλαβικὰ προσεγγίζαμε τὰ ἀνθρώπινα - χωμάτινα χεῖλη μας σιτὴ Σεπτῆ Εἰκόνα, γιὰ νὰ δώσουμε σιτὴν Παναγία μας τὸν ἀσπασμὸ τῆς εὐλαβείας καὶ τοῦ σεβασμοῦ μας, τῆς μιλούσαμε “στεναγμοῖς ἀλαλήτοις”, “ἐκ θαθέων” καὶ ἀποθέταμε σιτὴν μητρικὴ τῆς ἀγάπῃ, μὲ ἐμπιστοσύνη, τὸν πόνο μας, τὰ ποικίλα προβλήματα μας, τοὺς καύμους μας καὶ τοὺς στεναγμοὺς ποὺ δημιουργεῖ σιτὴς ψυχῆς μας ἡ μοναξιά καὶ ἡ ἀπελπισία αὐτῆς τῆς ἀπρόσωπης πόλης ποὺ κατοικοῦμε.

Ἡ Παναγία εἶναι “πάντων τῶν Χριστιανῶν τὸ καταφύγιον”, εἶναι “ἡ τῶν ἀπηλιωμένων μόνη ἐλπίς καὶ τῶν πολεμουμένων βοήθεια”. Ἄς τὴν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς σκεπάξῃ καὶ νὰ μᾶς προσιατεύῃ πάντοτε, νὰ δώσῃ τὴν υἰεῖα σιτὸς ἀρρώστους μας, σ’ ὅλους ἐκείνους ποὺ σιεροῦνται αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, καὶ τὴν παρηγοριά σιτὸς πονεμένων.

Μὲ ἐμπιστοσύνη δὲ πολλὴ νὰ τῆς λέμε:

— Δέσποινα, πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

— Τὴν πάσαν ἐλπίδα μου εἰς σὲ ἀνατίθημι, Μητέρα τοῦ Θεοῦ, φύλαξόν με ὑπὸ τὴν σκέπη σου».

Αὐτοὺς τοὺς δύο ὕμνους τοὺς ἔψαλε μαζί μὲ τὸν Θεοφιλέστατο ὄλο τὸ ἐκκλησίασιμα, δίνοντας μαρτυρία τῆς ἐλπίδος του σὲ ὅλους ὅσους παρακολουθοῦσαν τὴν ἀναμετάδοση ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο.

Λίγο ἀργότερα καὶ ἐνῶ συνεχιζόταν τὸ προσκύνημα, ἐψάλη Παράκληση πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο, στὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ π α ν. Π ρ ω τ ε π ι σ τ ἄ τ η ς ἀπήρθησε σύντομο χαιρετισμὸ πρὸς τὰ πλήθη τῶν πιστῶν ποὺ εἶχαν κατακλύσει τὸν περίβολο τοῦ Ναοῦ:

«Ἀγαπητοί μας Χριστιανοί,

ἀναχωροῦντες μὲ πολλὴν συγκίνησιν, εὐλογοῦμεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ποὺ μᾶς ἠξίωσε νὰ φέρωμεν τὴν εὐλογίαν τῆς Παναγίας εἰς τὴν πόλιν σας. Σᾶς ἐπαινοῦμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν προσήλωσιν σας εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι νὰ μένετε πιστοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ἄχρι θανάτου.

Σὲ ὅλους ὅσους δὲν κατόρθωσαν νὰ προσκυνήσουν, ἀφήνομεν τὴν Χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν ἐπάνω τους. Ἐὰν τὴν ἐπικαλεσοῦν μὲ πίστιν, θὰ ἔχουν πλοῦσια τὴν εὐλογία τῆς Παναγίας.

Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος νὰ σκέπῃ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον, ὑμᾶς προσωπικῶς καὶ τὰς οἰκογενείας σας. Ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν ὅλους διὰ τὰ πλοῦσια αἰσθηματὰ σας καὶ ζητοῦμεν τὴν συγχώρησιν σας δι’ ὅτι δὲν ἐπρόξαμε καλῶς».

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ ΩΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΗΣ ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ (*)

7. Ἡ Θεοτόκος εἶδε τὸν ἀναστάντα Χριστό.

Στὰ κείμενα τῆς Ἀγίας Γραφῆς δὲν ἀναφέρεται πούθενά ὅτι ἡ Θεοτόκος εἶδε τὸν Χριστὸ ἀναστάντα. Ἀλλὰ ὁ ἅγιος Γρηγόριος σὲ σχετικὴ ὁμιλία ἀναπτύσσει τὴν ἀλήθεια ὅτι ὁ Χριστὸς ἐνεφανίσθη στὴν Μητέρα Του καὶ μάλιστα αὐτὴ πρώτη εἶδε τὸν Χριστὸ καὶ αὐτὴ ἐκράτησε τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ. Πιστεύω ὅτι αὐτὸ τὸ σημεῖο εἶναι θαυμάσιο παράδειγμα πατερικῆς ἐρμηνευτικῆς. Ὁ ἅγιος ἀποδεικνύεται αὐθεντικὸς καὶ ἀπλανῆς ἐρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν. Δὲν κάνει συντηρητικὴ ἐρμηνεία, ἀλλὰ οὔτε καὶ φιλελεύθερη. Ἔχοντας τὴν ἐμπειρία, ὄντας φορεὺς τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, ἐρμηνεύει τίς Γραφές στὸ σημεῖο αὐτό.

Εἶναι σημαντικὸς ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο γράφει ὁ ἅγιος καὶ ἡ δεβαιότητα μὲ τὴν ὁποία ἐκφράζεται. Γράφει σὲ ἕνα σημεῖο: «Ἔστι δὴ τε συνεσκιασμένως παρὰ τῶν εὐαγγελιστῶν ἀπαγγελλόμενον, ὅ π ε ρ ἄ ν α κ α λ ὺ ψ ω πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀγάπην»⁴⁶. Σὲ ἄλλο σημεῖο λέγει: «ὡ ς δ ἔ ἔ γ ὠ σ υ μ β ἄ λ λ ω τ ε κ α ἰ σ υ ν ἄ γ ω παρὰ τῶν εὐαγγελιστῶν ἀπάντων... πρώτη πάντων ἡ Θεοτόκος ἦλθεν ἐπὶ τὸν τοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ τάφον»⁴⁷. Καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο γράφει: Ἐ μ ο ἰ δ ἔ δ ο κ ε ἰ καὶ δι' αὐτὴν πρώτην τὸν ζωηφόρον ἐκεῖνον ἀνοιγῆναι τάφον... καὶ δι' αὐτὴν τὸν ἄγγελον οὕτως ἀστράπτειν...»⁴⁸.

Ὅταν οἱ εὐαγγελιστὲς ἀναφέρουν μαζὶ μὲ τὴν Μαρία τὴν Μαγδαληνὴ καὶ τὴν ἄλλη Μαρία, αὐτὴ ἡ ἄλλη Μαρία, κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο, εἶναι ἡ Παναγία. Ὅταν ὁ εὐαγγελιστὴς Μάρκος γράφει ὅτι «παρήσαν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου, διὰ τοῦ εἰπεῖν, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, τὴν Θεομήτορα πάντως ὑποφαίνων»⁴⁹. Ὅταν ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος λέγει ὅτι ἦλθεν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία «θεωρῆσαι τὸν τάφον», ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος, ὅτι ἡ ἄλλη Μαρία «ἦν πάντως ἡ Θεομήτωρ»⁵⁰.

Ἀναφέρει καὶ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ

Παναγία εἶδε πρώτη τὸν Ἀναστάντα Χριστό: «Τὸ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως εὐαγγέλιον πρώτη πάντων ἀνθρώπων, καθάπερ καὶ προσήκον ὑπῆρχε καὶ δίκαιον, ἡ Θεοτόκος παρὰ τοῦ Κυρίου ἐδέξατο καὶ αὕτη τοῦτον ἀναστάντα πρὸ πάντων εἶδε καὶ τῆς αὐτοῦ θείας ὁμιλίας ἀπήλαυσε, καὶ οὐκ εἶδεν ὀφθαλμοῖς μόνον αὐτὸν καὶ αὐτήκοος αὐτοῦ γέγονεν, ἀλλὰ καὶ χερσὶν ἤψατο πρώτη καὶ μόνη τῶν ἀχράντων ἐκεῖνου ποδῶν»⁵¹.

Ἡ Παναγία ὄχι μόνον εἶδε τὸν Χριστό, ἀλλὰ ἦταν αὐτὴ πού μόνη ἀπὸ ὅλες τίς ἄλλες ἐξῆλθε ἀπὸ τὸ μνημεῖο μὲ χαρὰ μεγάλη. Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀναγράφει: «ἐξελθοῦσα μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης». Ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος ὅτι φόβο εἶχαν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ οἱ ἄλλες Μυροφόρες γυναῖκες, γιατί δὲν εἶχαν κατανοήσει τὸν λόγο τοῦ ἀγγέλου καὶ γιατί «οὐδὲ τοῦ φωτὸς ἀντιλαβέσθαι τελῶς ἔσχυσαν» γιὰ νὰ μπόρουν νὰ δοῦν καὶ νὰ μάθουν ἀκριβῶς, ἐνῶ χαρὰ εἶχε ἡ Θεομήτωρ, διότι κατάλαβε τὸν λόγο τοῦ Ἀγγέλου καὶ μετέσχε ὁλόκληρη τοῦ φωτὸς ἐκεῖνου, «ὡς κεκαθαυμένην ἄκρως καὶ κεχαριτωμένην θείως»⁵². Ἡ Θεοτόκος εἶχε φθάσει στὰ ἅγια τῶν ἁγίων, στὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ γι' αὐτὸ γι' αὐτὴν ὅλα ἦταν καθαρὰ καὶ ὀλοφάνερα.

Μάλιστα ὁ ἅγιος παρουσιάζει καὶ τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο οἱ εὐαγγελιστὲς ἀπεσιώπησαν νὰ γράψουν ὅτι πρώτη ἡ Θεοτόκος εἶδε τὸν Χριστὸ ἀναστάντα. Οἱ εὐαγγελιστὲς ἀπεσιώπησαν νὰ ἀναφέρουν αὐτὴν τὴν περίπτωση γιὰ νὰ μὴ δώσουν ἀφορμὴ στοὺς ἀπίστους νὰ ἀμφισβητήσουν τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ἀναφέρει ἡ Μητέρα Του. «... Οἱ εὐαγγελισταὶ ταῦτα πάντα φανερώς οὐ λέγουσι, μὴ θέλοντες τὴν Μητέρα προφέρειν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μὴ τοῖς ἀπίστοις ὑποψίας ἀφορμὴν δῶσιν»⁵³.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ φαίνεται ἡ μεγάλη ἐρμηνευτικὴ ἱκανότητα τοῦ ἁγίου Γρηγορίου. Ἡ ἀναλυθεῖσα περίπτωσις εἶναι καθαρότατο σημεῖο ἐρμηνευτικῆς θεολογίας. Ὁ θεόπτης ἅγιος ἐρμηνεύει αὐθεντικὰ τὴν Γραφή καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀποδέχεται αὐτὴν τὴν ἐρμηνεία γιατί προσφέρεται ἀπὸ θεολόγο καὶ θεόπτη Πατέρα.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 235 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 τεύχους.

46. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 522.

47. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 526.

48. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 528.

49. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 524.

50. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 528.

51. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 522.

52. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 530.

53. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 9, σελ. 522.

8. Ἡ ἀνάστασις τῆς Θεοτόκου.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ὁμιλίες του, ἦταν Θεοτοκόφιλος. Ἀγαποῦσε πολὺ τὴν Παναγία. Καὶ αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῶν ἁγίων. «Ὅλοι οἱ ἅγιοι ἀγαποῦσαν τὴν Θεοτόκο, τὴν γεννήσασα τὸν Χριστό, τὴν χαρὰ ὄλου τοῦ κόσμου. Οἱ ἅγιοι ἀγαποῦν τὴν Παναγία, ἐπειδὴ ἀγαποῦν τὸν Χριστό καὶ γιὰ νὰ ἀγαπήσουν τὸν Χριστό.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἐκτὸς τοῦ ὅτι περιγράφει τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ τῆς Θεοτόκου στὸν Ναό, τὴν θέα τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ, ἀναφέρεται καὶ στὴν ἀνάστασις τοῦ σώματος τῆς ἴδιας τῆς Θεοτόκου. Βέβαια σ' αὐτὸ τὸ γεγονός ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι ἅγιοι: Πατέρες. Ἀλλὰ θὰ ἤθελα ἀπλῶς νὰ παρουσιάσω ἕνα χωρίο ἀπὸ τὴν διδασκαλία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου.

Διδάσκει ὅτι εἶναι εὐλογο τὸ σῶμα τῆς Θεοτόκου ποὺ ἐγέννησε τὸν Χριστό νὰ ἀναστηθῆ καὶ νὰ συνδοξάζεται μετὰ τὸν Υἱὸ τῆς. Γράφει χαρακτηριστικὰ: «Διὰ τοῦτο τὸ γεννήσαν εἰκότως σῶμα συνδοξάζεται τῇ γεννήματι δόξη θεοπρεπεῖ καὶ σ υ ν α γ ἰ σ τ α τ α ι, κατὰ τὸ προφητικὸν ἄσμα, τῇ πρότερον ἀναστάντι τριημέρῳ Χριστῷ ἢ κιθωτὸς τοῦ ἁγιάσματος αὐτοῦ... Οὐκ ἦν δὲ χρεια καὶ ταύτην ἔτι πρὸς ὀλίγον, καθάπερ ὁ ταύτης Υἱὸς καὶ Θεός, ἐνδιατρίψαι τῇ γῆ' διὰ τοῦτο πρὸς τὸν ὑπερουράνιον εὐθὺς ἀ ν ε λ ἤ φ θ η χῶρον ἀπὸ τοῦ τάφου...»⁵⁴.

9. Παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων.

Εἶναι γνωστὴ ἡ Παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, μετὰ τὴν χαρακτηρίζουσα αὐτὸν εὐχέρεια γύρω ἀπὸ ἐρμηνευτικὰ καὶ θεολογικὰ κείμενα, ἐρμηνεύει ὅτι ἡ Παραβολὴ αὐτὴ, ἐν ἀντιθέσει μετὰ ἄλλες παραβολές, ἐπινομαζόμενες Παραβολές τῆς Βασιλείας, δὲν ἀναφέρεται στὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀλλὰ στὸν παρόντα αἰῶνα. Ἡ περικοπὴ τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἀποδεικνύει ὅτι «ἐκεῖ καὶ ὁ ἔλεγχος περιφανῆς καὶ ἡ ἀπόφασις ἀγγελῆς καὶ ἡ βάσανος ἀτελεύτητος»⁵⁵, ἐνῶ ἡ Παραβολὴ τοῦ ὀφειλέτου τῶν μυρίων ταλάντων, ποὺ φαίνεται ἡ συγχώρησις ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου καὶ ἡ προσωρινὴ τιμωρία «ἕως οὗ ἀποδοῦ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον», ἀναφέρεται στὸν νῦν αἰῶνα.

Μετὰ τὴν παρατήρησιν αὐτὴ προσφέρει τὴν εὐχαριστικὴν ἀνάλυσιν τῆς περικοπῆς. Ὁ Ναὸς μοιάζει μετὰ τὸν Οὐρανὸν ποὺ μέσα στὸ ἱερό καταπέτασμα ἔχει τὸν

θρόνον τὸν δεσποτικόν. Πάνω στὸν θρόνον αὐτὸ κάθεται ὁ Βασιλεὺς Χριστὸς καὶ «συναίρει λόγον ἀοράτως μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, τῶν περισσώτων πάντων ἡμῶν ἐνταῦθα καὶ προσευχομένων»⁵⁶. Ἀπὸ ὅσα γίνονται μέσα στὸν Ναὸ ἐλεγχόμεσθε, «μετανοοῦμεν, προσπίπτομεν, ἱκετεύομεν, ὑπισχνούμεθα θιώσειν εἰς τὸ ἐξῆς θεαρέτως, ἀλλὰ καὶ τυγχάνομεν τῆς ἀφέσεως, παραμένοντες ἄχρι τέλους ἐνταῦθα καὶ θερμῶς ἱκετεύοντες»⁵⁷. «Ὅταν ὁμοῦς ἐξερχόμεσθε τοῦ Ναοῦ, ἀφοῦ ἐμεῖς εἴχαμε λάθει τὴν ἄφεσιν, καὶ συναντοῦμε τοὺς ἀνθρώπους ποὺ μᾶς ἔχουν ἀδικήσει, οἱ ὅποιοι μᾶς ζητοῦν τὴν ἄφεσιν, ἐμεῖς «θαρεῖς αὐτοῖς ἐσμεν καὶ ἀγγελεῖς καὶ ἀμειλικτοί...». Τότε ὁ Κύριος, ὁ Ὅποιος μᾶς συνεπάθησε καὶ μᾶς συνεχώρησε, βλέποντας «τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἀσυμπαθῆς ἡμῶν καὶ ἀνένδοτον, ὀργίζεται καθ' ἡμῶν δικαίως καὶ παραδίδωσιν ἡμᾶς ταῖς ἀνυποστατοῖς βασάνοις, τοῖς τε ἐνταῦθα πειρασμοῖς καὶ ταῖς μελλούσαις ἀτελευτήτοις κολάσεσι...»⁵⁸. Οἱ δούλοι τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι: στοὺς ὁποίους ἐλπίζομε νὰ πρεσβεύουν γιὰ μᾶς στὴν ἄλλη ζωὴ, ἀναγγέλουσιν στὸν Χριστὸ τὴν ἀσυμπαθῆτα ἡμῶν πρὸς τοὺς ὁμοφύλους. Καὶ ἔτσι «εὐρήσομεν τὸν Θεὸν παροξύνοντα, ἐὰν μὴ ἐνταῦθα τοῖς εἰς ἡμᾶς πταίσασι συμπαθεῖς φανῶμεν»⁵⁹.

Καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς Παραβολῆς αὐτῆς δείχνει τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἐρμηνείας τῶν Γραφῶν, κάτω ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων. Μόνον οἱ ἅγιοι Πατέρες μποροῦν νὰ ἐρμηνεύσουν τὴν Ἀποκάλυψιν.

10. Ὁ Μακαρισμὸς τῆς πτωχείας.

Ὁ Χριστὸς, ἀρχίζοντας τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν Του μετὰ τοὺς Μακαρισμοὺς, ἐπρόταξε ὡς πρῶτον μακαρισμὸν τὸν μακαρισμὸν τῆς πτωχείας: «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε' 3). Σὲ ὁμιλίαν τοῦ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἀναλύει αὐτὴν τὴν πτωχείαν ποὺ ἐμακάρισε ὁ Χριστός.

Τρεῖς εἶναι οἱ πτωχεῖες. Ἡ πρῶτη πτωχεία εἶναι ἡ στενότης τῶν ἀναγκαίων γιὰ τὴν ζωὴ, δηλαδὴ ἡ ἀντίθεση μετὰ τὸν πλοῦτον. «Μία μὲν ἡ κατὰ τὸν θίον ἐκάστου καὶ τὴν περιουσίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ στένωσις τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, ἡ ἐναντιωτάτην ἐστὶν ὁ πλοῦτος». Ἡ δευτέρα πτωχεία εἶναι ἡ ἐγκράτεια τοῦ σώματος. «Ἐτέρα ἐστὶ πτωχεία ἡ κατὰ τὸ οἰκεῖον

56. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 424.

57. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 424-426.

58. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 426.

59. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 426.

54. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 448.

55. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 422.

ἐκάστου σώμα, ὅταν ὑπὸ λιτῆς ἄγαν διαίτης καὶ ὀλιγοτροφίας ὑπάρχη κατεσκλημένον». Καὶ ἡ τ ρ ῖ τ η πτωχεία εἶναι ἡ ταπείνωση. «Ἐτέρα ἐστὶ πτωχεία τὸ μετριάζον καὶ συνεσταλμένον τοῦ φρονήματος τῆς ψυχῆς, ὅπερ ἐστὶν ἡ τοῦ καθ' ἡμᾶς πνεύματος τῆς ψυχῆς ταπείνωση, ἢ ἐναντίον ἢ ὑπερηφανία»⁶⁰.

Ἡ τριπλῆ αὐτὴ πτωχεία εἶναι οἱ τρεῖς μοναχικῆς ἀρετῆς, δηλαδὴ τῆς ἀκτημοσύνης, τῆς παρθενιας καὶ τῆς ὑπακοῆς, τίς ὁποῖες μπορεῖ νὰ ζήσῃ καὶ ὁ κάθε χριστιανὸς μὲ διάφορη προσαρμογὴ, ὅπως τὴν ἀναλύει πρὸ πάντων ὁ ἅγιος Γρηγόριος. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ὅτι τὰ περὶ τῆς τριπλῆς πτωχείας ὁ ἅγιος Γρηγόριος τὰ ἀναλύει στὸ Ποίμνιό του στὴν Θεσσαλονίκη. Ὅχι σὲ μοναχοὺς, ἀλλὰ σὲ λαϊκοὺς καὶ τοὺς προτρέπει νὰ ἀποκτήσουν αὐτὴν τὴν τριπλῆ πτωχεία.

Ὁ ἅγιος δίδει μεγαλύτερη σημασία στὴν τρίτη πτωχεία ποὺ εἶναι ἡ ταπείνωση τοῦ πνεύματος μας. Ἄν ὑπάρχουν οἱ δυὸ πρῶτες πτωχεῖες, δηλαδὴ ἡ στενότης τῶν ὕλικων ἀγαθῶν καὶ ἡ ἐγκράτεια τοῦ σώματος, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἡ τρίτη πτωχεία, τοῦτέστιν ἡ ταπείνωση, τότε «ἀθλιότητος ὄντως εἰσὶ μεστὰι». Ἐνῶ ἂν ὑπάρχη τὸ ταπεινὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς, τότε καὶ οἱ δυὸ πρῶτες πτωχεῖες «μακαριότητος εἰσὶν ἄξιαι»⁶¹.

Ἐπάρχει ἀκούσια καὶ ἐκούσια πτωχεία κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ὕλικά ἀγαθὰ. Ὅταν κάποιος εἶναι ἀκούσια πτωχὸς στὶς δυὸ πρῶτες πτωχεῖες, ἀλλὰ δὲν διαθέτει τὴν πτωχεία τοῦ πνεύματος, ποὺ εἶναι ἡ ταπείνωση, τότε δὲν ὑπομένει, γογγύζει ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καταφέρεται ἐναντίον τῆς Προνοίας τοῦ Θεοῦ, κατατρέχει τοὺς ἀνθρώπους καὶ γίνεται «ἡ κλέπτης, λωποδύτης, τυμβωρύχος, ἀρπαξ... ἢ παράσιτος, συκοφάντης, ψεύστης, ὑποκριτῆς» κ.λπ. Ἐὰν κάποιος ἄλλος εἶναι ἐκούσια πτωχὸς στὶς δυὸ πρῶτες πτωχεῖες, ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλι τὴν ταπείνωση, ἀφοῦ τὸ κάνει αὐτὸ μὲ ὑπερφία καὶ ὑπερηφάνεια, τότε «καὶ οὗτος μικροῦ παραπλήσιος ὑπάρχει τοῖς δαίμοσιν»⁶². Γιατὶ καὶ οἱ δαίμονες δὲν ἔχουν ἀνάγκη ὕλικων ἀγαθῶν, δὲν τρώγουν ποτέ, δηλαδὴ ἔχουν ἐγκράτεια, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὴν ταπείνωση. Ὁ Κύριος, λέγει ὁ ἅγιος, μακαρίζει τὴν πτωχεία τοῦ πνεύματος, δηλαδὴ, «τὴν ἔγδον καὶ ἐν ἑαυτοῖς τοῦ φρονήματος τῆς ψυχῆς ταπείνωση» καὶ φυσικὰ ἐκείνους ποὺ μὲ ταπείνωση ἐξασκοῦν καὶ τὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν ἀκτημοσύνη.

60. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 288.

61. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 288.

62. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 290.

Τελικὰ συνιστᾷ ὁ ἅγιος Γρηγόριος: «Σπουδάσωμεν, ἀδελφοί, τοιοῦτοι πτωχοὶ καὶ ἡμεῖς γενέσθαι, ἐνασσιλειαν οὐράνιον κομισώμεθα». Ἐπειδὴ ὁμοῦ γνωρίζει καὶ τὴν ἀσθένεια τῶν ἀνθρώπων καὶ ὅτι ὅλοι δὲν ἔχουν τὰ ἴδια μέτρα καὶ ἀκόμη ὅλοι δὲν ἔχουν τὴν ἴδια πνευματικὴ ἡλικία γι' αὐτὸ τονίζει στὴν συνέχεια ὅτι ἂν δὲν προτιμοῦμε νὰ ἀποκτήσουμε αὐτὴν τὴν ὕλική καὶ σωματικὴ πτωχεία, τοῦλάχιστον «διὰ γοῦν τῆς ἐλεημοσύνης καὶ τῆς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῶν μεταδόσεως κοινωνοὶ τῶν τοιοῦτων πτωχῶν γενώμεθα»⁶³.

Φαίνεται καθαρὰ ὁ τρόπος τοῦ ἐρμηνευτικοῦ ἔργου καὶ τοῦ κηρύγματος. Κάνει εὐρεία ἀνάλυση τῶν εὐαγγελικῶν χωρίων, παρουσιάζει ὅλες τίς πτυχῆς κάθε περικοπῆς, ἐκθέτει τὴν τελεία χριστιανικὴ ζωὴ, ἀλλὰ προσαρμόζει καὶ αὐτὴ τὴν τελειότητα στὴν ἀσθένεια καὶ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἐκκοσμικεύει τὸν εὐαγγελικὸ λόγο, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ μὴ αὐτάρκεια καὶ ψευδαίσθηση στοὺς χριστιανοὺς, οὔτε παρουσιάζει μόνον τὴν τελειότητα γιὰ νὰ ἀποθαρρύνῃ τοὺς ἀκρατάς. Ἡ ἐρμηνευτικὴ του ἱκανότητα, ποὺ στηρίζεται στὴν θεοπτία καὶ στὴν ἐξ αὐτῆς προερχομένη διάκριση, εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυξ

63. Ἐνθ' ἄνωτ., τόμος 10, σελ. 290.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἱ. Μ. Χατζηφώτη

ΔΕΝΤΡΟ ΑΓΛΑΟΚΑΡΠΟ
Νέα μελετήματα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο
τοῦ ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Ἔνα θαυμάσιο βιβλίον γιὰ τὸν κορυφαῖο
νεοέλληνα ἁγιογράφο καὶ λογοτέχνη.

Σελ. 142, δρχ. 350

Γράψατε: Ἰασιίου 1, 115 21 Ἀθήνα (τηλ.
722.8008).

Ἄπευθυνθῆτε: Δραγατσανίου 2 — Πλατ.
Κλαυθμῶνος (Βιβλιοπωλεῖο).

Ο ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας (6.12.1892–7.3.1903)(*)

Ἐπιφανὲς διὰ τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀντίδρασις τοῦ Ἱεροθέου κατὰ τῶν σχολείων τῶν ἑτεροδόξων, ἰδίᾳ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, καὶ τῆς θρησκευτικῆς προπαγάνδας, ἡ ὁποία ἐγίνετο διὰ τῶν Ἰταλῶν διδασκάλων καὶ τῶν σχολείων αὐτῶν. Διὰ τῶν σχολείων τούτων, τὰ ὁποῖα «καταπληκτικῶς προώδευον»³², οἱ ἐν Πάτραις ἑτεροδόξοι προσεῖλκον ἀφελεῖς γονεῖς καὶ κηδεμόνας, οἱ ὁποῖοι ἔστειλλον τὰ τέκνα των εἰς τὰ διδασκῆρια αὐτά, εἰς τὰ ὁποῖα «φοιτῶντες οἱ νεαροὶ βλαστοὶ ἀπέβαλλον ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ ἑλληνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ θρησκευτικὸν των αἶσθημα»³³. Πράγματι οἱ ἐν Πάτραις Καθολικοὶ δὲν περῳρίζοντο διὰ τῶν σχολείων των εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ὁμοφύλων καὶ ὁμοδόξων των, ἀλλ' ἐπεξέτεινον τὴν δραστηριότητά των καὶ ἐπὶ τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλληνοπαίδων. Ἐγραφε χαρακτηριστικῶς ἐφημερὶς τῆς ἐποχῆς³⁴: «Οἱ Ἑλληνοπαῖδες, προσλαμβάνομενοι ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν διδασκάλων... καὶ ἐν Ἰταλικῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀναπτυσσόμενοι καὶ τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν ἀκούοντες καὶ τὰ Ἰταλικά φρονήματα καὶ αἰσθήματα ἐμπνεόμενοι καὶ τὴν Ἰταλικὴν πίστιν παραδειγματιζόμενοι, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρήσωσι ἀμάρια τὰ ζώπυρα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος καὶ στερεοὺς τοὺς δεσμοὺς τοὺς συνέχοντας αὐτοὺς μὲ τὸ ἔδαφος τοῦτο, ἐν τῷ ὁποίῳ ζῶσι καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ὀφείλουσι ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀποθάνωσι;». Καὶ κατέληγεν ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς: «Ἡ πολιτεία ἀδιαφορεῖ καὶ ὁ Νομάρχης ὁμοίως «ἀλλ' ὁ σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος τί κάθηται, ἀφοῦ βλέπει τὸ ποίμνιόν του ἀποπλανώμενον καὶ παραπλανώμενον; Περιμένει τάχα τελείαν ἐξωμοσίαν διὰ νὰ ἐπέμβῃ;...».

Ἄλλ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, συνοδικὸς ὢν κατὰ τὸ ἔτος 1896, εἶχεν ἤδη προβῆ εἰς παραστάσεις πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐκκλησιαστικῶν καὶ εἶχε ζητήσει τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ ἐπόπτου τῶν Δημοτικῶν σχολείων τοῦ Νομοῦ Δουκάκη καὶ τοῦ ἱε-

ροκήρυκος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, προκειμένου νὰ ἐπιθεωρηθοῦν τὰ σχολεῖα αὐτὰ καὶ νὰ ὑποβληθῇ σχετικὴ ἔκθεσις διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν νομίμων. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν συνεστήθη καὶ τὸ θέμα τοῦτο ἔλαβεν εὐρύτερας διαστάσεις, καθ' ὅσον καὶ οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἐδημοσίευσαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Ἀρμονία», φ. 1ης Ἰουνίου 1896, ἀνοικτὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Πατρῶν περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν ἐν Πάτραις σχολῶν τῶν Ἰταλῶν. Εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐπιστολὴν ἀπήντησεν μὲ ὁμοίαν πρὸς τὸν Δ)ντὴν τοῦ περιοδικοῦ τούτου Ἰωάννην Λ. Μάμιον, ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πολύκαρπος Συνοδινός, καθ' ὅσον τὸ αὐτὸ ὡς ἄνω περιοδικὸν εἶχε καὶ ἐναντίον τούτου κατὰ τρόπον ἀνάρμοσον ἐπιτεθῆ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Συνοδινός, ἀφοῦ ὑπεστήριζεν ὅτι εἰς τὰ Ἰταλικά σχολεῖα τῶν Πατρῶν ἐδιδάσκετο ἡ κατήχησις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς Ὀρθοδόξους μαθητάς, προσέθετε καὶ τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἀνατολῇ... ἀπ' ἀρχῆς τοῦ μοιραίου σχίσματος, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία, ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, ὡς σκοπὸν καὶ μόνον αὐτῆς ιδεώδεις ἔχει τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ παντὸς μέσου. Καὶ τῆς ἐν Πάτραις καθολικῆς σχολῆς, τοιοῦτος, ὡς μὴ ὄφειλεν, ἦτο καὶ εἶναι ὁ σκοπός...»³⁵.

Μετὰ τὸν δημιουργηθέντα θόρυβον ὁ Ἱεροθεὸς ἀπηύθυνε ἐμπνευσμένην ἐγκύκλιον «πρὸς ἅπαντα τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα», διὰ τῆς ὁποίας ἐστρέφετο κυρίως ἐναντίον τῆς ἐν Πάτραις σχολῆς τῶν Καθολικῶν καλογραϊῶν τῆς Ἰθρέας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν διεγράφετο ὁ κίνδυνος ἐκ τῆς φοιτήσεως τῶν Ἑλληνοπαίδων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ΡΚαθολικῶν τῆς πόλεως. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἀνεγνώσθη εἰς τὸν ἱερὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Ἡλία Βλαχοπούλου, τὴν Κυριακὴν 14.9.1897 «ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, μετὰ προσοχῆς ἀκροασομένου ταύτης»³⁶.

Ἐγράφεν ἐν αὐτῇ μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος: «... Ἄλλ' ὡς ἐὰν μὴ ἦρχουν τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 243 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 τεύχους

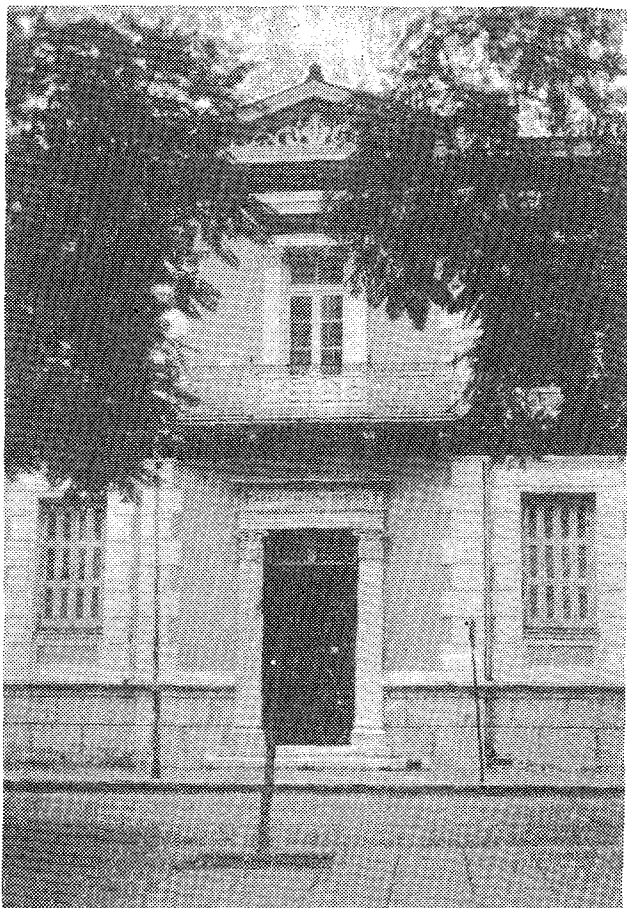
32. Ἐφημερ. «Πελοπόννησος» Πατρῶν, φ. 1942/9-9-1897.

33. Βλ. Πρακτ. Συνεδρ. Δημοτικοῦ Συμβουλίου Πατρῶν, πρ. 245/24-8-1928.

34. Ἐφημερ. «Πελοπόννησος» Πατρῶν, φ. 1945/12-9-1897.

35. Περιοδ. «Ἀγάπη», φ. 181/16-6-1896.

36. Ἐφημερ. «Νεολόγος» Πατρῶν, φ. 1121/1897. Ἡ ἐγκύκλιος αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ εἰς τὴν ἐφημερ. «Πελοπόννησος» Πατρῶν, φ. 1947/15-9-1897.

Ἡ πρόσοψις τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ κτήτορος.

δυστυχήματα, ἰδοὺ ἔρχεται νὰ προστεθῆ ἔνταῦθα καὶ ἕτερον κακόν, ἡ ἴδρυσις σχολείου καλογραϊῶν τῆς παπικῆς προπαγάνδας τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία μοι ἐπιβάλλει τὸ καθήκον νὰ ποιήσω προσεκτικούς τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς εἰς τὰς ἐπιβούλους ἐνεργείας Ἱησουϊτικῶν προπαγανδῶν, αἵτινες πανταχόθεν κινοῦνται κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἄς προσέχωμεν νὰ μὴ ἀπατώμεθα ὑπὸ τῆς φαινομένης φιλοστοργίας, μεθ' ἧς πάντοτε ἀποτείνονται πρὸς ἡμᾶς αἱ τοιαῦται προπαγάνδαι, ὡς τάχα ποθοῦσαι τὴν ὑψωσιν ἡμῶν καὶ τὴν ὑγιᾶ πνευματικὴν μας μόρφωσιν ἐλαυνόμεναι ὑπὸ γνησίας ἀγάπης. Ἡ πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη αὐτῶν εἶναι κίβδηλος καὶ ὑποκριτικὴ, ὡς ἄχρι τοῦδε ἀπέδειξαν αὐτὰ τὰ πράγματα...».

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους ὁ Ἱερόθεος ἀπηύθυνε καὶ νέαν ἐγκύκλιον «πρὸς τοὺς ἀνὰ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν εὐσεβεῖς καὶ Ὁρθοδόξους Χριστιανούς» ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, προτρέπων αὐτοὺς «ὅπως μὴ στείλουν τὰ κοράσια των εἰς τὴν ἐν

Πάτραις ἰδρυθεῖσαν σχολὴν τῶν Λυτικῶν καλογραϊῶν»³⁷.

Παρὰ ταῦτα, τὸ σοβαρὸν τοῦτο θέμα, καὶ μετὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τὸν ἔντονον δημοσιογραφικὸν θόρυβον, δὲν ἔληξε, καθ' ὅσον τὰ σχολεῖα τῶν ἑτεροδόξων ἐξηκολούθησαν, ἐπὶ πολλὰς εἰσέτι δεκαετηρίδας, τὴν λειτουργίαν των ἐν Πάτραις, ὁ Ἱερόθεος ὁμοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου εἶχε πράξει εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθήκον του.

* * *

Τὸ ἀγωνιστικὸν ὁμοῦ φρόνημα τοῦ Ἱεροθέου κορυφώνεται διὰ τῶν σθεναρῶν ἀγώνων του ἐναντίον τῶν Τεκτόνων τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Μασσοπισμοῦ γενικώτερον. Τὸ θέμα ἐδημιουργήθη, ὅταν ἐπληροφορήθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὅτι πρόσωπα τὰ ὅποια μετεῖχον εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὰς ἐργασίας τῆς σχολῆς Ἀπόρων παιδῶν, τὴν ὁποίαν, ὅπως ἐλέχθη, ὁ ἴδιος εἶχε δημιουργήσει, ἀνῆκον συγχρόνως καὶ εἰς τὴν Τεκτονικὴν Στοάν τῆς πόλεως. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ διὰ τοῦ προσηλυτιστικοῦ ζήλου των εἶχον μῆσει εἰς τὴν Μασσοσίαν μερικὸς ἐκ τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν θέσιν των εἰς τὴν Σχολὴν τὴν ἐρησιμοποιοῦν ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Μασσοσίας. Ἐχὼν βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τοῦ κινδύνου ἐκ τῆς Μασσοσίας διὰ τὸ ὄλον ἐν γένει ποιμνιὸν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἀπαλὰς ψυχὰς τῶν ἀπόρων μαθητῶν τῆς Σχολῆς, ἐζήτησε τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν Μασσοσίων, διὰ τῆς παραιτήσεώς των, ἐκ τῆς Σχολῆς. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ὁμοῦ ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ Δημάρχου Θ. Κανακάρη, Δ. Παπανικολάου, Γυμνασιάρχου, Μ. Χατζάκου, Ἐφέτου, Δημ. Γούναρη καὶ Μ. Πετμετζᾶ, δικηγόρων, Ν. Πετραλιᾶ καὶ Κ. Λουκά, ἐμπόρων, Ἰ. Θάλλη, ἀρχιτέκτονος καὶ Κ. Κανελλοπούλου, φαρμακοποιου³⁸, ὄχι μόνον δὲν ἔστρεψε εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν, ἀλλὰ προεκλήθη καὶ εὐρύτατος δημοσιογραφικὸς θόρυβος, τοῦ ὁποίου σκοπὸς ἦτο ἡ κατασυκοφάντησις καὶ ὁ διασυρμὸς τοῦ Ἱεροθέου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὁμοῦ «στὸ σημεῖο αὐτό, ποὺ διασταυρῶνεται μετὰ τὴν ἱερότητα τῆς πίστεως, θὰ δειχθῆ ἄκαμπτος καὶ ἀνυποχώρητος»³⁹. Ἀφοῦ παρητήθη τῆς προεδρείας τῆς Σχολῆς, μὴ δεχόμενος νὰ συνεργάζεται μετὰ Τεκτονας περιήρχετο ὀλόκληρον τὴν ἐπαρχίαν του καὶ διὰ τῶν φλογερῶν του κηρυγμάτων καὶ τῶν ἀπαραμιλλῶν ἐγκυκλίων του, ἀπέλυπτε τὸν Μασσοσικὸν κίνδυνον καὶ διεφώτιζεν ὄσους

37. Ἀρχιεπ. Πατρῶν καὶ Ἡλείας Ἱεροθέου Μητροπολίτου, Ἐγκύκλιοι ποιμαντικαὶ δύο, ἐν Πάτραις 1898, σελ. 5 κ.έ.

38. Κ. Ν. Τριανταφύλλου, ἔ.ἀ., σελ. 383.

39. Ἀθανασ. Κοτταδάκη, ἔ.ἀ. σελ. 120.

ἐξ ἀγνοίας καὶ εὐπιστίας ἐδεδεάσθησαν ἀπὸ τὸν Μασσοσιισμόν, τονίζων ὅτι ἡ ἀσκησις τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀγαθοεργίας «εἶναι καρποὶ τῆς χάριτος καὶ τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὅτι αὐταὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκη τοῦ Μασσοσικῆς σκοτόυ καὶ τῆς Μασσοσικῆς δρ-γανώσεως».

Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἱεροθεὸς ἀπελάμβανε τῆς γενικῆς ἀγάπης τοῦ ποιμνίου του καὶ τῆς καθολικῆς ἐκτιμήσεως ὅσων ἐγνώριζον τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν πολιτείαν του δὲν ἠμπόδιζε τοὺς Τεκτόνας τῶν Πατρῶν νὰ ἐντείνουσι τὴν πολεμικὴν τὴν ἐναντίον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἀποκαλέσαντας αὐτὸν «πραγματικὸν σκανδαλοποιὸν» καὶ «ἐχθρὸν τῆς Ἐκκλησίας». Εἶναι ἐντυπωσιακαὶ δύο ἐπιστολαὶ Τεκτόνων, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸν Πατραϊκὸν Τύπον, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεχειρεῖτο, σκαιῶς καὶ ὑπούλως, ἡ κατασκευοφάντησις τοῦ Ἱεράρχου. Ἡ πρώτη εἶναι τοῦ συνταξιούχου Γυμνασιάρχου καὶ ἐφόρου τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν Δημ. Παπανικολάου⁴⁰, καὶ ἡ δευτέρα τοῦ φαρμακοποιοῦ Κανέλλου Κανελλοπούλου⁴¹. Βεβαίως εἰς τὰς ἐπιστολάς αὐτάς δίδεται ἐκτενὴς ἀπάντησις ὑπὸ τῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος τῶν Πατρῶν «Νεολόγος»⁴², διὰ τῆς ὁποίας ἀνασκευάζονται ὅλαι αἱ προσαπτόμεναι ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω δύο ἐπιστολογράφων κατηγορίαι κατὰ τοῦ Ἱεροθέου. Ὁ δημοσιογραφικὸς ὁμιος θόρυβος κατὰ τοῦ Ἱεράρχου εἶχεν ἐξέλθει τῶν ὁρίων τῶν Πατρῶν, καθ' ὅσον καὶ δημοσιογραφικὰ ὄργανα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τύπου ἐστράφησαν ἐναντίον του. Ἀνεγράφη μάλιστα ὅτι τὸ κατηγορητήριον, τὸ ὁποῖον διευτυπώθη ὑπὸ τοῦ φαρμακοποιοῦ τῶν Πατρῶν Κανέλλου Κανελλοπούλου, στρεφόμενον κατὰ τοῦ Ἱεροθέου, δὲν ὑπῆρξεν ἐπιπόνημα μῆς κεφαλῆς. «Πολλοὶ καὶ διάφοροι φαίνεται ὅτι εἰργάσθησαν εἰς τὴν προετοιμασίαν καὶ εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ὑλικοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιστεύθη ὅτι θὰ κατεφέρετο βαρὺ τραῦμα κατὰ τῆς ὑπολήψεως τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου»⁴³. Ἄς σημειωθῇ ὅτι τόσον εἶχεν ἐκτραχυνθῆ ἡ κατάστασις ἐν Πάτραις διὰ τὸ μασσοσικὸν ζήτημα, ὥστε καὶ εἰς τὴν Βουλὴν διεξήχθη ἐπ' αὐτοῦ συζήτησις, ἐνῶ παραλλήλως αἱ δικαστικαὶ ἀρχαὶ τῶν Πατρῶν ἐζήτησαν τηλεγραφικῶς ἀπὸ τοῦ Ὑπουργεῖου «νὰ συσταθῇ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον νὰ παύσῃ νὰ προκαλῆ τὰ πλήθη»⁴⁴.

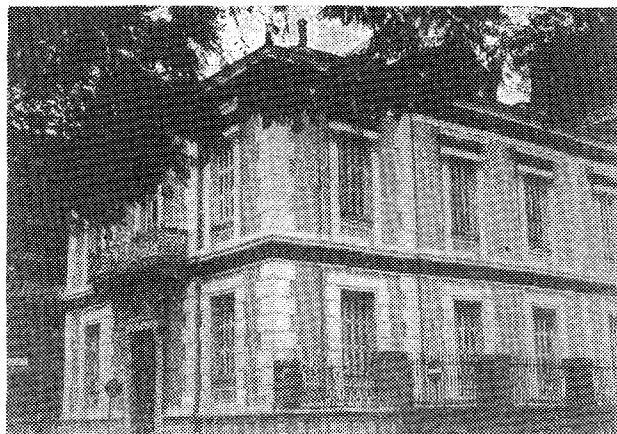
40. Ἐδημοσιεύθη εἰς ἐφημ. «Πελοπόννησος» Πατρῶν φ. 2804/6-2-1900.

41. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα, φ. 2818/22-2-1900.

42. Ἐφημερ. «Νεολόγος» Πατρῶν, φ. 2015/23-2-1900.

43. Αὐτόθι.

44. Πλείονα ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ θέματος ἴδε ἐν Κ. Ν. Τριανταφυλλοῦ, ἑ.δ., σελ. 383.

Τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πατρῶν.

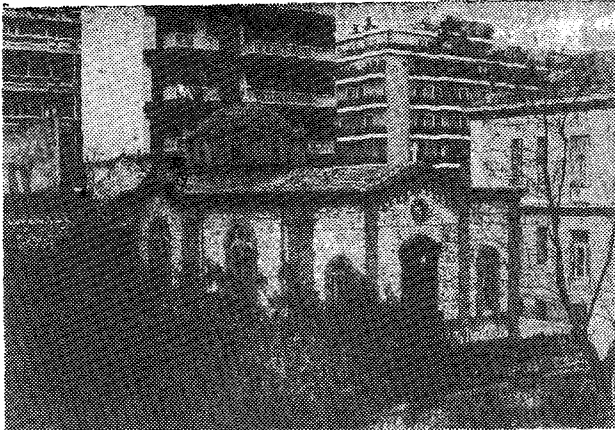
Πολυμέτωπον, λοιπόν, ἀγῶνα διεξήγαγεν ὁ Ἱεροθεὸς κατὰ τῶν τεκτόνων καὶ τὸν διεξήγαγεν νικηφόρος καὶ ἐπιτυχῶς, διότι ἡ ἀνιερὸς ἐπίθεσις ἐναντίον του, δι' ὅσων προφορικῶς καὶ γραπτῶς εἶπον οἱ Τεκτονες, οὐδένα τελικῶς ἔπεισαν, καθ' ὅσον ὁ λαὸς τῶν Πατρῶν περιέβαλλε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον του διὰ τόσον θερμῆς λατρείας καὶ ἀγάπης, ὥστε, εἰς μάτην ἐκοπίασαν, ὅσοι προσεπάθησαν νὰ ἐμβάλουν ζιζάνια εἰς τὴν ψυχὴν του καὶ ὅσοι ἀνέλαβον, με ἀπίστευτον θάρρος, νὰ καταρρίψουν τὸ αἶσθημα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ τῆς κοινῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπόν του ἢ νὰ κλονίσουν τὴν πίστιν του πρὸς αὐτόν.

* * *

Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἱεροθέου ἐξεδόθη ἐπὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀθανασ. Εὐταξίου ὁ Νόμος ΒΧΔ' περὶ νέας Ἐκκλησιαστικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους⁴⁵.

Διὰ τοῦ Νόμου τούτου ὄχι μόνον ὑπεβιβάζετο ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Ἱεροθέου εἰς Ἐπισκοπὴν ἀλλ' ἀπέσπα, χωρὶς τὴν συναίνεσιν τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἰδίου καὶ παρὰ τὴν περὶ τοῦ ἀντιθέτου διδασκαλίαν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τὴν ἐπαρχίαν Ἡλείας, ἡ ὁποία ἐφεξῆς θὰ ἀπετέλει ἴδιον Νομὸν καὶ αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητον ἐκκλησιαστικὴν παροικίαν. Τοιοῦτοτρόπως ἀποξενούμενος ὁ Ἱεροθεὸς τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας «καὶ ἔχων ἀντίθετον γνώμην πρὸς τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν τῆς Πολιτείας καὶ διαμαρτυρούμενος πρὸς τὴν Σύνοδον διὰ τοῦτο, ὑπέβαλεν Αὐτῇ... ὑπόμνημα

45. Ὅπως εἶναι γνωστὸν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ 1833, ἡ Μητρόπολις Παλαιῶν Πατρῶν καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ Ὠλένης συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν Ἀρχιεπισκοπὴν Πατρῶν καὶ Ἡλείας. Βλ. Τ. Α. Γριτσοπούλου, λ. Ἡλείας Μητρόπολις, ἐν Ἐρησκ. καὶ Ἡθικ. Ἐγκυκλ., τ. 6ος, στήλη 16 κ. ἐ.

Τὸ παρεκκλήσιον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πατρῶν),

ἐν ᾧ ἐξετίθεντο αἱ ἀπόψεις αὐτοῦ»⁴⁶. Ἡ διαμαρτυρία αὐτῆ τοῦ Ἱεροθέου ὑπῆρξεν ἀπόρροια τῶν περὶ Ἐκκλησίας ἀπόψεων αὐτοῦ, καθ' ὅσον οὗτος ἦτο ὑπερμαχος οὐ μόνον τῆς τηρήσεως τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τῆς Πολιτείας εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἀφέλειαν τοῦ Ἔθνους. Τοῦτο εἶχεν ἀποδείξει ὁ Ἱερόθεος καὶ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Προκοπίου Οἰκονομίτου, ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἀρνηθέντος τοῦ Ἱεροθέου νὰ ψηφίσῃ τοῦτον ὡς Μητροπολίτην, παρὰ τὰς πιέσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Ἀνακτόρων. Εἶναι χαρακτηριστικὰ καὶ ἄκρως ἐπικαιρα, ὅσα εἶπε τότε κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Βασιλικὸν Ἐπίτροπον: «Τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ... Εἰς τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν πολιτείαν τοιαύτην ἱερὰν σημαίαν ἔχει ἀναπεπταμένην ἡ Ἐκκλησία καὶ ὑπ' αὐτὴν ἀγωνίζεται πᾶν μέλος αὐτῆς, ἀλλὰ πρωτίστως καὶ μάλιστα οἱ αὐτῆς ἱεράρχαι, οἵτινες δικαίως ἤθελον χαρακτηρισθῆ προδοταί, ἂν ποτὲ ὁ μὴ γένοιτο, ἔθεντο ὑπὸ τοὺς πόδας οἰασθήποτε Πολιτείας τὴν ἱερὰν αὐτὴν σημαίαν... Ἐὰν δὲ ποτὲ κυβέρνησις ἤθελε καταπατήσῃ ἢ περιορίσῃ τὰ τῆς Ἐκκλησίας δικαιώματα, ἢ κυβέρνησις αὐτὴ ἤθελε διαπράξῃ ἀδικίαν εἰς ὕψος κατὰ τῆς πηγῆς τῆς ἐλευθερίας τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων καὶ δὴ τῶν θείων καὶ ἱερῶν»⁴⁷. Ἀξίζει νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ Προκοπίος ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν διακεκριμένων πλὴν ἀτυχῶν ἀρχιερατικῶν φυσιογνωμιῶν»⁴⁸. Ὁ Ἱε-

ρόθεος ὅμως ἤθελε τὴν Ἐκκλησίαν νὰ δοῦν καὶ νὰ κινῆται ἐλευθέρως καὶ αὐτοτελῶς ἐντὸς τῶν κανονικῶν θεσμῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων τῆς, χωρὶς παρεμβάσεις τῆς κοσμικῆς ἐν γένει ἐξουσίας.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀπόψεις τῶν τοπικῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ὁ Νόμος οὗτος τοῦ Εὐταξίου ὄχι μόνον «ἐκαινοτόμει ὀλεθρίως», ἀλλὰ καὶ ἠδίκει τὴν γενεὰν Ἀρχιεπισκοπῆς τῶν Πατρῶν, «τὴν ἐρίτιμον ἔδραν Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου καὶ τοῦ αἰοδίδμου Γερμανοῦ»⁴⁹.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς διαμαρτυρίας καὶ τῆς ἀντιδράσεως τοῦ Ἱεροθέου διὰ τὸν Νόμον τοῦτον ὡς καὶ τοῦ ὄλου δημοσιογραφικοῦ θορόβου, δημιουργηθέντος, ὡς εἶπομεν, ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων τῶν Πατρῶν⁵⁰, ἡ ἐπαρχία τῆς Ἡλείας ἀποσπασθεῖσα, ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας του, ἀπετέλεσεν ἕκτοτε ἰδίαν Ἐπισκοπῆν, τοῦ Ἱεροθέου διαπομαίνοντος ἐφ' ἐξῆς μόνον τὴν ἐπαρχίαν τῶν Πατρῶν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἂς προστεθῆ ὅτι οἱ Τέκτονες τῶν Πατρῶν καὶ τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ τὴν ἀπόσπασιν τῆς ἐπαρχίας Ἡλείας καὶ τὴν ἰδρυσιν αὐτοτελοῦς καὶ ἀνεξαρτήτου ἐπισκοπῆς ἐκινήθησαν δραστηρίως διὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τὴν μετάθεσιν τοῦ Ἱεροθέου ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Πατρῶν, εἰς τὴν ἐπισκοπῆν Ἡλείας «ἵνα οὕτω συμβιβασθῶσιν αἱ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν Πάτραις Τεκτόνων διαφοραὶ»⁵¹ εὐελπιστοῦντες παραλλήλως ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ ἐξεβίαζον τὴν παραίτησιν του καὶ ὅτι θὰ ἐκκληροῦτο τοιοῦτοτρόπως τὸ ὄνειρον αὐτῶν, δηλαδὴ «τῆς ἐκτὸς τῆς ἐκκλησιαστικῆς σκηνῆς θέσεως ἐνὸς ἐπικινδύνου ἀθλητοῦ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ γοήτρῳ»⁵². Εἰς τὴν προσπάθειαν ὅμως αὐτὴν αἱ Πάτραι «ἀντιληφθεῖσαι τὸ βάθος τοῦ ζητήματος ἀνέστησαν σεμνῶς καὶ μετὰ θόρου». Διότι, ὅπως ἐγράφη εἰς τὸν Τύπον, «εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἱεροθέου δὲν πολεμεῖται τὸ ἄτομον, ἀλλ' ἡ Ἰδέα καὶ ἂν τὰ Ἔθνη ζῶσι διὰ τῆς Ἰδέας, πρέπει νὰ τὸ ἀποδείξουν—ὅπως καὶ τὸ ἀπέδειξαν— καὶ αἱ Πάτραι καὶ ἡ Ἡλεία»⁵³.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Φ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

θεολόγος - φιλόλογος

Διευτῆς Ἀρσακείου Γυμνασίου Πατρῶν

46. Βασιλ. Ἀ τ έ σ η, ἔ. ἀ. τ. Α' ἐν Ἀθήναις 1948, σελ. 198. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο τοῦ Ἱεροθέου ὡς καὶ τὴν ὄλην σχετικὴν ἀλληλογραφίαν τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸ Ἰγυουργεῖον ἴδε ἐν Β. Ἀ τ έ σ η, ἔ. ἀ. σελ. 198-207.

47. Περιοδ. ἀ' Ἀγάπη», φ. 192/1896.

48. Πλεῖονα ἐν Β. Ἀ τ έ σ η, ἔ. ἀ. τ. Β', σελ. 18 κ. ἐ. καὶ Πρωτ. Γ. Μεταλληνοῦ, «Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνομύθητα», σ. 199.

49. Ἐφημερ. «Νεολόγος» Πατρῶν, φ. 1975/13-1-1900.

50. Ἐνδεικτ. βλ. ἐφημερ. «Νεολόγος» Πατρῶν, φ. 1975/13-1-1900, φ. 1980/18-1-1900, φ. 1976/14-1-1900 κλπ.

51. Ἐφημερ. «Νεολόγος» Πατρῶν, φ. 2020/28-2-1900.

52. Αὐτόθι, φ. 2022/1-3-1900.

53. Αὐτόθι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Στοργική μήτηρ και φιλόστοργος θυγάτηρ.

Ἡ Α.Θ. Παναγιώτης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐν τῇ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ ἐπὶ τῇ χιλιετηρίδι τοῦ ὁμαδικοῦ βαπτίσματος τῶν Ρώσων, ἀναφερόμενος πρὸ πάντων εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, τονίζει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἀγαπήτη καὶ θεάρεστος αὐτῆς σχέσις στοργικῆς μητρὸς καὶ φιλοστόργου θυγατρὸς ἐπὶ αἰῶνας διήρκεσε καὶ ἀπέβη, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐφάνη, λίαν ἐπωφελῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας, δοθέντος ὅτι οἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφορμώμενοι Μητροπολίται Ρωσίας ἦσαν καὶ τὰ πλέον πεπαιδευμένα πρόσωπα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, διὰ δὲ τοῦ ἐκείσε ἀσκηθέντος ποιμαντικοῦ ἔργου αὐτῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπὶ στερεῶν βάσεων διοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ εἰς τὴν κατ' ὄρθον τρόπον προαγωγὴν τῶν ἐνδογενῶν παρὰ τοῖς Ρώσοις πνευματικῶν ἀρετῶν καὶ τῆς θαθείας αὐτῶν εὐσεβείας».

Καὶ μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν «τῆς ἀρχῆς τῆς ἀποδοχῆς Μητροπολίτου Ρωσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκλεγομένου καὶ χειροτονομένου», «δὲν ἔπαυσεν ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀγρόπνω ὀφθαλμῶ καὶ ὠτὶ πληροφορομένη τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρωσίας συμβαίνοντα καὶ μετ' ἀγωνίας νὰ παρακολουθῇ» τὰς ἐξελίξεις «προσφέρονσα αὐτῇ συμπαράστασιν καὶ βοήθειαν, ἐκ μητρικῆς καρδίας πηγάζουσα καὶ ἐρειδομένην εἰς πείραν καὶ γνώσεις αἰῶνων ὁλοκλήρως».

«Ἐν κατανοήσει ἀμοιβαία καὶ συμπαθεία βαθυτάτη».

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ περιοποδύσῳ Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ ἀναφέρεται καὶ ὁ Πατριαρχικὸς Τόμος, διὰ τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἡ ἴδρυσις τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Οὕτως ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ ταύτῃ λέγονται καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὅτε ἐπέστη ὁ καιρὸς, καὶ τὸ Ρωσικὸν κράτος, μεγαλυνθὲν καὶ ἀδῆσαν, ἔφθασεν εἰς ὄριον καὶ ἡλικίαν, καθ' ἣν ἐδικαιοῦτο ἰδεῖν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι δόξαν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνννώσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μόσχας εἰς τάξιν Πατριαρχείου, ἡ ἀκολοθητέα δόξος, ὡς ἔδει νὰ ἀναμείνηται εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἥτις ἢ πρὸς τὴν Μητέρα καὶ τροφὸν ὁδηγοῦσα, διὸ καὶ

εὐπειθῶς ἐζητήθη ὁ προδιδιασμός, κατὰ τὸ πρόπον, ἀπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς καὶ μόνης ἀρμοδίας ἐκχωρῆσαι τὴν χειραφέτησιν καὶ ἀννψῶσαι τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν. Οὐκ ἐκώφευσε δὲ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία εἰς τὸ αἴτημα τοῦτο καὶ ἐχώρησεν εἰς τὴν κατάστασιν Πατριάρχου ἐν Ρωσίᾳ ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ Β' διὰ τοῦ Συνοδικοῦ Τόμου τῆς 12ης Φεβρουαρίου 1593, ἔχων συμφώνους εἰς τὴν πράξιν αὐτοῦ ἐκεῖνην καὶ τοὺς λοιποὺς Μακαριωτάτους Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς... Ἀνννωθέντος οὕτω τοῦ θρόνου τῆς Μόσχας εἰς Πατριαρχεῖον, ἡ Ἁγία ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησία νομίμως χειραφετήθη ἐκ τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅμως, καίτοι ἐνεγράφη εἰς τὴν τῶν Πατριαρχείων τάξιν, οὐκ ἐπαύσατο ἀπονέμουσα τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ τὴν πρόπευσαν τιμὴν, δεχομένη πάντοτε ἐξ αὐτῆς πρόθυμον βοήθειαν καὶ συμπαράστασιν ἐν τε τοῖς κατονικοῖς καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς ζητήμασιν». Τοῦτο συνεχίζεται μέχρι σήμερον. Αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἶναι «στεναὶ καὶ ἀδελφικαί, ἐν πνεύματι Χριστοῦ καὶ ἀγάπης ἀληθοῦς, ἐν κατανοήσει ἀμοιβαία, ἐν συμπαθείᾳ δὲ βαθυτάτῃ, εἰ καὶ ποτε, κατὰ παραχώρησιν τοῦ δικαιοκρίτου Θεοῦ, ἐδρέθησαν αὐταὶ ἀμφοτέραι χειμαζόμενα».

Τὸ πανορθόδοξον Χριστεπώνυμον πλήρωμα εὐχεται, ὅπως οἱ ἑορτασμοὶ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ βαπτίσματος τῶν Ρώσων δώσουν ἀφορμὴν, ἵνα αἱ σχέσεις αὐταὶ καταστοῦν ἔτι στενότεραι πρὸς δόξαν τῆς καθ' ὅλου Ἁγίας Ὁρθοδοξίας.

Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ Γυναικεῖος Μοναχισμός.

Μετ' ἀγανακτήσεως τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρηκολούθησε ἀπαράδεκτον τηλεοπτικὴν ἐκπομπήν, καθ' ἣν ἐγένετο ἐπίθεσις ἐναντίον κληρικῶν καὶ ἐναντίον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, διότι μερικαὶ νεάνιδες, ποιούμεναι χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τοῦ αὐτοπροσδιορισμοῦ, προτιμοῦν, ἀντὶ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς, τὸν μοναχικὸν βίον. Καὶ ἐὰν ὑποθεθῇ, ὅτι αἱ προϋποθέσεις τῆς προτιμήσεως ταύτης εἰς μερικὰς περιπτώσεις δημιουργῶνται κατὰ τρόπον ἐσφαλμένον, εἶναι τελείως ἀνεπίθρητοι αἱ γενικεύσεις καὶ αἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν ἱερῶν θεσμῶν αὐτῶν καθ' ἑαυτοὺς.

Κατὰ τὴν εὔστοχον ἀνακοίνωσιν τοῦ Γραφείου

Τύπου τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ταύτην ἀπασχόλησαν αἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τὰ ὁποῖα ἐπιχειρήθηκε ἀπὸ τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ νὰ συσχετισθοῦν μὲ κάποιες περιπτώσεις, πὸν ἐμφανίζονται ὡς "προσηλυτισμοὶ" μοναζουσῶν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἔχουν σχέση μ' αὐτές. Σκοπὸς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἶναι νὰ μορφώσουν χριστιανὸς πολῖτες καὶ νὰ προστατεύσουν τοὺς νέους ἀπὸ τοὺς συγχρόνους κινδύνους, πὸν τοὺς ἀπειλοῦν. Ἡ Ἐκκλησία καυχᾶται γιὰ τὴ νεανική της κίνηση, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν γυναικεῖο μοναχισμό της. Δὲν εἶναι δυνατό τέτοιου εἴδους θέματα νὰ ἀντιμετωπίζονται ἀπὸ τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ μὲ τὸν τρόπο αὐτό, νὰ γίνεται γενίκευσις τῶν προβλημάτων ὠρισμένων γονέων, νὰ ἀναμιγνύονται ὀνόματα καὶ πράγματα ἄσχετα μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ μὴν ὑπάρχη ὑπεύθυνη ἀπάντησις τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλπίζεται, ὅτι σὲ νέα ἐκπομπὴ θὰ ἔχη τὴν εὐκαιρία αὐτήν.

Δημοσιογραφικὴ Δεοντολογία.

Ὁ δημοσιογράφος κ. Δ. Α. Χριστοφίδης ὀρθῶς ἐν ἄρθρῳ του ἐξαιρεῖ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Ἐνώσεως Συντακτικῶν Ἡμερησίων Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν (Ε.Σ.Η.Ε.Α.) περὶ δημιουργίας εὐσυνόπιου κώδικος Δημοσιογραφικῆς Δεοντολογίας.

Συμφώνως πρὸς διατυπωθέντα σχέδια τοῦ κώδικος, οἱ κυριώτεροι κανόνες αὐτοῦ εἶναι: 1) Πρῶτο καθήκον τοῦ δημοσιογράφου εἶναι ὁ σεβασμὸς στὴν ἀλήθεια καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ κοινοῦ νὰ τὴν πληροφορηθῆται. 2) Ὁ δημοσιογράφος ἀναφέρει μόνον εἰδήσεις καὶ στοιχεῖα, γιὰ τὰ ὁποῖα γνωρίζει τὴν προέλευση. Δὲν ἀποκρύπτει οὐσιώδεις πληροφορίες καὶ δὲν παραποιεῖ τὴν ἀλήθεια. 3) Ὁ δημοσιογράφος δὲν δέχεται κανένα πλεονέκτημα, παροχὴ ἢ ὑπόσχεσι παροχῆς, πὸν τοῦ προσφέρεται μὲ ἀντάλλαγμα τὸν περιορισμὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς γνώμης του κατὰ τὴν ἄσκησι τοῦ λειτουργήματός του. 4) Ὁ δημοσιογράφος, πὸν σὲ δημοσίευσμά του ἔβλαψε κάποιον μὲ ἀνακρίβειες, ὑποχρεοῦται νὰ προσπαθήσῃ στὸν ἀνώτατο βαθμὸ, νὰ ἐπανορθώσῃ. 5) Ὁ δημοσιογράφος τηρεῖ τὴν ἐπαγγελματικὴ ἐχεμύθεια, σεβόμενος τὴν πηγὴ τῆς πληροφορίας, τὴν ὁποῖα ἀπέκτησε ἐμπιστευτικῶς.

Εὐχόμεθα νὰ ἀποκρυσταλλωθῆ τάχιιστα ἡ διατύπωσις τοῦ περιεχομένου τοῦ κώδικος συμφώνως πρὸς τὴν ἑλληνορθόδοξον ἠθικὴν δεοντολογίαν καὶ πρὸ πάντων νὰ τυγχάνῃ οὕτως πιστῆς ἐφαρμογῆς.

Ἐκφυλισμὸς τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος.

Πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες περιέγραψαν τὴν ἀπαράδε-

κιον ἀτιμόφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας διεξήχθη ἐν τῷ Ὀλυμπιακῷ Σταδίῳ Ἀθηνῶν ὁ τελικὸς ποδοσφαιρικὸς ἀγὼν πρὸς ἀπονομὴν τοῦ κυπέλλου καὶ πρὸς ἀνάδειξιν τῆς ομάδος, ἣτις θὰ ἀγωνισθῆ μετὰ τῶν κυπελλούχων Ἐυρώπης.

Δειγματοληπτικῶς ἀναφέρομεν τὰ ἐξῆς: Ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ἐσημειώθη, ὅτι «τὸ σύγχρονο ὄπιο τῶν λαῶν... εἶναι μιὰ στρογγυλὴ σφαῖρα, πὸν παίζεται ἀπὸ 22 ποδοσφαιριστῆς... Ἐκπληκτοὶ οἱ μισθοσυντήρητοι διάβαζαν γιὰ ἀπίστευτα ἀστρονομικὰ "πρῶμ" πὸν εἶχαν τάξει οἱ ἡγεσίαι τῶν δύο ομάδων σὲ περίπτωσι νίκης. Ἐξίσου ἐκπληκτοὶ οἱ πραγματικοὶ φίλαθλοι διερωτῶνταν πὸν μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸ τὸ κλίμα φανατισμοῦ πὸν καλλιεργῶσαν ἔντυπα καὶ παράγοντες μὲ τῖς δηλώσεις τους... Κλοσιεὶς καὶ γροθιὲς στὴν ἡμερησία διάταξι στὸν ἀγωνιστικὸ χῶρο, ἐξάντλησι ἑνὸς ἀγοραίου λεξιλογίου (ἀφοῦ εἶχε προηγηθεῖ σειρὰ ἐπεισοδίων μὲ πολλὰς καταστροφὰς στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας)» (Τὰ Νέα, 10.5.1988).

Χρονογράφημα ἐτέρας ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος ἐξιστορεῖ: «Ξαφνικὰ ἔδειχνε ἡ κάμερα κάτι μανιακοὺς πὸν ἔτρεχαν» καὶ ἀντὶ νὰ κλοτισήσουν τὸ τόπι κλοτισῶσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον καὶ ἔβαζαν καὶ τρικλοποδιὰς καὶ θαροῦσαν τὸ στομάχι καὶ ὄπου ἄλλοῦ ἔθρισκαν καὶ ἓνας πῆγε νὰ χῶσει τὰ δάχτυλά του στὰ μάτια ἑνὸς ἄλλου... Κάθε τρεῖς καὶ λίγο γινόταν διακοπὴ, διότι ὄλο κάποιος παίκτης τεντιωνόταν χάμω, μιὰ νὰ κρατάει τὴν κοιλιά του, μιὰ νὰ σφίγγει τὸ στομάχι του, τὴν ἄλλη νὰ δοκιμάζει τὸ γόνατό του νὰ δεῖ ἂν λειτουργεῖ... Ἄν μισόκλεινε κανεὶς τὰ μάτια του καὶ ἀκουγε μόνον τῖς ἄγριες κραυγὰς καὶ τῖς περιέργους (ἀδύνατον νὰ μεταφερθοῦν) προτροπὰς πρὸς τὸ ἀντίπαλο σωματίο, εἶχε τὴν ἐντύπωσι ὅτι θρισκόταν σὲ ἀρένα ρωμαϊκῆ. Ὅπου νὰ ῥαι νόμιζες ὅτι θὰ ἔβγαϊναν τὸ λιοντάρι νὰ κατασπαράξουν...» (Μεσημβρινή, 10.5.88).

Ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄφιν τὰ ἀλλεπάλληλα πρόσφατα σχετικὰ ἔκτροπα καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἔλεγέ τις μετὰ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὅτι πολλοὶ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες διεξάγονται «ἔξω τῶν νεομοιμένων» καὶ οὐχὶ «κατὰ τοὺς κειμένους ὄρους ἀγωνίας» (Migne Ἐ.Π. 35,489), δηλαδὴ οὐχὶ συμφώνως πρὸς τοὺς ἀθλητικὸς κανονισμοὺς καὶ τὴν ἠθικὴν δεοντολογίαν τοῦ ὁγιοῦς ἀθλητισμοῦ. Δι' αὐτὸ, ὡς συμπεραίνει τὸ μνημονευθὲν κύριον ἄρθρον, «εἶναι ἀνάγκη ἢ Πολιτεία, πὸν παρακολουθεῖ, μακαρίως κοιμωμένη, τὰ δρώμενα, νὰ ἐπέμβει ἔστω καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ 3 ΜΑΪΟΥ 1988

Συνήλθε υπό την προεδρία του Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ ἡ Ἱερά Σύνοδος κατὰ τὴν πρώτη τακτική συνεδρία τῆς τοῦ Μαΐου.

Κατ' αὐτὴν ἀναγνώσθηκε ἔκθεσις τοῦ Καθηγητῆ κ. Κωνσταντίνου Σκουτέρη, ἀντιπροσώπου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὸν Θεολογικὸ Διάλογο μὲ τοὺς Ἀγγλικανούς, ποὺ μεταξὺ ἄλλων, ἀναφερόταν στὸ θέμα τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν ἀπὸ τὴν Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία, γιὰ τὴν ὁποία ἡ θέση τῆς Ὁρθόδοξης, ὅπως καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι σαφῶς ἀντίθετη. Ἀκολούθησε συζήτηση καὶ ἐκφράσθηκε ἡ ἱκανοποίηση τῆς Ἱεράς Συνόδου γιὰ τὴν ἐργασία τοῦ κ. ἀντιπροσώπου.

—Τὴν Ἱερά Σύνοδο ἀπασχόλησαν ἐπίσης οἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τὰ ὁποία ἐπιχειρήθηκε ἀπὸ τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ νὰ συσχετισθοῦν μὲ κάποιες περιπτώσεις ποὺ ἐμφανίζονται ὡς «προσηλυτισμοί» μοναζουσῶν, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔχουν σχέση μ' αὐτές. Σκοπὸς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων εἶναι νὰ μορφώσουν χριστιανούς πολίτες καὶ νὰ προστατεύσουν τοὺς νέους ἀπὸ τοὺς σύγχρονους κινδύνους ποὺ τοὺς ἀπειλοῦν. Ἡ Ἐκκλησία καυχάται γιὰ τὴ νεανική τῆς κίνηση, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν γυναικεῖο μοναχισμό τῆς.

Δὲν εἶναι δυνατὸ τέτοιου εἴδους θέματα νὰ ἀντιμετωπίζονται ἀπὸ τηλεοπτικὴ ἐκπομπὴ μὲ τὸν τρόπο αὐτό, νὰ γίνεταί γενίκευση τῶν προβλημάτων ὀρισμένων γονέων, νὰ ἀναμειγνύονται ὀνόματα καὶ πράγματα ἀσχετα μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ μὴν ὑπάρχει ὑπεύθυνη ἀπάντησις τῆς ἴδιας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐλπίζεται ὅτι στὸ δεύτερο μέρος τῆς ἐκπομπῆς θὰ ἔχει τὴν εὐκαιρία αὕτη.

Ἐπίσης ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀσχολήθηκε μὲ τρέχοντα ὑπηρεσιακὰ θέματα.

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου)

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ 11 ΜΑΪΟΥ 1988

Ὑπογράφηκε σήμερα ἡ ὀριστικὴ σύμβασις μεταξὺ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Ἱερῶν Μονῶν, ποὺ ἐξουσιοδότησαν τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Στὴ σύμβασις συμβάλλονται συνολικὰ 196 Ἱερῆς Μονῆς, ποὺ ἀναφέρονται στοὺς προσαρτωμένους στὴ σύμβασις πίνακες, καὶ προβλέπεται ὅτι, καὶ μετὰ τὴν ὑπογραφή, μποροῦν νὰ προσχωρήσουν στὴ σύμβασις καὶ ἄλλες Μονῆς ποὺ δὲν ἔδωσαν ἐξουσιοδοτήσεις.

Ἐταί λήγει ἡ διαταραχὴ μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ποὺ δημιούργησε ὁ Νόμος 1700/87, καὶ ἐπέρχεται κοινωνικὴ γαλήνη, ἀφοῦ τὰ μέλη ποὺ συγκροτοῦν τὴν Ἐκκλησία καὶ οἱ πολίτες ποὺ συγκροτοῦν τὴν πολιτεία εἶναι τὰ ἴδια πρόσωπα.

Μὲ τὸ ἄρθρο 9 τῆς σύμβασις ἔχει συμφωνηθεῖ ὡς ὅρος ὅτι μὲ τὴ νομοθετικὴ τῆς κύρωσις καταργεῖται τὸ ἐπίμαχο ἄρθρο τοῦ παραπάνω Νόμου, ποὺ ἀναφέρεται στὸ Ἀυτοδιοίκητο τῆς Ἐκκλησίας.

(Ἀπὸ τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου)

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐκδήλωση γιὰ τοὺς νέους ἔγινε τὴν Κυριακὴ 20 Μαρτίου στὴν Χαλκίδα, στὴν ἀθουσα τελετῶν τῆς

Σχολῆς Πεζικοῦ. Ἡ Χορωδία καὶ Ὀρχήστρα τῶν κατηχητικῶν ἀπέδωσε πλουσιώτατο μουσικὸ πρόγραμμα, ἐνῶ ὁ Γενικὸς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως καὶ ὑπεύθυνος τῆς Νεότητος Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος μίλησε ἐπίκαιρα. Τὴν ἐκδήλωσις ἔκλεισε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Χρυσόστομος καὶ τὴν παρηκολούθησαν οἱ Ἀρχεῖς τοῦ Νομοῦ καὶ πλῆθος κόσμου.

—Τὴν Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἔγινε ἐξάλλου στὴ Χαλκίδα ἡ καθιερωμένη ἐκδήλωσις γιὰ τὴ Μ. Ἑβδομάδα στὸν Κινηματογράφο «ΑΘΗΝΑΙ».

Ὁ Βυζαντινὸς χορὸς τοῦ Συλλόγου Ἱεροσαλτῶν Νομοῦ Εὐβοίας, μὲ χοράρχη τὸν κ. Ἰωάννη Ἀρβανίτη ἔψαλε ἐπικαιροὺς ὕμνους, ἐνῶ ὁ Ἱεροκήρυξ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Τριανταφύλλου μίλησε μὲ θέμα: «Πορεία πρὸς τὸ πάθος».

Τὴν ἐκδήλωσις παρηκολούθησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης μας, οἱ Ἀρχεῖς τοῦ Νομοῦ καὶ πλῆθος κόσμου.

—Τὴν Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων ἔγινε στὴν Ἐρέτρια ἐκδήλωσις ἀφιερωμένη στοὺς νέους. Ἡ Χορωδία καὶ Ὀρχήστρα νέων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ κ. Παύλου Κουρμπέτη ἀπέδωσε πλούσιο μουσικὸ πρόγραμμα. Οἱ νέοι τῶν Κατηχητικῶν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἀπέδωσαν παραδοσιακοὺς χορούς. Μίλησε ἐπίκαιρα ὁ Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Τριανταφύλλου. Τὴν ἐκδήλωσις παρηκολούθησε πλῆθος κόσμου.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Εἰς τὸ φύλλον τῆς 1/15.12.87 ἐδημοσιεύθη ἀνακοίνωσις τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας περὶ τοῦ τῶς ἐκπροσώπου αὐτοῦ ἐν Ἀμερικῇ Θεοφ. Ἐπισκόπου Νέας Ἀγγλίας (Ἀμερικῆς) κ. Διονυσίου, Ὁδτος δι' ἐπιστολῆς πρὸς τὴν «Ἐκκλησίαν» ἐπιβεβαιώνει μὲν, ὅτι «οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔχει μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου αὐτοῦ», ἀλλ' ἀρνεῖται ὅτι αὐτοκαλεῖται «Μητροπολίτης Νέας Ἀγγλίας», ἐφ' ὅσον, ὡς ἀναφέρει, διατηρεῖ μόνον τὸ τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου Νέας Ἀγγλίας καὶ πρῶην Ἐξάρχου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Ἱερά Μητρόπολις Μόρφου

Στις 16 Ἀπριλίου 1988 ἡ Ἱερὴ Μητρόπολις Μόρφου ὀργάνωσε τὸ Στ' Συνέδριον τῶν Χριστιανικῶν Ὁμίλων Μαθητῶν καὶ Μαθητριῶν τῆς Μητροπολιτικῆς τῆς Περιφέρειας. Οἱ Σύεδροι, μέλη τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν τοπικῶν Χ.Ο.Μ., ἐκπροσωποῦσαν 1200 περίπου τακτικά καὶ δόκιμα μέλη τῶν Χ.Ο.Μ. Τὸ Συνέδριον παρακολούθησαν ὡς παρατηρητῆς οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ Συνεργάτες τοῦ Πνευματικοῦ Ἔργου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μόρφου καὶ ἀπλὰ μέλη τῶν Χ.Ο.Μ. τῶν τάξεων Γ', Δ', Ε' καὶ Στ', Σχολείων Μέσης Παιδείας. Τὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου, «Ἡ πρόδοσις τῆς ἐπιστήμης ἐπιπράζει τὴν Χριστιανικὴ Πίστη;», ἀνέπτυξε ὁ διαπρεπὴς Θεολόγος, Συγγραφέας, Ἱεροκήρυκας καὶ μέλος τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτὴρ», κ. Νικόλαος Π. Βασιλειάδης.

Στὴν ἐναρκτήρια τελετὴ παραβρέθησαν ἡ πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἡγεσία τῆς Περιφέρειας Μόρφου καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Σ' αὐτὴν ἔκανε εἰσαγωγικὴ ὁμιλία ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Μόρφου κ. Χρῆσανθος, τραγούδησαν χριστιανικὰ τραγούδια ἡ χορωδία καὶ ὀρχήστρα τῶν Χ.Ο.Μ. Εὐρύχου καὶ Γαλάτας, διαβάσθηκαν μηνύματα πρὸς τὸ Συνέδριον τοῦ Ἐξοχότατου Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Γιώργου Βασιλείου, τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Ὁ Σωτὴρ»,

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ἰωάννου Κ. Κουντουρά, Καθηγ. Παν/μίου Θεσ/νίκης, «Ὡς φωνὴ ὑδάτων» καὶ «Ἐρχομαί ταχύ» (Ποίηση - Μουσική), Θεσσαλονίκη 1985 καὶ 1987.

Πρόκειται γιὰ μιὰ πολὺ εὐχάριστη ἐκπληξή, ποὺ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Ἰατρικῆς. Μιὰ πρωτότυπη σύνθεση καὶ δημιουργικὴ προσφορὰ στὸ χῶρο τῆς θρησκευτικῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς, ἀπὸ ἕναν καθηγητὴ παθολόγο-γαστρεντερολόγο, δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ συνήθη φαινόμενα. Ὁ κ. Κουντουράς, ὅταν τελειώνει τὴν ἱατρικὴ του καὶ τὶς ἐπιστημονικὲς ἐνασχολήσεις του, κυρίως δηλ. τὶς μεσονύχτιες ἢ μεταμεσονύχτιες ὥρες, γράφει θρησκευτικὴ ποίηση, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὴν ἁγ. Γραφή, καὶ στὴ συνέχεια τὴ ντύνει μὲ δική του πρωτότυπη μουσική. Κ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τὸν ἐπρόικισε μὲ πολλὰ τάλαντα, προχωρεῖ ὁ ἴδιος στὴν ἐκτέλεση αὐτῶν τῶν κομματιῶν, ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος δυναμωτικῶν ἐνέσεων — μὲ καλλιτεχνικὴ «σύριγγα» — στὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τῶν συγχρόνων χριστιανῶν. Βέβαια, δὲν μπορῶ νὰ δώσω ἐδῶ δείγματα τῆς μουσικῆς (συνθέσεως ἢ ἀποδόσεως) τοῦ κ. Κουντουρά. Μπορῶ, ὡστόσο, νὰ βεβαιώσω τὸν ἀναγνώστη, πὼς εἶναι μιὰ μοντέρνα μουσική, ποὺ μὲ σεμνότητα καὶ ἀξιοπρέπεια ἐκφράζει τοὺς πόθους καὶ τὶς ἀγωνίες ἐνὸς σύγχρονου χριστιανοῦ, ἀκολουθώντας τὴν παράδοση (μὲ καλλιτεχνικὴ ἐλευθερία πάντα), τῶν θρησκευτικῶν ὕμνων, καὶ ἰδιαίτερα τοῦ Δαβὶδ. Αὐτὸ φαίνεται ἰδιαίτερα στοὺς στίχους του, ὅπου μεταφέρονται πολὺ ἔντονα οἱ συναισθηματικοὶ τόνοι τοῦ ποιητοῦ-συνθέτου. Στὴν «Ἀνάσταση» π.χ. τοῦ «Ἐρχομαί ταχύ»:

«...Στὴ Δαμασκὸ μὲ τὸν Παῦλο
θὰ σὲ προσμένωμ' ἑμεῖς,
οἱ ἔσχατοι ἀρηγῆτες Σου,
στὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς·
ὁ Σταυρωμένος ἠγέρθη,
ἢ ἀπαρχὴ τῶν νεκρῶν
ὁ Προδομένος ἀνέστη,
ἀγάλλου θύγατερ Σιών,
μεριάστε σάρκῖνοι πόθοι...».

Πολὺ ἐπίκαιροι μοῦ φαίνονται καὶ οἱ στίχοι τοῦ τραγουδιοῦ, ποὺ ὁ κ. Κουντουράς ἀφιερώνει στὴν Ἰεζάβελ, καὶ ὑπαινίσσονται τὴ σύγχρονη πληγὴ τοῦ Φαραῶ, δηλ. τὸ Aids:

«...Στὶς φλέβες τὸ αἷμα ἔγινε θολό.

Τὸ βλέπω· τρέμεις τοῦ θανάτου τὸ κυνηγητό.
Ἄκου, σημαίνει ἐσπερινό!...

Μὰ ἐσύ, γιατί, γιατί;

καὶ τῶν Μητροπολιτῶν Νικαίας κ. Γεωργίου, Δημητριάδος κ. Χριστοδούλου, Πειραιῶς κ. Καλλινίκου καὶ Κιτίου κ. Χρυσοστόμου.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος τίμησε μὲ τὴν παρουσία του τὴν ἐναρκτήρια τελετὴ, ἀπήυθνε χαιρετισμὸ καὶ ἀνοίξε τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου.

Στὸ διάλειμμα προσφέρθηκαν σὲ ὄλους ἀναμφικτὰ καὶ φλαούνες.

Γιὰ μιὰ στάλα ἡδονή, γιὰ μιὰ φτηνὴ ζωή,
τοῦ πρόσφερες ἐσύ,

τῆς προδοσίας τὸ φιλί!

Κ' ἦσουν, θαρρῶ, μονάχα 17 χρονῶ...».

Θὰ 'θελα νὰ συστήσω στοὺς ἱερεῖς ποὺ ἔχουν τὴν εὐθύνη κάποιου κέντρου νεότητος, κατηχητικῶν ἢ ἄλλης ομάδας νέων, νὰ ἀναζητήσουν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὶς κασέτες αὐτές, μὲ τὰ μελοποιημένα ποιήματα τοῦ Καθηγητοῦ κ. Κουντουρά. Καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐνδυνάμωση, καὶ γιὰ τὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαυση. Κι ἀκόμη, γιὰ νὰ δώσουν παράδειγμα πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς δημιουργίας.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τίτου Ἐμμ. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου, «Ἡ συμβολὴ τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου εἰς τὴν καθιέρωσιν καὶ διοργάνωσιν τῶν ἑορτῶν τοῦ Σουλίου», Ἀθήναι 1988, σελ. 228.

Ἐνα χρήσιμο βιβλίον, ὡς ἱστορικὴ μαρτυρία, καὶ μὲ καλὴ τυπογραφικὴ φροντίδα κυκλοφορήθηκε πρόσφατα. Ἡ ἀξία του ἔγκειται στὴ δημοσίευση πολλῶν ἐγγράφων, ἀπ' τὸ προσωπικὸ ἀρχεῖο τοῦ Μητροπολίτου Συγγραφέως, ποὺ καλύπτουν χρονικὰ τὴν περίοδο 1957 - 1968, περίοδο τῆς ἀρχιερατείας τοῦ συγγραφέως στὴν ἐπαρχία Παραμυθίας. Ὁ ἴδιος στὸν ἐπίλογό του (σ. 227) ἀναφέρει: «Εἰς τὸ παρὸν βιβλίον ἐξεθέσαμεν ὅσα κατὰ καιροὺς ἐκ μέρους τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου συνετελέσθησαν χάριν τῆς καθιερώσεως τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς Σουλίου. Ἀφηγήθημεν τὰ γεγονότα ταύτης ἀντικειμενικῶς καὶ ἀμερολήπτως, εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀποβλέψαντες, εἰ μὴ τὴν παροχὴν αὐθεντικῶν στοιχείων, μαρτυρούντων τὴν συμβολὴν τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως εἰς τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Σουλίου. Ταῦτα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν παντός βουλομένου, ὅπως εἰδικώτερον ἐνδιατρίψῃ περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν καθιερωθειῶν ἐκδηλώσεων χάριν τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατριδος πεσόντων Σουλιωτῶν καὶ Σουλιωτισσῶν». Ἡ εὐχὴ ποὺ διατυπώνεται στὸ τέλος τοῦ βιβλίου εἶναι νὰ «προσδοθῇ πανελληνίως χαρακτήρ» εἰς τὸν ἑορτασμὸν τοῦτο.

Τοῦ Ἰδίου, «Ἐόρτιοι καὶ Ποιμαντικαὶ Ἐγκύκλιοι 1966 - 1968», Ἀθήναι 1988, σελ. 200.

Ὁ κομψὸς αὐτὸς καὶ προσεγμένος τόμος συμπληρώνει τὴν σειρὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἑορτιῶν καὶ ποιμαντικῶν Ἐγκυκλίων τοῦ Μητροπολίτου πρώην Παραμυθίας κ. Τίτου. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶναι ἀριθμημένες ἀπὸ τὸ 181 μέχρι τὸ 253. Αἱ περιεχόμενες ἐγκύ-

στὸ κύριο μέρος τοῦ Συνεδρίου, μετὰ τὴν εἰσηγητικὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Βασιλειάδη, διεξήχθη ἐνδιαφέρουσα συζήτηση στὴν ὁποία πήραν μέρος μόνο οἱ Σύεδροι.

Τὶς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου ἐκλείσει μὲ σύντομη ὁμιλίαν τοῦ ὁ Μητροπολίτης Μόρφου κ. Χρῦσανθος. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Συνεδρίου ἡ Μητρόπολις Μόρφου παρέθεσε γεῦμα σὲ ὄλους τοὺς Συνέδρους καὶ τοὺς παρατηρητὰς, στοὺς κήπους τοῦ Ἐπισκοπεῖου Εὐρύχου.

κλιοι ἀπευθύνονται πρὸς: α) τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα, β) τοὺς Αἰδεσιμωτάτους Ἱερεῖς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, γ) τοὺς Προέδρους καὶ τὰ μέλη τῶν ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν ταύτης, δ) τοὺς Προέδρους τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν Ἑνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων καὶ τὰ μέλη αὐτῶν, καὶ ε) πρὸς τοὺς φοιτήσαντας μαθητὰς τῶν κατηχητικῶν Σχολείων Ἀρχιερατικὰ Γράμματα τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν μαθημάτων αὐτῶν».

Τοῦ Ἰδίου, «Ἀνάλυσις ἐπιστολῶν Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου πρὸς διάκονον Ὀλυμπιάδα — Β' Εὐχαριστήριον Ἐπιστολαὶ καὶ Βιβλιοκρισίαι περὶ τοῦ βιβλίου ἡμῶν Ὁ γυναικεῖος Μοναχισμός», Ἀθήναι 1987, σελίδες 84.

Ἡ σημαντικὴ προσφορά τοῦ βιβλίου ἐγκτεταί στὴν ἀναλυτικὴ παρουσίαση, μὲ αὐτόουσια παραθέματα, τοῦ περιεχομένου τῶν 17 γνωστῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου πρὸς τὴν «διάκονον» Ὀλυμπιάδα. Ὁ συγγραφεὺς στὰ Προλεγόμενα (σ. 6) σημειώνει: «Τῷ ὄντι αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀποτελοῦν ἄριστον πνευματικὸν δοκίμιον εἰς πάντας τοὺς ἀσπασθέντας τὸν μοναχικὸν βίον, κατ' ἐξοχὴν δὲ εἰς τὰς μοναχάς. Ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρύτερον κύκλον πιστῶν καὶ δὴ κληρικῶν ἀποβαίνουν αὗται λίαν ψυχοφελεῖς, ἀφοῦ δι' αὐτῶν προβάλλονται ἕξοχα πρότυπα χριστιανικῆς ἀρετῆς καὶ πνευματικῆς ἀθλήσεως, ὡς ἦσαν τοῦ ἁγίου μεγάλου Πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ τοσαῦτα ὑπὲρ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας παθόντος καὶ τῆς ἁγίας Ὀλυμπιάδος, ὑπόδειγμα ἀληθῶς ἀναδειχθείσης εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος». Στὶς σελίδες 7-12 περιέχεται ἱκανοποιητικὴ βιογραφία τῆς ἁγίας Ὀλυμπιάδας, τῆς ὁποίας ἡ μνήμη τιμᾶται στὶς 25 Ἰουλίου.

Ἀρχιμανδρίτου Δημητρίου Μπεκιάρη, ἱεροκήρυκος, νῦν Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, «Χαριστήριος Αἶνος», Λάρισα 1984, σελ. 96.

Στὴν κομψὴ αὐτὴ ἔκδοση, πού τὸ ἐξώφυλλο ὠραῖζει μιὰ εἰκόνα τῆς Θεομήτορος καὶ τὸ ὀπισθόφυλλο φωτογραφία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Θεομήτορος (Παναγία Γιάτρισσα) Λουτρακίου, περιέχονται δέκα τρεῖς ὀμιλίες, διαρθρωμένες σὲ δυὸ κύκλους: α) Χαιρετισμοί, καὶ β) Κοίμησις (τῆς Θεοτόκου). Κομψὰ κοσμήματα καὶ εἰκόνες καὶ καλὴ σελιδοποίηση καθιστοῦν τὸ βιβλίον εὐχάριστο, ὅσο καὶ ὠφέλιμο, στὸν ἀναγνώστη.

«Ἡ Θεία Χάρις» (Φιλοκαλικὲς Σελίδες 3), ἐκδόσεις Ἱεροῦ Ἰουχαστηρίου Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Κουφάλια Θεσσαλονίκης - 1986, σελ. 160.

Σὲ μιὰ καλοτυπωμένη ἔκδοση, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἰωαννίκιος διάλεξε ἀπ' τὴ Φιλοκαλία καὶ δημοσίευσε «ὠρισμένα πατερικὰ ἀποσπάσματα πού ἀναφέρονται στὴ Θεία Χάρι, χωρισμένα σὲ γενικὲς ἐνότητες, συνακολουθούμενα πάντα ἀπὸ τὴν λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἀπὸ ἀγιολογικὲς, πατερικὲς ἐμπειρίες».

Ἐπίτιτλα καὶ ἄλλα στολίδια καὶ πρωτογράμματα στολιζοῦν τὸ βιβλίον.

Γρ. Θ. Στάθης

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Μιλτιάδης Δ. Μπατιστάτου, «Κανονισμοὶ τῶν συναδελφικῶν καὶ τῶν ἐπὶ πατρικίῳ δικαιώματι Ἐκκλησιῶν», (Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περιοδ. «Χριστιανός», τεύχος 279, Ἰούλιος - Σεπτέμβριος 1986, Ἀθήναι 1987, σχ. 8ον, σελ. 97-107.

Ἀρχιμ. Τίτου Κ. Χορτάτου, Ἡ γνώση καὶ ἡ ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον, Ἀνάτυπον ἐκ Νέας Σιδῶν, τ. ΟΗ' 1986, Ἀθήναι 1988, σχ. 8ον, σ. 16.

Orthodoxes Forum - Zeitschrift des Instituts für Orthodoxe Theologie der Universität München, 1. Jahrgang, 1987. Heft 2, herausgegeben von Prof. Dr. Phil., Dr. theol. Theodor Nikolaou, σχ. 8ον, σελ. 129-288.

Μήνυμα τοῦ Πάπα Ἰωάννου Παύλου Β' γιὰ τὴν τέλεση τῆς παγκόσμιας ἡμέρας τῆς εἰρήνης, 1η Ἰανουαρίου 1988, σχ. 4ον μέγα, σελ. 16.

Ἀρχιμ. Μαξίμου Χρήστου Θεοχάρη, ἱεροκήρυκος, Μνήμη ὁσίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, Ἄρτα 1987, σχ. 8ον, σελ. 12.

Ἡ Πειραικὴ Ἐκκλησία χθές, σήμερα, αὐριο. Εἰδικὴ ἔκδοση μὲ τὴ συμπλήρωση 10 χρόνων Ποιμαντικῆς Διακονίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Καλλινίκου, Πειραιᾶς 1988, σχ. 4ον, σελ. 96 (μὲ πλήθος ἐγχρῶμων φωτογραφιῶν).

Μαρίας Ματζάρη - Μιχαήλ, Ἐμεῖς καὶ τὸ παιδί μας, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα, σχ. 16ον, σελ. 32.

Ἰωάννου Δ. Δρούλια, Καθηγητοῦ Ἀρσακείου Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, Ἐνα τρίπτυχο — Μιὰ τριλογία: Σάρτρ, Μπέργκιμαν, Καζαντζάκης (Τρεῖς γραφές τους), Ἀθήνα 1988.

Ν. Ἰ. Μέρτζου: Μακεδονία: τὸ μῆλον τῆς ἔριδος, Θεσσαλονίκη 1987, σχ. 4ον, σελ. 16.

Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Μουστάκα, Τιμὴ καὶ μνήμη Νεομαρτύρων (Ἰωάννου καὶ Γεωργίου τῶν ἐξ Ἰωαννίνων), Τρίκαλα 1988, σχ. 8ον, σελ. 78. (Μετὰ Προλόγου τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Ἀλεξίου.

Τερέζας Πεντζοπούλου - Βαλαλά, Ὁ Στρατηγὸς Μακρυγιάννης ὅπως φιλοσόφησε πάνω στὸν ἀγῶνα τοῦ '21 (Παναγυρικὸς λόγος στὴν Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν στὶς 23.3.1987 γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου 1821), Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη-Δημοσιεύματα τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Θεσσαλονίκη 1987, σχ. 8ον, σελ. 28.

Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου, Ἐρωτήματα γιὰ τὸν Ἀντίχριστο, γιὰ τὸ 666, γιὰ τὸν Ε.Κ.Α.Μ., Ἐκδοση Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 1988, σχ. 16ον, σελ. 24.

Ι. Μ. Χατζηφώτη, Δ/νοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἡ προσφορά τῆς Ἐκκλησίας (ἐθνικὴ-πολιτιστικὴ-κοινωνικὴ), Ἐκδοση τοῦ Γραφείου Τύπου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1988, σχ. 8ον, σελ. 48.

Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38, παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)77 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περί Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς οργανικὰς θέσεις:

α) Ἐ φ η μ ε ρ ῖ ω ν· 1. Ἱ. Ν. Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Βρανᾶ, 2. Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἰωάννου Μηλεῶν Λάλα.

β) Δ ι α κ ὄ ν ω ν· 1. Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Γαστούνης, 2. Κομήσεως Θεοτόκου Βαρθολομίου, καλούμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Πύργῳ τῆ 2α Μαΐου 1988

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κεφαλληνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38, παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περί Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν οργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἔφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Ἀννης Λακύνθρας,

καλούμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἀργοστολίῳ τῆ 6η Μαΐου 1988

† Ὁ Κεφαλληνίας ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38, παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «Περί Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς οργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἔφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγ. Βαρβάρας Κακαλετρίου, 2) Μοναστηρίου Ἀγ. Ἀπόστολοι, 3) Προφήτου Ἡλιοῦ Μύρου, 4) Ἀγ. Νικολάου Νέδα, 5) Ἀγ. Γεωργίου Ροδιάς, 6) Κοιμ. Θεοτόκου Συρρίζου, 7) Κοιμ. Θεοτόκου Χαλκιάς καὶ 8) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Χριστιάνων,

καλούμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 10η Μαΐου 1988

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 19)1988 Πράξεως τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ἢ ὁποία ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλησιαστικὴν Νομοθεσίαν προκηρύσσονται αἱ Ἑνορίαί: α) Ἁγίου Παντελεήμονος Χανίων (πρώτη θέσις) καὶ β) Τιμίου Σταυροῦ Ἀλικιανῶν Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦνται οἱ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα καὶ θουλόμενοι νὰ καταλάβωσιν αὐτὰς ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 6 Μαΐου 1988

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

« Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΙΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

A) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐδαγγέλου Θεοδώρου, Ὑπέρχονα μηνύματα τῆς Ζ' Οἴκουμ. Συνόδου (Ε').

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος πρὸς τὴν Ἱεράν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Μητροπ. Γρεβενῶν Σεργίου, Ἐτ' Ἱ. Μονὴ τοῦ Ὄσιου Νικάνορος καὶ τὸ κειμηλιοφυλάκειον αὐτῆς.

Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἀνθρακος καὶ φυσικὸ περιβάλλον.

Βλασίου Ἰω. Φειδᾶ, Μάξιμος ὁ Γραικὸς φωτιστῆς τῶν Ρώσων.

Ἀθων. Μπασδέκη, Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἀγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἐμπειρίᾳ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη, Ἡ ἡγουμένη τοῦ Ἀθωνα, Κυρὰ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου, Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ὡς ἐρμηνευτῆς τῶν Γραφῶν.

Ἰω. Φ. Ἀθανασοπούλου, Ὁ Ἱερόθεος Μητρόπουλος, ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.